

Politiek Programma

Versie 14 februari 2021

Jonge
Democraten

Inhoudsopgave

1. <u>Beginnelsenprogramma</u>	3
2. <u>Democratie en Openbaar Bestuur</u>	5
3. <u>Onderwijs en Wetenschap</u>	12
4. <u>Economie</u>	20
5. <u>Digitalisering en Automatisering</u>	36
6. <u>Kunst, Cultuur en Media</u>	41
7. <u>Diversiteit en Participatie</u>	46
8. <u>Volksgezondheid, Welzijn en Sport</u>	51
9. <u>Milieu, Energie, Voedsel en Agricultuur</u>	59
10. <u>Mobiliteit en Ruimtelijke Ordening</u>	67
11. <u>Justitie</u>	75
12. <u>Europese Unie</u>	84
13. <u>Buitenlandse Zaken</u>	89
14. <u>Defensie en Internationale Veiligheid</u>	97

1. Beginselenprogramma

De Jonge Democraten zijn een progressief-liberale politieke jongerenorganisatie. Zij hebben als ideaal een maatschappij waarin elk individu zich vrij en naar eigen inzicht ten volle kan en mag ontplooien.

1.1 Vrijheid

De Jonge Democraten zijn ervan overtuigd dat een samenleving alleen tot bloei kan komen wanneer mensen hun leven zoveel mogelijk naar eigen inzicht kunnen en mogen vormgeven. Zo ontstaat een samenleving waarin meerdere levenswijzen naast elkaar bestaan, waarin mensen hun eigen leven inrichten en tegelijkertijd van elkaar kunnen leren. Vrijheid stimuleert diversiteit, creativiteit en innovatie. Het is daarvoor niet alleen van belang dat mensen vrij zijn om hun eigen keuzes te maken, maar ook dat de erkenning van elkaars vrijheid in de samenleving breed wordt gedragen.

Individuele vrijheid mag alleen door de overheid worden beperkt wanneer de vrijheid van individuen de vrijheid, veiligheid of kwaliteit van leven van anderen of de samenleving als geheel evident beperkt of bedreigt. Er moet dan sprake zijn van ernstige en onontkoombare schade. De Jonge Democraten vinden dat vrijheidsbeperking alleen kan op grond van zwaarwegende argumenten en alleen wanneer alternatieven om de schadelijke effecten van de keuzes van mensen te beperken onvoldoende effectief zijn. Wanneer er redelijke twijfel bestaat over de noodzaak van vrijheidsbeperkende wetgeving verkiezen de Jonge Democraten vrijheid boven al het andere.

1.2 Democratie en rechtsstaat

De Jonge Democraten zien de democratie als de beste staatsvorm om vrijheid, welvaart en welzijn voor allen te garanderen. Tegelijk kan een democratie niet bestaan zonder rechtsstaat waarin essentiële individuele vrijheden zijn gewaarborgd. Vrijheid van meningsuiting, vereniging en informatie zijn noodzakelijke voorwaarden voor een goed functionerende democratie. De overheid dient deze vrijheden te allen tijde voor iedereen te garanderen, zodat de democratie nooit kan ontaarden in een tirannie van de meerderheid. Democratie als bestuursvorm kan alleen bestaan bij de gratie van een wijdverbreide democratische gezindheid. Voor het individu betekent dat gelijkwaardigheid aan anderen en het accepteren van andere manieren van leven. De Jonge Democraten wijzen discriminatie op grond van ras, geslacht, geaardheid, overtuiging of welke oneigenlijke grond dan ook ten sterkste af. Voor de overheid betekent het dat burgers zoveel mogelijk moeten worden betrokken bij het democratische proces. Er dienen altijd mogelijkheden te zijn voor burgers om hun stem te laten horen en hun politieke betrokkenheid in de praktijk te brengen. Een democratische gezindheid ontstaat namelijk vooral door actieve participatie in het democratische proces.

1.3 Solidariteit

De Jonge Democraten streven in beginsel naar een samenleving waarin de welvaart van een individu zoveel mogelijk wordt bepaald door eigen talent en inzet, en zo min mogelijk door afkomst en toeval. Individuele vrijheid en een goed functionerende democratie zijn echter pas mogelijk wanneer mensen in hun basisbehoeften zijn voorzien. Om te garanderen dat

iedereen de middelen heeft om zijn leven naar eigen inzicht vorm te geven, is solidariteit nodig. Voor de Jonge Democraten begint solidariteit met kwalitatief goed en voor iedereen toegankelijk onderwijs. Daardoor krijgt iedereen, ongeacht afkomst, zoveel mogelijk dezelfde kansen in de maatschappij. Daarnaast vinden de Jonge Democraten dat de samenleving als geheel een verantwoordelijkheid heeft om de zwaksten onder hen te beschermen, ook wanneer hun zwakke positie deels of volledig het resultaat is van hun eigen keuzes. De Jonge Democraten vinden dat de overheid ervoor dient te zorgen dat in ieders minimale basisbehoeften wordt voorzien. Daarnaast moet de overheid mensen continu in staat stellen om hun positie te verbeteren, door hen de kansen en mogelijkheden te geven zichzelf verder te ontwikkelen.

1.4 Duurzaamheid

De Jonge Democraten streven naar een duurzame samenleving. Hieronder verstaan zij een samenleving die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder daardoor de mogelijkheden van toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Dit betekent dat de huidige maatschappij ernaar moet streven om zo min mogelijk in te teren op eindige natuurlijke reserves, in de breedste zin van het woord. De Jonge Democraten erkennen dat het streven naar duurzaamheid betekent dat individuele vrijheden soms moeten worden ingeperkt. Zij vinden dit echter noodzakelijk om vrijheid, veiligheid en welvaart ook voor toekomstige generaties te kunnen garanderen.

1.5 Vrijzinnigheid

De Jonge Democraten vinden dat oplossingen voor sociaal-maatschappelijke en politieke problemen moeten worden gezocht in het vrije publieke debat. Zij achten het daarbij van belang dat iedereen bereid is om zijn eigen normen en waarden ter discussie te stellen, ze op een open wijze te verdedigen en op pragmatische wijze tot oplossingen van politieke problemen te komen.

Een open debat is namelijk alleen mogelijk wanneer iedereen de vrijheid heeft om deel te nemen en alles bespreekbaar is. Het mag niet zo zijn dat een bepaalde levenswijze of overtuiging door de overheid wordt achtergesteld of bevoordeeld. De Jonge Democraten vinden dat iedereen op eigen wijze uitdrukking moet kunnen geven aan zijn of haar overtuiging, slechts beperkt door de vrijheid van de ander datzelfde te doen. Vrijheid van meningsuiting is voor de Jonge Democraten een fundamenteel recht dat alleen mag worden ingeperkt wanneer er sprake is van expliciet aanzetten tot haat of geweld.

Wel keren de Jonge Democraten zich nadrukkelijk af van overtuigingen die vrijheden van anderen niet erkennen of willen inperken. De Jonge Democraten erkennen de wezenlijke verschillen tussen culturen en opvattingen, maar wijzen een te sterk relativisme af. Zij zien wederzijds respect voor elkaars vrijheid als absolute noodzakelijkheid voor een vreedzame en welvarende samenleving, overal ter wereld. De Jonge Democraten stellen zich ten doel om deze uitgangspunten continu te blijven verdedigen tegenover iedereen die de vrijheid van anderen wil beperken. Deze vrijzinnigheid is leidend voor het politiek handelen van de Jonge Democraten.

2. Democratie en openbaar bestuur

2.1. Gekozen bestuurders

De Jonge Democraten hechten bij de inrichting van het politieke systeem aan drie kernwaarden: meer democratie, een duidelijke machtenspreiding en een gelijk speelveld voor iedereen. Om een eerlijke en stabiele democratie te bewerkstelligen, is het belangrijk dat mensen meer worden betrokken bij de politieke besluitvorming. De Nederlandse burger is immers mondiger en beter geschoold dan ooit. Daarnaast zorgt een duidelijkere machtenspreiding voor een betere controle op de macht en maakt het de inrichting ervan duidelijker voor burgers en politici. Tot slot is een gelijk speelveld essentieel om iedereen een gelijke kans te geven om de vruchten van het democratische spel te laten plukken. De Jonge Democraten zijn voorstander van een direct gekozen burgemeester, commissaris van de koning en minister-president en de eerste stap naar dit systeem is om een gekozen formateur toe te voegen in het formatieproces. De vorming van het bestuur wordt daarmee geen speelbal meer van de grote partijen, maar een uitvloeisel van de democratische keuze van de burger. Daarnaast zorgt het kiezen van de hoofdbestuurders voor een duidelijkere scheiding tussen het dagelijks bestuur (uitvoerende macht) en de volksvertegenwoordiging (wetgevende macht). Om de democratische legitimiteit van de gekozen bestuurders zo groot mogelijk te maken, dienen zij met 50 procent van de stemmen + 1 te worden gekozen. Dat doen we door middel van het systeem van de enkelvoudig overdraagbare stem. Daarbij kunnen kiezers hun voorkeuren rangschikken, waarmee sterk strategisch stemmen met oog op tweede rondes wordt voorkomen. Deze bestuurdersverkiezing zal samenvallen met het kiezen van de volksvertegenwoordiging. De gekozen bestuurder moet in staat worden gesteld zijn eigen ploeg van collega's om zich heen te verzamelen. Echter, het zwaartepunt van de macht dient te liggen bij de diverse leden van de volksvertegenwoordiging, als controleurs van de macht. Besluiten van de volksvertegenwoordiging hebben daarom altijd voorrang op die van het bestuur. Om dit te bekrachtigen mag de volksvertegenwoordiging te allen tijde bestuurders wegsturen. Om het dualisme op regionale en lokale schaal beter vorm te geven, dient het voorzitterschap van de Provinciale Staten en de gemeenteraad niet langer in handen te zijn van de gekozen hoofdbestuurder, maar van een door het orgaan aan te wijzen voorzitter. Tevens zou het onmogelijk gemaakt moeten worden om als verkiesbare volksvertegenwoordiger door te stromen naar een besturende functie. Op die manier wordt het dualisme gediend en worden persoonlijkebelangen beperkt.

2.1.2. Gelote nationale burgerraad

De JD is voorstander van een gelote nationale burgerraad. De raad verkleint de kloof tussen de burger en de politicus, de raad kan impasses bij moeilijke dossiers impasses doorbreken en de raad zorgt voor meer burgerparticipatie. De JD is voorstander van een gelote raad, waarbij de leden geloot worden onder de bevolking. Dit orgaan zal over zeer specifieke problemen voorstellen doen. De burgerraad zal in werking treden, wanneer minimaal 76 Tweede Kamerleden hierom vragen, of wanneer 300.000 handtekeningen zijn opgehaald door een (actie)groep. De burgerraad zal uit 100 leden bestaan en zij zullen geloot worden onder de gehele bevolking. De eindbesluiten van de raad moeten worden omgezet in wetgeving. Burgers worden in principe aangemeld, tenzij ze uitdrukkelijk aangeven niet mee te willen doen. Via zo veel mogelijk variabelen zal moeten worden gegarandeerd dat de

leden een goede afspiegeling zijn van de samenleving. De deelnemers zullen een billijke vergoeding ontvangen.

2.2. Staatsvorm en koningshuis

De Jonge Democraten zijn van mening dat het huidige stelsel, een constitutionele monarchie met een parlementair stelsel, in orde is. Het stelsel hoeft niet gewijzigd te worden. Wel is het onwenselijk dat de Koning diens positie gebruikt om politieke invloed uit te oefenen.

2.3. Referenda

2.3.1. Referenda

De Jonge Democraten zien referenda als een middel om tot meer democratie te komen, doordat de burger directe beslissingsmacht krijgt in plaats van middels een stem op partijen. Er moeten bindende, correctieve referenda komen in twee gevallen: bij een grondwetswijziging en bij het aanvragen door de bevolking, waarbij door het behalen van een bepaald aantal handtekeningen een correctief referendum aangevraagd kan worden. Voor het aanvragen van referenda dienen wel beperkingen te zijn. Zo mag een door de bevolking aangevraagd referendum niet gaan over een internationaal verdrag of de grondwet, en mag de inhoud van een referendum niet in strijd zijn met bindende mensenrechtelijke bepalingen. Ook dienen fiscale en budgettaire kwesties niet referendabel te zijn. Voor grote of ingrijpende beleidswijzigingen kan het wenselijk zijn om een voorstel eerst aan de bevolking voor te leggen zonder direct genoodzaakt te zijn nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Verder is de JD van mening dat er moet worden geëxperimenteerd met initiatieven om de democratie te versterken en lokale participatie te stimuleren door middel van burgerfora, loten en andere manieren. De Jonge Democraten pleiten voor referenda op alle drie de Rijksniveaus, waarbij het op het lokale niveau ook slechts een wijk of stadsgedeelte kan omvatten. Voor referenda geldt geen opkomstdrempel.

2.3.2. Grondwetsherzieningen

Met referenda wordt de procedure van grondwetsherzieningen veranderd. De huidige procedure van grondwetsherzieningen werkt vertragend en staat vernieuwing in de weg. De Jonge Democraten zijn voorstander van een systeem waarbij een nieuwe Grondwet of een nieuw deel daarvan zowel aan het parlement als aan de bevolking wordt voorgelegd. Het parlement moet daarbij in één lezing en met tweederde meerderheid met het voorstel instemmen.

2.3.3: Recht op burgeramendement

Referenda vinden plaats nadat een wet al is aangenomen, maar vooraf heeft de burger weinig directe inspraak. Daarom zien de Jonge Democraten het Recht op Burgeramendement als een goede aanvulling op ons parlementaire stelsel. Hierbij kunnen kiesgerechtigden een amendement ter behandeling indienen wanneer een wet wordt behandeld in de Tweede Kamer. Evenals bij referenda is dit mogelijk op alle drie de

Rijksniveau. Het burgeramendement moet wel genoeg steunverklaringen krijgen om te worden behandeld, al dient dit aantal lager te zijn dan bij een referendum.

2.4. Eerlijke verkiezingen

2.4.1. Kamervertegenwoordiging

De Jonge Democraten zijn voorstander van een evenredig kiesstelsel met nationale lijsten. In dit stelsel wordt het beste recht gedaan aan de wens van de kiezer en gaan er geen stemmen verloren. Een nadeel in het huidige systeem is echter de hoge drempel om met voorkeurstemmen te kunnen worden gekozen, namelijk ongeveer 25% van de kiesdeler (zo'n 15.000 stemmen). De partijen hebben daardoor de facto de macht om te bepalen welke kandidaten in de Kamer zullen komen, en daarmee ook over het (stem)gedrag van haar parlementsleden. Enkel een verlaging van de kiesdrempel vinden de Jonge Democraten niet radicaal genoeg. Een andere optie is om Kamerfracties puur samen te stellen op volgorde van aantal voorkeurstemmen, maar dit is onwenselijk wegens portefeuilleverdeling en specialistische volksvertegenwoordigers. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor de invoering van het Burgerforum Kiesstelsel. Hierbij is het mogelijk om te stemmen op een partij of op een kandidaat. De stemmen op de partij verkiezen dan personen volgens de lijstvolgorde, terwijl de stemmen op de personen leiden tot het verkiezen van de personen met de meeste stemmen. Het gevolg van dit kiesstelsel is een striktere scheiding tussen regering en parlement en een parlement dat zich nog meer een echte, democratische volksvertegenwoordiging kan noemen. Ook verkleint het de kloof tussen kiezer en gekozene en vermindert het verstikkende fractiediscipline. Voor een effectieve vertegenwoordiging is het tevens belangrijk dat Kamerleden de tijd en de ruimte hebben om hun werk goed te doen. De Jonge Democraten zijn daarom voorstander van het vergroten van de hoeveelheid zetels in de Tweede Kamer.

2.4.2. Decentralisatie verkiezingen

Momenteel worden alle gemeenteraden en alle Provinciale Staten in één keer gekozen. Dit leidt ertoe dat campagnes voor die verkiezingen gedomineerd worden door de landelijke politieke thema's. Zowel in het kader van een duidelijke machtspreiding als een gelijk speelveld is dit geen wenselijke situatie.

Door verkiezingen te decentraliseren komen lokale vraagstukken centraal te staan in lokale verkiezingstijd. Bovendien voorkomt dat een bestuurlijke vacuüm na de val van een coalitie, waarin weer met dezelfde partijen in dezelfde verhoudingen onderhandeld moet worden voor een nieuw bestuur. Het is tenslotte democratischer om mensen opnieuw een stem te geven na de val van een gemeentelijke coalitie.

2.4.3. Opkomstbevorderende maatregelen

Hoe meer opkomst, hoe meer democratie. De Jonge Democraten pleiten daarom voor slimme maatregelen die de opkomst bevorderen. Een degelijke voorlichting staat voorop, bijvoorbeeld via post en media. Daarnaast moet de mogelijkheid om in elk stembureau te stemmen worden uitgebreid. Bij verkiezingen over elke bestuurslaag moet in elk stembureau waar verkiezingen voor dat orgaan zijn, gestemd kunnen worden. Dit geldt ook voor referenda. Iedereen moet toegang hebben tot een stembureau in de buurt. Ook

pleiten de Jonge Democraten voor verkiezingen op zaterdag of zondag. Op die dagen zijn veel mensen vrij, waardoor het makkelijker is om tijd te vinden om naar de stembus te gaan. Iedereen moet immers zoveel mogelijk gelijke kansen hebben om te kunnen stemmen.

2.4.4. Stemmen met potlood

De Jonge Democraten zijn voorstander van het stemmen met potlood voor alle verkiezingen. De kosten die gepaard gaan met het voldoende veilig en transparant maken van het elektronisch stemproces wegen niet op tegen de voordelen ervan.

2.5. Eenkamerstelsel

2.5.1. Afschaffen Eerste Kamer

De Eerste en Tweede Kamer vormen gezamenlijk het parlement. Het parlement controleert het beleid van de regering en kan, na goedkeuring van beide Kamers, wetsvoorstellen aannemen. Ook wordt de Eerste Kamer niet rechtstreeks door de bevolking gekozen, maar door de leden van de Provinciale Staten. Deze situatie, waarin de Eerste Kamer besluitvorming vertraagt en bovendien onvoldoende democratisch is, is niet wenselijk. De Jonge Democraten zijn daarom voorstander van een eenkamerstelsel, waarin de Eerste Kamer wordt afgeschaft. Het wegvallen van de Eerste Kamer leidt tot een democratischer parlement, aangezien de Tweede Kamer wel rechtstreeks gekozen wordt. Daarnaast is een snellere en efficiëntere besluitvorming mogelijk.

2.5.2. Grondwettelijk Hof

Om wel controle te houden op de Tweede Kamer dienen nieuwe wetsvoorstellen te worden getoetst aan de Grondwet en internationale verdragen. Daarom wordt er een grondwettelijk hof aangesteld, dat de bevoegdheid krijgt om aangenomen wetten deels of geheel ongrondwettelijk te verklaren en buiten werking te stellen. Burgers en rechtspersonen kunnen een verzoek tot toetsing indienen bij het hof. De implementatie van een nieuwe wet wordt opgeschort totdat er een uitspraak is gedaan.

In het kader van rechtsstatelijkheid zal het vervullen van de Eerste Kamer voor een grondwettelijk hof leiden tot een betere machtsverdeling, aangezien de Tweede Kamer op grondwettelijkheid zal worden gecontroleerd. Om te voorkomen dat politiek en rechtspraak te veel vermengd worden, dienen de rechters van het grondwettelijk hof niet door politici of burgers, maar door rechters onderling te worden gekozen. Los van het grondwettelijk hof zal de Raad van State haar adviserende rol in het wetgevingsproces behouden.

2.6. Eerlijke partijfinanciering

2.6.1. Lokale partijen

Lokale politieke partijen spelen een belangrijke rol in de Nederlandse politiek. Ze zijn door het hele land goed voor duizenden raadszetels en nemen op vele plekken bestuursverantwoordelijkheid. In tegenstelling tot lokale afdelingen van landelijke partijen kunnen de lokale vertegenwoordigers zonder landelijke politieke partij niet rekenen op financiële steun vanuit een moederpartij. Deze situatie is onwenselijk, omdat hierdoor geen sprake is van een gelijk speelveld voor alle partijen op lokaal niveau. De Jonge Democraten

vinden daarom dat lokale partijen per raadszetel een bepaald bedrag aan financiële steun moeten ontvangen.

2.6.2. Donaties openbaar

De Jonge Democraten zijn van mening dat het eenieder vrij moet staan om een politieke partij of beweging financieel te ondersteunen. Openbaarheid moet daarbij een harde voorwaarde zijn. Dit moet niet beperkt blijven tot het nationale niveau: ook de lokale en regionale politiek zijn gebaat bij transparantie. Kiezers moeten kunnen weten door wie partijen gesteund worden. De Jonge Democraten stellen voor om een maximum te stellen aan donaties aan politieke partijen. Hoewel doneren voor een politieke campagne gezien kan worden als een vorm van vrijheid van meningsuiting, is het ook een vorm van macht. Omdat er een macht kan ontstaan die geen democratische verantwoording aflegt is het legitiem om donatiemogelijkheden vanuit de overheid te beperken.

2.6.3. Kleine nationale partijen

De volksvertegenwoordiging is bedoeld om de zittende regering te controleren. Kleine fracties ondervinden door hun kleine omvang naar verhouding meer werkdruk, wat ten koste gaat van de controle van de regering. De Jonge Democraten vinden dat het basisbedrag waar politieke partijen recht op hebben verhoogd dient te worden. Met dit geld kunnen partijen meer stafpersoneel inhuren om daarmee beter op te kunnen boksen tegen het kabinet, dat vaak een grote informatievoorsprong heeft.

2.7. Bestuurlijke dichtheid

2.7.1. Eén middenbestuurslaag

De huidige middenbestuurslaag heeft te maken met een zeer hoge bestuurlijke dichtheid. Deze wordt gekenmerkt door grotendeels afzonderlijk opererende provincies, waterschappen en andere (semi-)publieke organen. Dit leidt tot omslachtige bureaucratische procesvoering en bovendien tot inefficiëntie. De huidige organisatie van het provinciaal bestuur sluit niet aan bij de schaal van Nederland.

De Jonge Democraten zijn van mening dat deze bestuurlijke drukte kan worden aangepakt door de provincies samen te voegen met andere (semi-)publieke organen. Hierdoor ontstaan er minder afzonderlijk handelende organen. Deze beoogde samenvoeging zal tot gevolg hebben dat de verschillende organen gemakkelijker informatie kunnen delen en ook overkoepelende problematiek doelgerichter kunnen aanpakken.

2.7.2. Schaalvergroting gemeenten

Vanwege het subsidiariteitsbeginsel, dat garandeert dat bestuurlijke besluiten zoveel mogelijk op lokale schaal dienen te worden genomen, is het takenpakket van de lokale overheden de laatste jaren gestaag gegroeid. Veel kleine gemeenten beschikken hierdoor niet meer over de kennis en faciliteiten om deze complexe taken te behappen.

Om ervoor de zorgen dat kleine gemeenten niet bezwijken onder het toegenomen takenpakket, pleiten de Jonge Democraten voor een nauwere samenwerking tussen verschillende gemeenten. Zodoende kunnen gemeenten gezamenlijk het hoofd bieden aan de toegenomen taken. Daarnaast kunnen gemeenten ook samenvloeien, mits hiervoor

draagvlak is onder de bevolking. Aan de hand van referenda kan de burger zich over een eventuele samenwerking van gemeenten uitspreken. Dit leidt tot meer democratie en maakt voor burgers duidelijk waar de verantwoordelijkheid ligt. In de huidige situatie worden er teveel ondemocratische samenwerkingsverbanden aangegaan, waardoor de burger het inzicht in het bestuur verliest.

Om ervoor te zorgen dat deze beoogde schaalvergroting niet ten koste gaat van de service, zijn de Jonge Democraten voorstander van serviceloketten in kernen en stadsdelen waardoor de burger invloed behoudt op zijn leefomgeving.

2.7.3. Open poldermodel

De Jonge Democraten geloven in het nut van een gezamenlijk overleg tussen de sociale partners: het 'poldermodel'. Dit op consensus gerichte overlegmodel leidt tot stabiele loonafspraken tussen werkgevers en werknemers en relatief weinig stakingen. Echter, de democratische legitimiteit van het poldermodel, zoals verbeeld in de Sociaal-Economische Raad (SER), laat te wensen over. Zij is op dit moment namelijk slechts uit drie 'partijen' samengesteld: 11 werkgeversleden, 11 werknemersleden en 11 Kroonleden. Daarnaast valt af te vragen of de werknemersorganisaties nog wel representatief zijn voor het werkende gedeelte van Nederland, daar zij al jarenlang qua ledenaantal in zwaar weer verkeren en belangrijke groepen, zoals ZZP'ers en jongeren, zich niet kunnen herkennen in het lobbygedrag van de bonden. Daarom zijn de Jonge Democraten voorstander van een SER waarin niet-representatieve groepen als de traditionele vakbonden geen rol hebben. Ook de Kroonleden, de 'onafhankelijke' deskundigen die – op voordracht van het kabinet – door de Kroon worden benoemd, dragen niet bij aan een brede vertegenwoordiging van het maatschappelijke speelveld.

De Jonge Democraten zijn voor meer inspraakmogelijkheden voor burgers en een gelijk democratisch speelveld, waarin iedereen een eerlijke kans heeft om invloed af te dwingen op de besluitvorming. Zij zijn daarom voorstander van een opener overlegmodel. Het overlegmodel zoals de Europese Unie dat in Brussel hanteert, waarin burgers, belangenorganisaties en bedrijven in openbare discussies de mogelijkheid wordt geboden om mee te praten, dient daarbij als voorbeeld.

Het openbreken van het poldermodel brengt, naast een meer inclusieve SER, nog een aantal voordelen met zich mee. Doordat bij elk thema weer andere partijen betrokken zullen zijn, is het uitruilen van concrete punten vrijwel onmogelijk gemaakt. Ook hoeft de overheid minder mensen met specialistische kennis in diens te nemen, want kennis en expertise worden gehaald bij de belanghebbenden.

Lobbyisten en belangenorganisaties zijn een nuttig onderdeel van het besluitvormingsproces, omdat zij politici en ambtenaren van praktische kennis en kennis over de wensen van en problemen die spelen in de maatschappij kunnen voorzien. Echter, lobbyisten en belangenorganisaties zijn ook een belangrijk machtsmiddel dat de invloed van de ene groep ten opzichte van de ander kan vergroten. Het is dus van groot belang om de transparantie van deze sector te vergroten, om duidelijk in beeld te krijgen welke wetgeving wanneer door wie wordt beïnvloed.

2.8. Openbaar bestuur

Voor functies in het openbaar bestuur worden weliswaar vacatures geplaatst, en iedereen mag solliciteren, maar de partijen hebben vaak al onderling bepaald welke partij aan de

beurt is. Hoewel partijpolitieke benoemingen strijdig zijn met artikel 1 (discriminatie wegens politieke gezindheid verboden) en artikel 3 (iedereen moet op gelijke voet in openbare dienst benoembaar zijn) van de Grondwet, is hiervoor een uitzondering gemaakt in artikel 5, lid 4 in de Wet Gelijke Behandeling, die benoemingen op grond van partijvoorkeur uitdrukkelijk toestaat. Hierdoor zijn deze praktijken legaal en kunnen rechters en het College voor de Rechten van de Mens niets met klachten.

De Jonge Democraten zijn van mening dat iedereen een gelijke kans moet hebben op een functie in het openbaar bestuur, waarbij de meest geschikte persoon de baan hoort te krijgen. Partijlidmaatschap hoort er niet toe te doen. Bovendien wordt het vertrouwen in de politiek ondermijnd door het idee dat politici elkaar baantjes toeschuiven. De uitzondering uit de Wet Gelijke Behandeling voor partijpolitieke benoemingen moet daarom niet meer gelden voor functies in het openbaar bestuur. Daarnaast zal een onafhankelijke commissie voor publieke benoemingen moeten worden ingesteld, die een belangrijke rol krijgt in het selectieproces en de wettelijke plicht krijgt te zorgen voor onpartijdige, eerlijke en transparante benoemingen van de beste personen.

3. Onderwijs en Wetenschap

Een liberale samenleving vereist individuen die overwogen keuzes kunnen maken. De Jonge Democraten beschouwen zelfontplooiing van het individu daarom als één van de belangrijkste doelstellingen van het overheidsbeleid. Onderwijs en wetenschap zijn de breedste en meest diepgaande middelen waarmee hier direct en indirect naar gestreefd kan worden. Onderwijs en wetenschap zijn kleurrijk en grenzeloos, zorgen voor innovatie en welvaart en zijn de sleutel tot vooruitgang. Ze laten mensen kennismaken met een keur aan perspectieven op de werkelijkheid, om hen zo in staat te stellen zich onafhankelijk te ontwikkelen. Ook fungeren onderwijs en wetenschap als middelen om te voorzien in maatschappelijke en economische behoeftes. Effectief en faciliterend onderwijs- en wetenschapsbeleid dat op de lange termijn is gericht zijn hierom dan ook cruciaal.

3.1. Onderwijs

3.1.1. Individu

De Jonge Democraten willen een onderwijssysteem waar de behoeften van het individu voorop staan en de leraar wordt gewaardeerd. In jouw schoolloopbaan vorm je samen met de onderwijsgeevenden een eigen ontwikkelpad. Uiteindelijk kun je door toegankelijk en flexibel onderwijs een leven lang blijven leren. In Nederland bepaalt niet het opleidingsniveau jouw waarde en identiteit, maar bepalen kennis en vaardigheden jouw plek in de maatschappij.

3.1.2. Flexibilisering

Iedereen hoort de kans te krijgen hun talenten te ontwikkelen. Elk kind tot vier jaar zou daarom via voorschoolse educatie al de mogelijkheid moeten hebben tot een kansrijke instroom in het basisonderwijs. Financiering hiervan moet gesubsidieerd worden via de overheid. Verder moet aan het eind van het basisonderwijs de score van de eindtoets goed worden doorgesproken met leraar, ouder en leerling.

In het voortgezet onderwijs en vervolgonderwijs (mbo, hbo, wo) worden de leerlingen en studenten wel ingedeeld per niveau, maar niet beperkt tot één niveau. De overheid moet de ruimte geven om leerlingen of studenten op één of meerdere onderwijsinstellingen tegelijkertijd vakken te laten volgen op een praktisch, beroepsgericht en theoretisch niveau. Vervolgstudies moeten de toegangseisen van de opleiding afstemmen op losse vakken en daarmee de minimumeisen zelf bepalen. De overheid stelt minimumeisen vast. Studenten horen zelf de baas te zijn over hun eigen agenda, door het onderwijs flexibel in te delen. Zo ontstaat er ruimte voor extracurriculaire activiteiten of mantelzorg. De Jonge Democraten vinden dat in het kader van een leven lang leren het voor iedereen mogelijk moet zijn om in deeltijd te studeren zonder te betalen voor de hele studie. Door het eigenaarschap van de schoolloopbaan bij de persoon zelf te leggen ontstaat er een doorlopende leerlijn.

3.1.3. Toegankelijkheid

Onderwijs moet zowel fysiek als financieel toegankelijk zijn. Bij fysiek toegankelijk kan worden gedacht aan rolstoeltoegankelijkheid, prikkelvrije ruimtes en online

leeromgevingen. Voor leerlingen die dat nodig hebben moet het speciaal onderwijs blijven bestaan. De overstap van speciaal naar regulier onderwijs of andersom moet wel zo gemakkelijk mogelijk worden gemaakt. Het speciaal onderwijs moet kunnen passen binnen het reguliere onderwijs door bijvoorbeeld een speciaal onderwijs klas aan te bieden binnen een reguliere school.

Bij financiële toegankelijkheid voor iedereen kunnen we denken aan de vrijwillige ouderbijdrage en het beschikbaar stellen van lesmaterialen. De financiële situatie van ouders mag op geen enkele manier het onderwijs van het kind in de weg staan. Schaduwonderwijs dat zich alleen richt op het halen van toetsen is niet gewenst. Scholen horen centraal te staan in een netwerk van initiatieven zoals extra begeleiding, sport, kunst- en cultuuronderwijs om zo het schaduwonderwijs zo veel mogelijk tegen te gaan.

3.1.4. Onderwijzend Personeel

De leraar moet meer gewaardeerd worden. Het onderwijs voor toekomstige leraren moet worden aangepast zodat leraren vanuit hun talenten kunnen lesgeven. In de opleiding zijn pedagogiek, didactiek en taalbeheersing de basis. Daarna zorgen vakspecifieke en doelgroepgerichte modules voor verdere voorbereiding waardoor met iedere aanvulling makkelijker overgestapt kan worden naar een ander schooltype.

De Jonge Democraten vinden dat in het primair onderwijs 1 fte per 20 leerlingen moet staan. In het voortgezet onderwijs dient 1 fte per 20 klokuren voor de klas te staan. Onderwijsinstellingen mogen zelf bepalen of er meer handen in de klas komen, er minder uren wordt lesgegeven of de klassen kleiner worden. De taken die het onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel uitvoeren moet te allen tijde erkend en betaald worden. Een assistent die een onderwijzende taak doet hoort hier dus ook voor betaald te worden. In alle soorten onderwijs horen leraren hetzelfde basissalaris te krijgen, waarna elke taakuitbreiding, extra ervaring of diploma een verhoging van het salaris betekent. De Jonge Democraten vinden verder dat het onderwijs en de klas geen eiland moet zijn. Het moet dus aangemoedigd worden om als klas op bezoek te gaan bij instanties voor buitenschools activiteiten of hiervoor instanties binnen de school te halen. De buurt en onderwijsinstellingen moeten meer met elkaar verweven worden. Er kan ook gedacht worden aan extra inzet van onderwijsassistenten, co-teachers, kunst- en cultuurdocenten en sportdocenten.

3.1.5. Medezeggenschap en bestuur

Medezeggenschap bevordert het democratische proces binnen onderwijsinstellingen. Om medezeggenschap sterk te houden moet het medezeggenschapsorgaan en hun mening zichtbaar zijn voor alle betrokkenen. De mate van inspraak wordt groter naarmate jongeren ouder worden. Bestuurslagen moeten daarbij transparant zijn zodat hun handelen en geldstromen zichtbaar en opvraagbaar zijn.

Binnen het primair en voortgezet onderwijs moeten alle leerlingen betrokken worden bij medezeggenschap, bijvoorbeeld door middel van gekozen klassenvertegenwoordigers. Daarnaast kan de ouderraad advies geven over de werking van de school.

Binnen het vervolgonderwijs kan de medezeggenschap veel intensiever. Door middel van decentrale raden wordt de stap naar medezeggenschap makkelijker gemaakt. De Jonge

Democraten vinden daarom dat elke opleiding of cluster een raad moet hebben om medezeggenschap bereikbaar te maken voor elke student. Decentrale raden blijken echter niet altijd goed te functioneren door weinig ondersteuning en beperkende regels. Om de medezeggenschap zo transparant en effectief mogelijk te maken moeten alle medezeggenschapslagen, studenten en docenten direct met elkaar kunnen communiceren. Ook evaluaties moeten openlijk gecommuniceerd worden met alle betrokkenen. Er zal echter wel gelet moeten worden op constructieve feedback. Verder vinden de Jonge Democraten de positie van reguliere medezeggenschapsraden op universiteiten, hogescholen en mbo's moet worden versterkt. De rechten en plichten van de raden moet wat de Jonge Democraten betreft worden uitgebreid en onderwijsinstellingen moeten trainingen en juridische ondersteuning voor de raden gaan faciliteren om verdere professionalisering te bevorderen. Daarnaast hoort het aantal betaalde uren van medezeggenschappers in verhouding te zijn met de verwachte werkzaamheden. Deze moeten jaarlijks geëvalueerd worden met medezeggenschappers, oud-medezeggenschappers en bestuurders. Naast een financiële waardering kan ook worden gedacht aan een niet-financiële waardering, zoals een certificaat.

3.1.6. Overheid

Vrijheid van onderwijs is één van de belangrijkste pijlers in het Nederlandse onderwijssysteem. De overheid legt minimeisen vast voor de kwaliteit van het onderwijs en koppelt de financiering hier aan. De Onderwijsinspectie controleert de scholen op kwaliteit door de visie en richtlijnen van de onderwijsinstelling te evalueren. Cijfers mogen in inspectierapporten worden meegenomen, maar zijn niet bepalend. Ook bij het vervolgonderwijs is het aantal binnen de gegeven tijd afgestudeerde studenten geen maatstaf voor de kwaliteit van het onderwijs. Rendementsdenken is dus niet meer van deze tijd.

Om vrijheid van en toegang tot elke vorm van onderwijs te beschermen moet de scheidslijn tussen bijzonder onderwijs en openbaar onderwijs verdwijnen. Leraren en leerlingen kunnen daarom niet meer worden afgewezen en onderwijsinstellingen krijgen geen extra financiering meer vanuit andere organisaties dan de overheid. De Jonge Democraten vinden dat de overheid weinig te zeggen heeft over de vorm en visie van het onderwijs, met als enige eis dat de Onderwijsinspectie controleert op het zo neutraal mogelijk onderwijzen over de meest vooraanstaande religies en levensbeschouwingen. Om het onderwijs neutraal en actueel te houden wordt in samenspraak met meerdere partijen binnen het Nederlandse onderwijs om de vijf jaar het curriculum geëvalueerd en eventueel aangepast. Schoolboeken zullen daardoor niet meer actueel genoeg zijn, en hebben in de toekomst niet de leidende, maar een ondersteunende functie. De Jonge Democraten vinden bovendien dat scholen meer ruimte moeten krijgen om volwaardige, kwalitatieve vakken in het Engels aan te bieden. Om het tweetalig onderwijs meer mogelijkheden te geven zouden de eindexamens ook in het Engels beschikbaar moeten zijn.

De Jonge Democraten vinden dat wetgeving rond curriculum en onderwijsorganisatie moet worden aangepast om beter aan te sluiten bij de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling. Scholen die willen vernieuwen moeten dit gemakkelijker kunnen doen. Zo zou bijvoorbeeld het aantal (onnodige) verplichte lessen naar beneden kunnen zodat er meer tijd vrijkomt voor persoonlijke ontwikkeling buiten de klas. De Jonge Democraten vinden bovendien dat scholen meer ruimte moeten krijgen om volwaardige, kwalitatieve vakken in het Engels aan te bieden. Om het tweetalig onderwijs meer mogelijkheden te geven zouden

de eindexamens ook in het Engels beschikbaar moeten zijn.

De Jonge Democraten geloven in gelijke kansen voor alle leerlingen. Net als in Europees Nederland moet dit ook het geval zijn in Caribisch Nederland en moet worden gestreefd naar een gelijke kwaliteit van onderwijs. Naast vrijheid van onderwijs moeten de onderwijsinstellingen in Caribisch Nederland hun autonomie kunnen behouden. Wel moet de overheid aandacht blijven houden voor het onderwijs op de BES-eilanden en de complexe vraagstukken waar de onderwijsinstellingen aldaar mee te maken hebben. Hiervoor zien de Jonge Democraten het belang van maatwerk, het toekennen van meer financiële middelen en een integrale interdepartementale aanpak.

3.1.7. Financiering

De Jonge Democraten vinden dat er de komende jaren flink geïnvesteerd moet worden in onderwijs. Het financieren van toegankelijke en goed onderhouden onderwijsomgevingen voor primair en voortgezet onderwijs moet worden gedecentraliseerd. Scholen moeten verder een duurzame en leefbare leeromgeving hebben.

De Jonge Democraten zijn voorstander van een negatieve inkomstenbelasting (een verzilverbare belastingkorting ter vervanging van de sociale inkomensvoorzieningen) die ook de studiefinanciering gedeeltelijk vervangt. Het collegegeld en de aanvullende beurs worden afgeschaft. De optionele studielening en het studentenreisproduct blijven behouden. De Jonge Democraten vinden dat iedereen die na de

zomer van 2015 studieschuld heeft opgebouwd onder het leenstelsel recht heeft op compensatie. Deze compensatie moet in ieder geval toegankelijker en uitgebreider zijn dan de nu aangeboden studievoucher van 2000 euro. Op het vervolgonderwijs mogen instellingen niet gestraft worden wanneer studenten langer doen over de formele studieloopbaan. Studenten mogen wel aangemoedigd worden om binnen acht jaar af te studeren.

3.1.8. Internationalisering en Europa

Voor studenten is studie en stage in het buitenland een manier om zelfstandigheid en verantwoordelijkheid te vergroten. De Jonge Democraten vinden daarom dat studie en stage in het buitenland gestimuleerd moeten worden. Alle studenten kunnen daarbij aanspraak maken op de Erasmusbeurs. Het aanvragen hiervan moet niet een te grote drempel zijn. Voornamelijk het beroepsonderwijs op internationaal gebied moet worden verbeterd door het bevorderen van stages in het buitenland. Verder moet de Europese Unie een coördinerende rol op zich nemen gelijke onderwijsvormen met elkaar te koppelen zodat bijvoorbeeld beroepsgerichte studies elkaar internationaal kunnen vinden.

De internationale student is in Nederland altijd welkom en heeft toegang tot introductieweken, medezeggenschap, verenigingen en Nederlandse taalcursussen. De onderwijsinstelling moet zich ervoor inzetten om taal- en cultuurbarrières te verlagen om de kwaliteit van het onderwijs te beschermen. Tot slot moet bij het binnenhalen van internationale studenten rekening worden gehouden met huisvesting.

Binnen de Europese Unie kan geïnvesteerd worden in Europa-brede projecten waar de focus ligt op het faciliteren van meertalig onderwijs, leerplicht in alle landen doortrekken tot 18 jaar en werken aan internationale erkenning van het onderwijsniveau door middel van evaluaties. Verder moet er in de Europese Unie gewerkt worden aan een goed lopend

lerarennetwerk zodat leraren kennis kunnen delen en zich verder kunnen ontwikkelen. Europese platforms en congressen kunnen zorgen voor een roulatiesysteem om zo ervaring op te doen in andere onderwijsystemen.

3.1.9. Leven lang leren

In een snel veranderende maatschappij zullen de banen ook snel veranderen of verdwijnen. Werkenden en werkzoekenden moeten daarom ook makkelijk hun vaardigheden en kennis bij kunnen houden door te verbreden, verdiepen of om geheel nieuwe vaardigheden of kennis te leren om zo nuttig te blijven binnen de arbeidsmarkt. Het individu is als eerste verantwoordelijk, maar van de brancheorganisaties, werkgevers en de overheid wordt verwacht dat er geld en tijd wordt vrijgemaakt zodat het personeel zich kan ontwikkelen. De overheid moet hierin een coördinerende rol op zich nemen en moet met name bij praktische banen zorgen voor bewustwording van de noodzaak van een leven lang leren. Er moeten omscholingsfondsen komen; als er in een bepaalde sector een tekort is, moet er budget beschikbaar zijn om werklozen uit een andere sector op te leiden (bijvoorbeeld winkelmedewerkers naar zorgpersoneel). Vanaf 18 jaar krijgt iedereen een ontwikkelingsbudget, te gebruiken voor onderwijs en kansen op ontplooiing. Wanneer kinderen eerder stoppen met school blijft een groter deel van hun budget beschikbaar voor latere investeringen in erkende opleidingen en ontplooiing. De mogelijkheid bestaat om het budget uit te breiden met private aanvullingen. Het budget vervalt als de pensioenleeftijd is bereikt.

Om ervaring op te doen in de arbeidsmarkt zijn er stages, leerwerkplekken, werkervaringsplekken en traineeships nodig. Afgestudeerden krijgen tijdens hun stage een derde van hun minimumloon en studenten krijgen een stagevergoeding. Bij een traineeship moet dit tenminste minimumloon zijn. Verder moeten stageplekken gekoppeld zijn aan het curriculum van de student en moet er een intensieve samenwerking zijn tussen de stageplek en het opleidingsinstituut.

3.2. Wetenschap

De wetenschap is een sector die van onmisbare waarde is gebleken en de wereld herhaaldelijk positief heeft doen veranderen. De waarde van wetenschap neemt veel verschillende vormen aan. Zo leidt wetenschappelijke vooruitgang vaak tot maatschappelijke vooruitgang en heeft het een toenemende invloed op de samenleving. Haar verantwoordelijkheden zijn dan ook groot. Van publieke en private kennisinstellingen wordt gevraagd excellent onderzoek, onderwijs en kennisvalorisatie te leveren. Een faciliterend beleid dat ruimte biedt aan een sector met grote zelfregulerende capaciteiten is van belang om deze verantwoordelijkheden waar te kunnen maken.

3.2.1. Nieuwsgierigheid en creativiteit als stuwende krachten

Voor de wetenschapsector moeten genoeg vrijheid en middelen beschikbaar zijn om onafhankelijke ontwikkeling mogelijk te maken. Alleen dan ontstaat innovatie – en daarmee welvaart – die op lange termijn standhoudt. Nieuwsgierigheid en creativiteit moeten de stuwende krachten zijn in wetenschappelijk onderzoek, maar om maatschappelijke relevantie te waarborgen kan (kennis)behoefte een sturende rol spelen. Het is de taak van de overheid om er met ruime investeringen voor te zorgen dat zo min mogelijk financiële belemmeringen bestaan voor onderzoek en innovatie.

3.2.2. Kennisvalorisatie versus fundamenteel onderzoek

Exploitatie van economisch interessante vindingen leidt tot welvaart en welzijn. Een te grote nadruk op toegepaste wetenschap kan echter nadelige gevolgen hebben voor fundamenteel onderzoek en wetenschappelijke onafhankelijkheid.

De Jonge Democraten pleiten voor een zo groot mogelijke inhoudelijke vrijheid van de wetenschap ten opzichte van het bedrijfsleven. Omdat voor de aanpak van maatschappelijke problemen een veelomvattende wetenschap nodig is, moet de thematische en generieke sturing vanuit de overheid of het bedrijfsleven breed blijven. Sturing op maatschappelijke aansluiting is wel aan te moedigen. Het blijft echter aan onderzoekers om te bepalen waar zij hun onderzoek op richten.

Een hoge prioriteit van de wetenschappelijke sector moet liggen bij integriteit. Perverse prikkels en overmatige sturing van commerciële partijen moeten worden vermeden en een zorgvuldige aanpak van fraude (onder andere door middel van een klachtenregeling) moet worden nagestreefd.

Daarnaast moet in het bachelor- en masteronderwijs voldoende aandacht besteed worden aan vraagstukken rondom wetenschappelijke integriteit, zodat jonge academici hiermee vertrouwd raken en dit een integraal onderdeel wordt van hun wetenschapsoefening.

Bij een te sterke nadruk op kennisvalorisatie kan het gevaar optreden dat onderwerpen in de meer fundamentele hoek van de wetenschap onderbelicht raken, omdat dergelijke onderwerpen niet direct winstgevend lijken. De Jonge Democraten benadrukken echter dat dit soort projecten juist op lange termijn erg belangrijk kunnen blijken. Een gezonde balans tussen fundamenteel en toegepast onderzoek is essentieel.

Het bedrijfsleven is vooral toegespitst op toegepaste projecten, die vaak op korte termijn winstgevend zijn. Zorgvuldige investeringen in R&D (Research & Development) kunnen eraan bijdragen onnodige afhankelijkheid van het bedrijfsleven ten opzichte van (publieke) wetenschapsinstellingen te beperken.

3.2.3. Zichtbaarheid in de maatschappij

De wetenschap is bij uitstek een sector waarin investeringen zich vaak pas op langere termijn terugbetalen of zelfs niet duidelijk in de maatschappij terug te zien zijn. Opbrengsten zijn vooral op macro-economisch niveau vaak omvangrijk en vertakt, waardoor het lastig kan zijn het langetermijnrendement van kennisinvesteringen precies aan te tonen.

Omdat een groot deel van de wetenschap publiek gefinancierd is, pleiten de Jonge Democraten ervoor dat de opbrengsten van publieke kennisinvesteringen te allen tijde zo zichtbaar mogelijk worden gemaakt door overheidsinstellingen als het Centraal Planbureau. Met dat inzicht wordt niet alleen duidelijker wat de economische invloed van wetenschap is, maar ook welke investeringen nodig zijn op welke plek.

De Jonge Democraten achten het daarom noodzakelijk dat de maatschappelijke zichtbaarheid van wetenschap bevorderd wordt. Naast consequent het debat aan te gaan, binnen en buiten de universiteit, moeten verschillende vormen van laagdrempelige communicatie in het onderwijs of populaire media mogelijk gemaakt worden door universiteiten en andere financiële instellingen. Wel moet hierbij in acht worden genomen dat het takenpakket van wetenschappelijk personeel veelal erg divers is en vaak bestaat uit onderwijs, onderzoek en bestuurlijke werkzaamheden. Universiteiten moeten er daarom voor zorgen dat het takenpakket met toevoeging van maatschappelijke taken niet te hoog

oploopt en beleid ontwikkelen die meer variatie en een balans in deze werkzaamheden toestaat.

3.2.4. Open access

Innovatie en nieuwe ideeën kunnen gestimuleerd worden wanneer resultaten van onderzoek gemakkelijk te raadplegen zijn. Gratis datatoegang (open access) en hoge transparantie moeten daarom streefwaarden zijn in een wereld waar informatieoverdracht en dataverkeer een steeds belangrijker rol spelen.

Daarnaast is het van belang dat wetenschappers (en studenten) samenwerkingsverbanden aangaan en dat concurrentieposities geen belemmerende maar een stimulerende werking hebben. Daarvoor is inzicht in elkaars werk nodig en kan open access een grote rol spelen. Ook bevordert open access de zichtbaarheid van wetenschap in de maatschappij en maakt het praktische toepassingen van wetenschappelijk onderzoek mogelijk op een manier die niet afdoet aan de vrijheid van de wetenschap.

3.2.5. Verlaging werkdruk en aantrekken jong talent

Het is van belang te hoge werkdruk van wetenschappelijk personeel waar mogelijk te vermijden en te bestrijden. Hierdoor wordt onder andere meer jong talent aangetrokken in de wetenschappelijke sector. Publicatie- en prestatiedruk mogen geen afschrikkende factoren zijn voor studenten om een promotietraject te kiezen. Daarnaast kan deze kwantiteitsdruk afdoen aan de kwaliteit en breedheid van onderzoek. De kwantiteit van publicaties mag geen beoordelingscriterium zijn van onderzoeksevaluaties. Criteria waarop wel beoordeeld moet worden zijn onder andere wetenschappelijke kwaliteit en toekomstbestendigheid en kan het best worden uitgevoerd door peer reviewing. Een sterke link tussen onderwijs en onderzoek is van groot belang. Deze begint al vanaf een jonge leeftijd: kinderen moeten gestimuleerd worden zich nieuwsgierigheid, creativiteit en een onderzoekende houding eigen te maken, waardoor ze in een later stadium snel thuis zijn in een academische omgeving. Ook is het belangrijk promovendi en andere beginnende onderzoekers goede begeleiding en voorlichting te bieden, alsmede een goede arbeidsrechtelijke positie. De status van de promovendus als werknemer is belangrijk voor het aantrekken van nieuw talent enerzijds, en het rechtvaardig belonen van hun inspanningen anderzijds. De Jonge Democraten achten een systeem waarin promovendi als studenten in plaats van werknemers worden beschouwd daarom onwenselijk.

3.2.6. Internationalisering

Door toenemende globalisering en de complexe, mondiale uitdagingen die daarmee gepaard gaan, is het meer dan nodig dat internationale samenwerkingsverbanden ten volste worden benut en gestimuleerd. Daarnaast moeten Europese en mondiale uitwisselingsprojecten mogelijk en toegankelijk zijn. Het delen van kennis moet een speerpunt zijn van onderzoekers en overheden zodat vraagstukken als klimaatverandering, immigratie en oorlog in internationale samenwerkingsverbanden kunnen worden aangepakt.

Deze internationalisering is ook van invloed op de concurrentiepositie van Nederland in de wereld. Deze kan worden bevorderd door talent en expertise ruimte te bieden en te investeren in onderwijs en wetenschap, zodat organisaties en bedrijven zich in Nederland gaan vestigen.

3.3. Tot slot

Met een passend, flexibel en kwalitatief hoogwaardig onderwijssysteem, de allerbeste docenten voor de klas en brede extracurriculaire ontwikkelingsmogelijkheden als speerpunten dragen de Jonge Democraten een visie uit waarin elk kind dezelfde kansen gegeven wordt om succesvol te worden; op welke manier hij of zij dat woord dan ook interpreteert. Het aantrekken van jong talent naar de academische wereld, wetenschappelijke vrijheid en het nastreven van nationale en internationale samenwerkingsverbanden zijn daarnaast de streefwaarden waarmee Nederland over de lange termijn toekomstbestendig gemaakt kan worden.

4. Economie

Nederland is een rijk land. Onze welvaart financiert het collectieve welzijn van onze samenleving. Geld dat vloeit naar onderwijs, gezondheidszorg en het sociaal stelsel biedt mensen ontplooiingskansen en vergroot de individuele keuzevrijheid.

De Jonge Democraten staan voor een duurzame economische groei, welvaart en welzijn, nu en in de toekomst. Ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op en de overheid zal hier flexibel op in moeten spelen om onverwachte economische schokken op te vangen. De Jonge Democraten zien een toekomst waarin mensen sneller en vaker van baan veranderen. Het is een toekomst waarin mensen een leven lang leren en een leven lang kansen voor zichzelf creëren. Een toekomst waarin mensen langer doorwerken. Het is een toekomst waarin Europese landen elkaars groei stimuleren. Nederland heeft in die toekomst een internationaal concurrentievoordeel doordat ze in staat is keuzes te maken, zich aan veranderingen kan aanpassen en op een selectief aantal gebieden kan excelleren.

Om die toekomst te kunnen garanderen moeten er vandaag duidelijke economische keuzes worden gemaakt en dient de huidige generatie verantwoordelijkheid te nemen voor de volgende. De Jonge Democraten staan voor een economisch beleid dat kansen biedt om het individuele welzijn via welvaartscreatie te vergroten en zo min mogelijk belemmeringen opwerpt voor werknemers, werkgevers en burgers. Welvaart wordt gegenereerd door sterk in te zetten op innovatie, onderwijs, ondernemerschap en arbeidsproductiviteit. De welvaart wordt vervolgens op de belangrijkste punten verdeeld in de arbeidsmarkt, de woningmarkt en enkele publieke sectoren. De rol die de overheid heeft in dit proces is die van marktmeester.

4.1. Markt, overheid en het creëren van welvaart

De basis voor de economie is een goed gereguleerde markt waarin iedereen deel kan nemen. De overheid speelt een faciliterende rol en treedt op als marktmeester. Daarnaast dient de overheid publieke en private innovatie te bevorderen zodat Nederland niet alleen nu maar ook in de toekomst concurrerend blijft op de wereldmarkt.

4.1.1. De overheid

De Jonge Democraten zijn van mening dat het Nederlandse welvaartsniveau een aantal rechten met zich meebrengt. Elke burger heeft recht op gezondheidszorg, ouderenzorg, rechtsbijstand, voldoende middelen om te eten en woonruimte. Het uitgangspunt van de overheid is het creëren van kansen. Daarmee ligt de eerste verantwoordelijkheid voor basisbehoeften bij het individu. Wanneer door externe factoren als ziekte een individu niet meer in staat is voor zichzelf te zorgen, bestaat de collectieve verantwoordelijkheid dit op te vangen. Dit is een belangrijk herverdelingsmechanisme in de Nederlandse economie. Daarnaast stimuleert het de economie doordat het in hoge mate de oorzaak is van de stabiliteit in Nederland. Ook zijn er zaken die op dit moment onderdeel zijn van collectieve regelingen, zoals de verzekering van ouderdomskwalen, die bij een normale levensloop voorvallen. Voor deze zaken dient men, in het licht van zorgkostenbeheersing, onderzoek te doen naar alternatieven in de private verzekeringsfeer.

4.1.2. De markt

Een goedwerkende markt is een essentieel onderdeel van de samenleving. Het biedt het bedrijfsleven kansen, de overheid een efficiënte oplossing en de burger voordeel in de vorm van lagere prijzen, verhoogde kwaliteit en meer keuzemogelijkheden. Individuele partijen hebben in hun zoektocht naar het creëren van waarde baat bij het verstoren van de marktsymmetrie. Om het proces goed te laten verlopen is daarom een marktmeester nodig. De overheid dient de rol van marktmeester op zich te nemen. In deze rol dient de overheid zich te focussen op het invoeren van (kwaliteits-)eisen en het toezicht houden hierop, effectief mededigingsbeleid om gezonde concurrentie te waarborgen, het wegnemen van entreebarrières, en het wegnemen van informatieasymmetrie door het bevorderen van transparantie. Men dient hierbij nadrukkelijk te waken voor waardevernietiging veroorzaakt door te hoge regeldruk en te letten op de internationale concurrentiepositie van Nederland.

4.1.3. Innovatie

De Jonge Democraten vinden dat we moeten voorkomen dat het comfort dat welvaart ons biedt ons lui maakt. Door te blijven investeren in onderzoek en het stimuleren van productontwikkeling creëren we voor Nederland kansen op snelle groei, die noodzakelijk is voor (het behoud van) ons welvaartsniveau. Sterker nog, cijfers wijzen uit dat innovatie leidt een significant hogere omzetgroei en een hogere werkgelegenheid. Helaas is Nederland tot nog toe niet in staat geweest innovatie in groei om te zetten: Nederland zakt op het Europese Innovation Scoreboard.

Het fundament voor economische groei is in Nederland aanwezig: kennis. Kennis is onze belangrijkste grondstof maar wordt te beperkt benut. De Jonge Democraten pleiten voor meer kennisvalorisatie in de vorm van vertaling van ontwikkelde kennis in economische bedrijvigheid. De capaciteit om kennis snel en effectief om te zetten in economische waarde wordt een steeds belangrijkere bron van competitief voordeel. Om op de lange termijn concurrerend te blijven moet Nederland naast deze incrementele innovatie hoog inzetten op fundamenteel onderzoek in zowel de exacte als de sociale wetenschappen. De spin-offs die dit onderzoek op zal leveren vormen het kenniskapitaal van de toekomst.

Kennisvalorisatie dient daarom een kerntaak te worden binnen het hoger onderwijs. Een bewezen mechanisme is het samenbrengen van universiteiten en bedrijven in kennisparken. Een voorbeeld hiervan is brainport Eindhoven, waar meer dan 50% van de Nederlandse patenten vandaag de dag vandaan komen. De overheid dient daarom publiek-private samenwerkingsverbanden en samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven te stimuleren. De knowledge spillovers die hier plaatsvinden, creëren een positieve opwaartse spiraal, omdat bedrijven en onderwijsinstellingen van elkaar profiteren. Het competitieve voordeel van dit soort samenwerkingsverbanden zal binnen sectors herkend worden, waardoor kennisdeling weer verder wordt gestimuleerd.

Ten tweede moet Nederland innovatie actief stimuleren. Dit doet de overheid door een generiek technologiebeleid te voeren. Het beleid wat betreft innovatie is voor de hele markt hetzelfde. Op deze manier worden tegengestelde belangen en prikkels overbrugd. Elk bedrijf, ongeacht de sector, krijgt extra belastingvoordelen over de investeringen in

R&D. Dit draagt sterk bij aan incrementele innovaties en dan vooral bij grote bedrijven. Om radicale innovaties te bevorderen (die vaak vanuit het MKB komen) is het noodzakelijk om de innovatievouchers te herintroduceren. Bij een radicale innovatie kan een bedrijf dan aan het benodigde kapitaal komen om de innovatie verder te ontwikkelen en op de markt te brengen.

De nadruk ligt op het woord investering. Investerings in R&D bedragen in Nederland 0,8% van het BBP. In landen die hoog staan op het Innovation Scoreboard wordt significant meer geïnvesteerd. Om niet achterop te raken, maar juist te excelleren, moet Nederland minimaal 2% van het BBP investeren in R&D. Innovatie moet niet gezien worden als een kostenpost waarop op korte termijn bezuinigd kan worden. Innovatie levert op de lange termijn veel meer op en draagt daarmee sterk bij aan economische en sociale welvaart. De overheid dient daarnaast zelf het goede voorbeeld te geven door innovatie een vaste overweging te maken bij overheidsaanbestedingen. Dit kan door meerdere bedrijven te laten concurreren om opdrachten van de overheid. De overheid kan hen hierbij ondersteunen door gefaseerde subsidies en zo het risico beperken. Dit leidt tot innovatieve oplossingen waar samenleving, bedrijfsleven en de overheid zelf van profiteren.

Als laatste moet de overheid opnieuw een Innovatieplatform opzetten. Deze dient echter niet afhankelijk te zijn van kabinetperiodes. Innovatie is immers de motor van onze economie. Het is daarom nodig dat deze motor niet steeds opnieuw gestart moet worden. De gevolgde koers dient vervolgens afgerekend te worden op indicatoren van kennisvalorisatie. Dus niet zozeer op aantal patentaanvragen maar wel het aantal patenten dat vermarkt is. Waarbij de focus ligt op opbrengsten van innovatie. Een positieve innovatieprikkel geeft bedrijven de stimulans om zelf meer te investeren in innovatief onderzoek.

4.1.4. Ondernemerschap

Ondernemerschap met MKB in het bijzonder, is een essentiële bouwsteen van de Nederlandse economie. Ondernemers zijn de mensen die kennis omzetten in economisch potentieel, wat gepaard gaat met vallen en opstaan. In een gunstig ondernemersklimaat dragen innovatieve ideeën van ondernemers bij aan economische groei.

Het starten van een onderneming is lastig, zowel door regulerende als financiële beperkingen. Om de markt zo optimaal mogelijk te laten werken, moeten toetredingsbarrières worden verminderd.

Financiële beperkingen kunnen voor startende ondernemers tijdelijk worden versoepeld om ze een vliegende start te geven. Voor startende ondernemers moeten fiscaal gunstige regelingen bestaan, bijvoorbeeld dat zij een jaar uitstel krijgen voor het betalen van de eerste belastingen.

4.2. Belastingstelsel

De Jonge Democraten zijn voorstander van een radicale versimpeling van het belastingstelsel. Het uitgangspunt is dat belasting wordt geheven met zo min mogelijk versturende effecten.

4.2.1 Door wie

De Jonge Democraten vinden dat belastingen zoveel mogelijk moeten worden geheven door de Rijksoverheid. Belastingen die essentieel zijn voor het voeren van lokaal beleid en op lokaal niveau positieve prikkels teweegbrengen, kunnen behouden worden op lokaal niveau. Ook belastingen die direct naar lokale doeleinden gaan en waar het Rijk niet tussen hoeft te komen, kunnen op lokaal niveau blijven. Lokale overschotten moeten worden afgeroomd door de Rijksoverheid, om te voorkomen dat lokale overheden belastingen onnodig verhogen om de begroting te vullen. Lokale belastingen moeten niet te ver uit elkaar lopen om concurrentie tussen lokale overheden te voorkomen. Het huidige systeem om lokale belastingen te innen mag behouden worden.

4.2.2 De Belastingdienst

De Jonge Democraten willen dat de Belastingdienst zo transparant mogelijk werkt. De voorgenomen versimpeling van het belastingstelsel verlicht de werkdruk bij de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft veel gevoelige privé-informatie tot zijn beschikking. Met deze informatie moet volgens de Jonge Democraten, met inachtneming van het algemeen en individueel belang, behoudend worden omgegaan. Een privacytoets voorafgaand aan de toekenning van nieuwe bevoegdheden aan de belastingdienst is noodzakelijk. De Jonge Democraten vinden dat de Belastingdienst geen risicoprofielen mag opstellen aan de hand van niet-belastinggerelateerde persoonlijke data, zoals tweede nationaliteit.

4.2.2 Europees belasten

De Europese Unie kent een interne markt met vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat Europeanen gebruik maken van deze vrijheden, maar dat daarin geen fiscaal gemotiveerde keuzes aan ten grondslag liggen. De EU streeft ernaar deze interne markt zoveel mogelijk te harmoniseren. Op het gebied van belastingen is die harmonisatie nog niet ver gevorderd. Door op Europees niveau bepaalde belastingen te harmoniseren ontstaat een eerlijkere interne markt, die per land meer belastinginkomsten oplevert. De Jonge Democraten zijn echter wel van mening dat belastingheffing voor inkomensbeleid het beste nationaal geregeld kan worden. De belastingen die geharmoniseerd moeten worden zijn naar de mening van de Jonge Democraten onder andere de vennootschaps- en dividendbelasting, de CO₂-heffing, wegenbelasting, brandstofaccijnzen en een verdere harmonisatie van een uniform Europees btw-tarief. Door deze maatregelen verminderen we belastingarbitrage en zetten we stappen naar minder Europese concurrentie op grond van belastingtarieven.

4.2.3 Belastingontwijking

De Jonge Democraten erkennen de rol van het belastingklimaat voor bedrijven. De JD is van mening dat voor bedrijven de belastingregels simpel en duidelijk moeten zijn. We willen de belastingwetgeving en belastingverdragen zo herzien, dat er geen prikkel is voor bedrijven om hun geld slechts op papier door Nederland heen te sluizen. De Jonge

Democraten zijn van mening dat schuiven met vermogen en winst op papier via creatieve routes vanwege fiscale voordelen zo veel mogelijk aan banden gelegd moet worden. Het gebruiken van rulings is een goede manier om bedrijven een duidelijk beeld te geven over hoeveel belasting ze moeten betalen.

4.2.4 Negatieve inkomstenbelasting

De Jonge Democraten staan een radicale versimpeling van de inkomstenbelasting voor. Geld rondpompen moet zoveel mogelijk worden voorkomen. In het huidige toeslagenstelsel innen we met onze rechterhand belasting en geven we met onze linkerhand diezelfde persoon een toeslag of belastingaftrek. Door de afbouw van toeslagen en aftrekposten creëren we een simpeler systeem dat leidt tot minder uitvoeringskosten voor de overheid en minder complexiteit voor de burger. Het huidige toeslagenstelsel staat haaks op ons streven dat werken moet lonen. Op bepaalde inkomensniveaus kan meer werken leiden tot slechts een minimale verhoging – of zelfs een verlaging – van het nettosalaris. Dit leidt tot perverse prikkels. De overheid moet stoppen om ogenschijnlijk maatwerk te voeren op individueel niveau. Inkomensbeleid moet worden gevoerd met de belastingtarieven in de vorm van belastingschijven. Dit betekent ook dat alle inkomensafhankelijke posten buiten de progressieve schijven komen te vervallen. Met het uitgangspunt van versimpeling van het belastingstelsel willen de Jonge

Democraten toewerken naar een systeem van het belasten van inkomen gebaseerd op een negatieve inkomstenbelasting. Dit systeem met een negatieve inkomstenbelasting vervangt alle toeslagen, de bijstand, de AOW en aftrekposten en heffingskortingen. De Jonge Democraten geloven in het principe dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. De tarieven van de inkomstenbelasting zijn toenemend met inkomen. Het systeem dat wij voorstaan garandeert een marginale belastingdruk die altijd lager is dan 100%, waardoor een stijging in het bruto-inkomen ook een stijging in het nettoinkomen oplevert. Dit zorgt voor een simpeler en eerlijker systeem. Een armoedeval wordt hiermee zoveel mogelijk voorkomen.

4.2.5 Bedrijven en winst

De Jonge Democraten zijn van mening dat het belasten van bedrijven niet alleen noodzakelijk maar ook eerlijk is. Bedrijven zijn alleen in staat winst te maken vanwege publieke investeringen in onder andere infrastructuur, onderwijs en de rechtsstaat. Ons huidige systeem van vennootschapsbelasting gaat voorbij aan waar een bedrijf de belastingkosten neerlegt. Deze wordt niet alleen verhaald op de winstuitkeringen of dividenden aan eigenaars of aandeelhouders. Bedrijven verminderen ook hun investeringen in machines, hanteren hogere prijzen voor consumenten en nemen minder werknemers aan.

Om deze redenen zijn de Jonge Democraten voor een belasting op uitgekeerde winst en opgepotte onuitgekeerde winst. Zo zijn bedrijven vrij om belastingvrij te investeren in mensen en machines terwijl aandeelhouders hun eerlijke deel betalen. Dit willen we bereiken door bedrijven alleen te belasten wanneer ze een deel van hun winst uitkeren aan aandeelhouders. Tegelijkertijd willen we voorkomen dat bedrijven hun winsten oneindig blijven oppotten. Daarom willen we deze onuitgekeerde winst boven een bepaalde buffer ook belasten. De Jonge Democraten willen dit systeem stapsgewijs invoeren om onvoorziene effecten vroeg te signaleren.

4.2.6 Erfbelasting

De Jonge Democraten willen de erfbelasting drastisch versimpelen. Momenteel zijn er zes verschillende belastingvrije voeten, twee belastingschijven waarin per schijf drie verschillende belastingpercentages mogelijk zijn. Daarnaast zorgt de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) voor veel interpretatiemogelijkheden wat de belastingdienst veel tijd en expertise kost en wat misbruik van de regeling mogelijk maakt. De Jonge Democraten willen daarom de BOR afschaffen. De bijbehorende betalingsregeling kan wel verlengd worden naar 15 jaar zodat erfgenamen, onder voorwaarden, meer de tijd hebben of de belastingschuld af te betalen en zo niet genooddaakt worden om hun familiebedrijf te verkopen. Verder willen de Jonge Democraten de erfbelasting terugbrengen tot één percentage en vier verschillende belastingvrije voeten. De Jonge Democraten stellen voor een groot gedeelte van de erfenissen vrij te stellen. Dit versimpelt niet alleen de belastingaangifte, maar geeft de erfgenamen van kleine-tot middelgrote erfenissen ook meer ruimte om de erfenis te gebruiken om bijvoorbeeld schulden af te betalen. Erfgenamen van hogere vermogens betalen meer belasting. Dit bevordert ook de kansengelijkheid. De Jonge Democraten zijn voorstander van een uniform tarief van 40% voor de erfbelasting, met variërende belastingvrije voet voor: partners (800.000), kinderen/ouders (120.000), kleinkinderen (60.000) en overige erfgenamen (5.000).

4.2.7 Vermogensbelasting

De Jonge Democraten verhogen de vermogensbelasting, vooral voor de vermogens van meer dan 1 miljoen en brengen het aantal schijven terug. De belastingvrije voet is €50.000. Over een vermogen groter dan 50.000 betaalt men 1,5% en over vermogen hoger dan 1.000.000 3,0%. De eigen woning moet volgens de Jonge Democraten als vermogen worden gezien en daarom naar box 3 worden verplaatst. Voor de eigen woning die dient als hoofdverblijf geldt er een belastingvrije voet van €500.000. Bij het huidige vermogen wordt dan dus de WOZwaarde van de woning min €500.000 opgeteld. De waarde van het huis min de belastingvrije voet kan niet negatief worden.

4.2.8 Vergroening & consumptie

De Jonge Democraten zijn voorstander van een groen fiscaal stelsel waarin de vervuiler betaalt. Om de vervuiler te laten betalen moeten milieukosten worden gevorderd op de veroorzaker van milieuschade. Op de korte termijn maken de Jonge Democraten zich hard voor een CO₂e-heffing (CO₂-equivalent) voor alle sectoren om de doelen van het klimaatakkoord van Parijs te halen en de vervuiler een eerlijk aandeel te laten betalen. Daarnaast willen de Jonge Democraten het Europese Emissiehandelssysteem (EU ETS) versterken door een minimumprijs voor de te veilen emissierechten in te voeren en deze jaarlijks te laten oplopen. Bedrijven die voor een jaar te weinig emissierechten inleveren binnen het EU ETS worden beboet. Deze boete moet altijd 100 euro hoger liggen dan de gemiddelde prijs van een emissierecht in datzelfde jaar. Daarnaast moet er binnen de regelgeving van de Wereldhandelsorganisatie een CO₂e grensbelasting komen, om import te belasten die op vervuilende wijze tot stand is gebracht. Zo stimuleren we bedrijven die zaken doen in de EU om te verduurzamen. De Jonge Democraten zijn voorstander van een uniform btw-tarief. Het huidige stelsel van verschillende btw-tarieven is niet doelmatig en duur. Belastingderving door het verlaagde tarief is groot terwijl de herverdeling klein is. Een

budgetneutraal uniform btw-tarief is efficiënter, goedkoper en geeft minder ruimte voor belastingontwijking. Kortom, een uniform btw-tarief levert significante welvaartswinst op. De Jonge Democraten zijn voorstander van het heffen van accijns op producten met grote gezondheidsschade om een gezonde levensstijl te bevorderen.

4.3. Arbeidsmarkt

De Nederlandse economie wordt dynamischer: de arbeidsmarkt is aan grote veranderingen onderhevig en wordt steeds flexibeler. De overheid dient de nodige ruimte te bieden aan bedrijven om wendbaar te blijven, maar dient tegelijkertijd ook te waken voor groepen die door deze ontwikkelingen buitenspel dreigen te raken. In een flexibele arbeidsmarkt is het des te belangrijker dat deze groepen zo goed mogelijk worden opgevangen, en zo effectief mogelijk worden begeleid naar nieuw werk. De Jonge Democraten zien graag een goed doorstromende en wendbare arbeidsmarkt waarin iedereen de kans heeft op een inkomen, in plaats van een arbeidsmarkt waarin een kleine groep complete vastigheid heeft, terwijl een grote groep mensen hierdoor aan de kant staat.

4.3.1. Het vaste contract

Werknemers krijgen steeds minder snel een vast contract aangeboden. Een belangrijke oorzaak hiervan is het financiële risico voor de werkgever. Toch zijn vaste contracten voor zowel werkgever als werknemer wenselijk. Voor de werknemer is zekerheid van belang, terwijl de werkgever – zeker in het MKB – hecht aan een goede band met de werknemer. Tevens heeft de (bedrijfs)specifieke werkervaring die de werknemer opbouwt een positief effect op de arbeidsproductiviteit, waardoor het vaste contract ook grote waarde voor de werkgever kan hebben.

Doorbetaling bij ziekte

Onder de huidige regelgeving moet de werkgever de werknemer twee jaar doorbetalen bij ziekte. De Jonge Democraten vinden deze periode te lang. Deze termijn levert een groot risico op voor kleine ondernemers en is daardoor dé reden dat werknemers steeds minder makkelijk een vast contract aangeboden krijgen. Deze regeling is extra schadelijk voor kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt zoals bijvoorbeeld 50+'ers, omdat bij deze groep het risico op ziekte relatief hoog is. De regeling doorbetaling bij ziekte is bedacht om werkgevers een prikkel te geven om hun werknemers gezond te houden en verzuim te voorkomen. De regeling heeft op macroniveau het positieve effect dat er hierdoor minder ziekteverzuim plaatsvindt, wat goed is voor werkgevers én werknemers. Daarom vinden de Jonge Democraten dat het volledig afschaffen van doorbetaling bij ziekte niet wenselijk is. Toch is de periode van twee jaar buitenproportioneel lang, en blijkt de duur van de periode een hoge drempel voor werkgevers om mensen in vaste dienst te nemen. Hierom pleiten de Jonge Democraten voor het verkorten van de termijn waarop loon moet worden doorbetaald bij ziekte naar 12 maanden.

Ontslagrecht

De afgelopen jaren is er rond het ontslagrecht veel veranderd. In de praktijk ziet men echter nog wel dat werkgevers vaak nog veel hinder ondervinden in het ontslagproces. Ondanks die moeilijkheden zijn de Jonge Democraten van mening dat er ruimte en tijd moet worden gegeven aan deze veranderingen om hun impact te kunnen hebben. Daarom is het belangrijk dat het ontslagrecht voorlopig zo veel mogelijk ongemoeid blijft. De Jonge Democraten zijn van mening dat de opbouw van de transitievergoedingen gelijkmatig moet plaatsvinden; elk jaar wordt eenzelfde bedrag opgebouwd.

Anciënniteit

Anciënniteit staat voor het aantal dienstjaren en de daaraan verbonden voordelen van de werknemer. In de regel komt het erop neer dat naarmate een werknemer langer in dienst is, het loon meestijgt. Doordat mensen die langer in dienst zijn productiever worden zit er een economische logica achter dit mechanisme. Om die reden wordt de loonstijging in veel 'cao's verbonden aan het aantal dienstjaren. Het is echter vreemd dat het loon – tot aan het pensioen – continu blijft toenemen, terwijl eenzelfde stijging niet voor de arbeidsproductiviteit geldt. Daarom zijn de Jonge Democraten van mening dat werknemers niet enkel op basis van anciënniteit, maar met name op basis van productiviteit beloond moeten worden.

4.3.2. Flexibel werken

Het flexibele contract in zijn huidige vorm heeft als negatief effect dat veel flexwerkers na 2 jaar worden vervangen door een andere flexwerker, terwijl een voortzetting van het contract zowel voor de werknemer als werkgever te verkiezen was geweest. Deze banencarrousel die een bepaalde groep flexwerkers nu moet ondergaan moet een halt worden toegeroepen. Hiertoe willen de Jonge Democraten de tijdelijke contracten van aard veranderen, waardoor een lang flexibel verband mogelijk is dat ook meer zekerheid voor de werknemer zal bieden. De Jonge Democraten willen dat tijdelijke contracten een oplopende minimale contractduur gaan krijgen. Voor contracten onder de 2 jaar gaat dit betekenen dat bij een contractverlenging de contractduur het dubbele van het voorgaande contract moet zijn. Ter illustratie: bij een contract van zes maanden, moet het opvolgende contract minimaal 1 jaar duren, terwijl het hieropvolgende contract 2 jaar zal moeten duren. Hierboven zal de contractduur telkens met minimaal 1 jaar op moeten lopen. De volgende 2 contracten in deze serie zullen dus respectievelijk 3 en 4 jaar gaan duren. Hiernaast moet er voor flexwerkers een verplicht scholingspotje komen. Werkgevers worden op die manier geprikkeld om ook te investeren in haar 'flexwerkers'. Dit leidt tot meer kansen voor de flexwerkers en vergroot de groei van de Nederlandse arbeidsproductiviteit. Daarom dienen werkgevers een bijdrage in een individueel scholingspotje te deponeren, dat ter beschikking van de werknemer komt. De werknemer kan het gespaarde bedrag gebruiken voor opleidingen en het scholingspotje wordt overgedragen na afloop van het dienstverband. Mocht het tijdelijk contract echter worden omgezet in een vast contract dan wordt de bestemming van het scholingspotje in overleg bepaald tussen werknemer en werkgever. Dit zal een dubbele prikkel geven voor de werkgever om mensen in vaste dienst te nemen.

4.3.3. ZZP

Zelfstandigen zonder personeel (ZZP'ers) moeten de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen als innovator en/of ondernemer. Momenteel is er een knelpunt met betrekking tot schijnzelfstandigheid en bestaat er het risico dat ZZP'ers zonder verzekering arbeidsongeschikt en/of langdurig ziek kunnen worden. Een belangrijke oorzaak van deze schijnzelfstandigheid is het verschil in kosten met werknemers, door premieheffingen en aftrekposten. De Jonge Democraten vinden daarom dat ZZP'ers zich verplicht moeten verzekeren voor langdurige ziekte en arbeidsongeschiktheid. Een verplichte minimumverzekering kan door het UWV worden aangeboden, maar aanvullende verzekeringen zullen op de vrije markt te verkrijgen zijn. Van belang voor deze verzekering is dat er een nader te bepalen eigen risico voor ZZP'ers in deze verzekering komt, zodat de risicoanalyse voor ondernemerschap ook gedeeltelijk bij de ZZP'er ligt. Daarnaast zijn de Jonge Democraten, zoals in de sectie Pensioenen staat genoemd, ook voorstander van verplichte pensioenopbouw voor ZZP'ers. Tot slot is het voor een volledig gelijkwaardige concurrentie tussen ZZP'ers en werknemers ook noodzakelijk om de fiscale verschillen tussen werknemers en ZZP'ers op te heffen. Daarom is de JD voorstander van het afschaffen van de zelfstandigenaftrek. Samen gaan deze maatregelen schijnzelfstandigheid tegen, doordat de concurrentie op sociale zekerheid met reguliere werknemers wordt uitgebannen. Een 'Race to the bottom' die ten koste gaat van de volksgezondheid is uitermate onwenselijk.

4.3.4. Sociale zekerheid

Niet iedereen kan participeren op de arbeidsmarkt. Daar zijn verschillende redenen voor, zoals een mismatch tussen vraag en aanbod, arbeidsongeschiktheid, of andere barrières. Het is de taak van de overheid om een sociaal vangnet te bieden aan mensen die buitenspel komen te staan in het arbeidsproces. In een flexibele arbeidsmarkt is het des te belangrijker dat mensen die niet mee kunnen komen goed worden opgevangen en effectief worden begeleid naar nieuw werk. Hierin is het belangrijk dat het UWV mensen kansen biedt om weer mee te doen. De Jonge Democraten geloven in de intrinsieke motivatie en de kracht van het individu. Daarom moet het UWV van een dwingende naar een faciliterende rol. Dit betekent dat het UWV werklozen minder op de huid moet zitten en zich meer moet focussen op loopbaanbegeleiding voor mensen die hier behoefte aan hebben. De Jonge Democraten zijn ook tegen een sollicitatieplicht. De sollicitatieplicht is niet effectief gebleken en alloceert tijd en energie op een inefficiënte manier. De inzet op loopbaancoaches en sollicitatiecursussen zorgt voor een effectieve toeleiding van gemotiveerde sollicitanten naar de juiste banen.

4.3.5. Scholing

De Jonge Democraten zijn zich bewust van een horizontale mismatch op de arbeidsmarkt. Enerzijds zitten veel mensen thuis met weinig uitzicht op een baan, anderzijds zijn er in bepaalde sectoren tekorten aan geschoold personeel. Om mensen de kans te geven structureel uit de bijstand te komen, pleiten de Jonge Democraten voor de mogelijkheid tot omscholing met behoud van uitkering en toeslagen. Het rijk kan inspringen in de financiering van de uitkering voor deze groep om gemeenten te ondersteunen op dit gebied.

De Jonge Democraten willen mensen de mogelijkheid bieden de kosten van de opleiding te financieren met een lening vergelijkbaar met het huidige studieleenstelsel en/of het al

bestaande systeem van scholingsvouchers. Deze financiering zal alleen beschikbaar gesteld worden voor opleidingen tot beroepen met een langdurig arbeidsmarktperspectief.

4.3.6. Toekomst van de arbeidsmarkt

Digitalisering neemt sterk toe. Dit biedt veel voordelen: het maakt taken makkelijker en efficiënter. Echter zitten er ook nadelen aan digitalisering. Zo verdwijnen er steeds meer banen. Niet alleen banen voor lager opgeleiden raken in de verdringing, maar ook veel banen voor de middenklasse komen onder druk te staan. De Jonge Democraten verwachten dat deze tendens zich in de toekomst zal voortzetten en uitbreiden. Men moet zich ervan bewust zijn dat er een reële kans is dat in de toekomst een deel van de banen zal verdwijnen. Niet altijd zullen daar evenveel nieuwe banen voor in de plaats komen. Om een duurzame, toekomstbestendige samenleving te garanderen is het belangrijk om op deze tendens in te spelen. Er moet voorkomen worden dat lager- en middenopgeleiden aan de kant komen te staan. Volgens de Jonge Democraten zal het invoeren van een negatieve inkomstenbelasting in deze situatie uitkomst bieden. Een negatieve inkomstenbelasting draagt tegelijkertijd ook bij aan een versimpeling van ons belastingsysteem, dat op dit moment een wirwar is van toeslagen, subsidies en kortingen. Zo maakt de negatieve inkomstenbelasting de AOW en heffingskortingen overbodig. Daarnaast garandeert dit systeem dat elke stijging van iemands bruto-inkomen ook leidt tot een stijging van het netto-inkomen. Daarmee bestrijdt een negatieve inkomstenbelasting perverse prikkels die zorgen voor de armoedeval.

4.4. Pensioenen

De Jonge Democraten pleiten voor een hervorming van het Nederlandse pensioenstelsel. Het huidige stelsel is aan vervanging toe, omdat het onvoldoende toekomstbestendig is, jongere generaties benadeelt, en weinig ruimte laat tot individuele keuzevrijheid. De voorgestelde hervorming van het pensioenstelsel respecteert de verschillende carrières en voorkeuren van Nederlanders, professionaliseert de fondsen en wendt toekomstige discussies over rekenrentes en generatieconflicten af. En dit alles zonder dat het afbreuk doet aan de voordelen van de huidige drie-pijler structuur en collectiviteit.

Het is voor iedereen van belang dat er voldoende gespaard wordt voor de jaren na pensionering. Daarom dient sparen voor aanvullend pensioen voor iedere werknemer verplicht te worden. ZZP'ers vallen ook onder deze spaarverplichting en kunnen dus ook gebruikmaken van de voordelen die een pensioenfonds biedt. De overheid zal één uniforme pensioenpremie vaststellen, waardoor pensioenen niet meer in cao's zullen voorkomen. Het is voor de Jonge Democraten belangrijk dat werknemers zelf een pensioenfonds kunnen kiezen. Het aantal pensioenfondsen zal door concurrentie en strenge toetredingsregels afnemen, waardoor schaalvoordelen ontstaan. Naast de vrije pensioenfondskeuze kunnen werknemers aangeven welk risicoprofiel ze prefereren. Wanneer een werknemer niet het gewenste risiconiveau doorgeeft, zal het risicoprofiel van de beleggingen automatisch afnemen naarmate de leeftijd van de ingezetene toeneemt. Om ervoor te zorgen dat pensioenfondsen de ingelegde premies verantwoord en op lange termijn gericht kunnen beleggen, kunnen deelnemers per drie jaar maximaal één keer van pensioenfonds veranderen. Daarnaast moet er een maximumniveau komen voor kosten per ingelegde euro pensioenpremie, zodat deze maximaal wordt benut ten behoeve van de deelnemer.

De Jonge Democraten streven naar een onafhankelijk, professioneel en vakkundig pensioenbestuur. De pensioenfondsen zullen niet meer gerund worden door de vakbonden, maar door het fonds zelf aangesteld bestuur. DNB zal de deskundigheid van de bestuurders grondiger testen alvorens deze een vergunning krijgen en ook toezien op verantwoord financieel beleid.

De Jonge Democraten onderschrijven dat er winst behaald kan worden door collectief te beleggen. Echter, iedereen heeft het volledige eigendomsrecht over zijn eigen ingelegde pensioenpremie (individueel kapitaal gedekt). Er worden geen gelden meer onttrokken en er vindt niet langer herverdeling plaats tussen generaties. Ook de doorsneepremie, het procentueel evenveel inleggen maar minder opbouwen door jongeren, wordt afgeschaft door het opbouwpercentage van jongeren evenredig te maken aan de reële waarde van de inleg over tijd.

4.5. Woningmarkt

De Jonge Democraten vinden dat ieder huishouden in Nederland recht heeft op een in technisch goede staat verkerende woning. Het beleid van de overheid dient zich te richten op het creëren van een duurzaam en passend woningaanbod dat zowel aan de kwalitatieve als kwantitatieve vraag voldoet. Burgers moeten zoveel mogelijk keuzevrijheid hebben over de plek waar zij zich wensen te vestigen en over het soort woning waarin zij willen wonen. Om deze keuzevrijheid te waarborgen dient de overheid alternatieve vormen van wonen niet te belemmeren. Denk hierbij aan wonen in een woongemeenschap, op een woonboot of in een verplaatsbare woning.

De Jonge Democraten streven naar een evenwichtige verdeling wat betreft woningaanbod. Negentig procent van het woningaanbod bestaat uit koop- en sociale huurwoningen. Er is een tekort aan huurwoningen in de vrije sector. De groep die net meer dan de inkomensgrens voor sociale huur verdient komt hierdoor in de problemen. Deze huishoudens hebben vaak een te hoog inkomen voor een sociale huurwoning, maar een te laag inkomen voor een hypotheek of moeilijk toegang tot de vrije sector. Door dit tekort in de vrije huursector wordt doorstroming belemmert en ontstaat er scheefwonen. Dit zijn mensen in een sociale huurwoning die meer verdienen dan de maximale inkomensgrens. De disbalans in het woningaanbod wordt voor een groot deel door de overheid zelf in stand gehouden. Enerzijds wordt aan de hand van de hypotheekrenteaftrek de koopsector kunstmatig ondersteund met tot gevolg een prijsopdrijvend effect. Anderzijds ondersteunt de overheid via huurregulering de sociale huursector. De overheid dient zich daarom terughoudender op te stellen in de koopmarkt en de sociale huursector, ten gunste van de vrije huursector. Om de woningmarkt dusdanig te laten functioneren dat iedereen een passende woning kan vinden, dient er hervormd te worden in alle drie de subsectoren.

4.5.1. Koopmarkt

Een goed functionerende koopmarkt is volgens de Jonge Democraten vooral een stabiele markt waarin woningen waarde vast blijven en niet almaar duurder worden. De Jonge Democraten zien de voordelen van het eigen woningbezit, maar willen dit niet koste wat kost stimuleren. De hypotheekrenteaftrek zorgt ervoor dat aflossen van schuld minder voordelig is en werkt prijsopdrijvend. De Jonge Democraten vinden dat aflossen weer de norm moet worden en hekelen het rondpompen van geld.

De fiscale aftrek van de hypotheekrente dient dan ook volledig te worden afgeschaft. Het

geld dat hierdoor vrijkomt dient te worden gebruikt om de overdrachtsbelasting bij verkoop van een woning te verlagen en het eigenwoningforfait af te schaffen. Om de woningvoorraad versneld te verduurzamen willen de Jonge Democraten deze investeringen wél fiscaal bevoordelen.

Om het risico voor degene die de hypotheek aangaat te beperken pleiten de Jonge Democraten op termijn voor een maximale 'Loan to Value' van 90%. Dit betekent dat maximaal 90% van de woningwaarde gefinancierd kan worden met een hypotheek. Dit is alleen realistisch indien er een substantieel groter aanbod is in de vrije huursector.

4.5.2. Sociale huursector

De Jonge Democraten vinden dat het de taak is van de overheid om ervoor te zorgen dat mensen met een laag inkomen of een moeilijke sociale positie van goede huisvesting worden voorzien. Verder stellen de Jonge Democraten voor om het OZB-stelsel te hervormen. Het OZB-tarief is momenteel gebaseerd op de woningwaarde bij verkoop en de grondwaarde is hierin niet meegenomen. De Jonge Democraten pleiten voor een belasting op woningbezit gepasseerd op twee categorieën: de waarde van de woning en de waarde van het perceel waarop deze woning staat. Op locaties met een hoge grondprijs wordt het op deze manier aantrekkelijk om een hogere woningdichtheid te realiseren. Het huidige stelsel, waarin de overheid deze taak delegeert naar woningcorporaties, is hiervoor geschikt. Corporaties hebben veel kennis opgebouwd van haar huurders, de wijken waarin ze actief zijn en de bebouwing die ze beheren.

De kerntaak van woningcorporaties is zorgdragen voor het woningaanbod in de sociale huursector. Wanneer een woningcorporatie te ver van de kerntaak afwijkt moet de overheid kunnen ingrijpen. Corporaties hebben ook een verantwoordelijkheid om de leefbaarheid in wijken met veel sociale huur te verbeteren door samen met de gemeente en maatschappelijke organisaties zoals de verenigingen en buurtinitiatieven de wijk in te richten tot een duurzaam leefklimaat.

Om ervoor te zorgen dat woningcorporaties deze taak naar behoren kunnen uitvoeren dienen ze over voldoende financiële middelen te beschikken. De Jonge Democraten vinden daarom dat de verhuurderheffing moet worden afgeschaft, maar zijn geen voorstander van direct financieel ondersteunen.

De Jonge Democraten pleiten voor meer mogelijkheden voor huurders om de sociale huurwoning te kopen. De Jonge Democraten zijn daarnaast voorstander van een beperkte regionale flexibilisering van het huurniveau voor nieuwbouw in de sociale sector, zodat woningcorporaties meer ruimte kunnen krijgen in gebieden waar de markt de woningnood niet alleen aan kan.

4.5.3. Vrije huursector

Het aandeel huurwoningen in de vrije sector in Nederland is klein, zeker als we dit vergelijken met onze buurlanden. Door het subsidiëren van de koopmarkt met de hypotheekrenteaftrek en het stimuleren van de sociale huursector met de huurtoeslag is het middensegment op de vrije huursector gemarginaliseerd. Een grote vrije huursector is belangrijk voor de doorstroming op de woningmarkt en past in een samenleving waar flexibiliteit steeds noodzakelijker wordt.

De Jonge Democraten vinden daarom dat de overheid de bouw van huurwoningen boven de sociale huurgrens moet stimuleren, zodat het voor vastgoedondernemers,

pensioenfondsen en institutionele beleggers aantrekkelijker wordt te investeren. Deze partijen moeten worden betrokken bij planontwikkeling. Gemeenten moeten flexibeler omgaan met bestemmingsplannen. Op die manier wordt het makkelijker om woningen te splitsen en woningen te creëren boven winkels en kantoorpanden.

4.5.4. Studentenhuisvesting

De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat er voldoende huisvesting is op de plek waar studenten onderwijs genieten. Deze huisvesting dient betaalbaar te zijn zonder huursubsidie en aan te sluiten bij wensen van studenten. Het is daarbij noodzakelijk dat gemeenten in overleg met onderwijsinstellingen voldoende ruimte creëren om studentenhuisvesting te realiseren. Een zogeheten “kamerstop”, een algehele stop op het afgeven van vergunningen voor verkamering door de gemeente, past hier niet bij. Om doorstroming na de studententijd te bevorderen, is het wenselijk dat studieschulden niet meegerekend worden in de hypotheekbeoordeling. Daarnaast zal de vrije sector meer studio's en tweekamerappartementen moeten aanbieden als passende startershuisvesting.

4.6. Financiële stabiliteit

Een stabiele economie is van groot belang. Zware crises schaden het vertrouwen en leiden tot individuele drama's. Juist dat vertrouwen is essentieel voor het goed werken van de economie en het behouden van onze welvaart. Het behouden van de financiële stabiliteit vraagt om verstandig begrotingsbeleid en goed toezicht op financiële instellingen.

4.6.1. Financiële stabiliteit en de euro

Het financieel beleid is de motor van het Nederlands economisch succes. Zonder stabiliteit geen vertrouwen, geen investeringen en geen groei. Deze stabiliteit is sinds de invoering van de Euro niet meer afhankelijk van Duitsland, maar van de gehele Eurozone. Stabiliteit wordt economisch gewaarborgd door een lage inflatie, adequaat overheidshandelen en het tegengaan van excessen.

Het monetaire mechanisme ligt in handen van de Eurozone. De euro biedt Nederland veel voordelen. De euro zorgt voor stabiliteit in de regio, heeft de monetaire markt vergroot en transactiekosten tussen Europese landen verlaagd. Nederland zal in de Eurozone vooral moeten pleiten voor stabiliteit. De Jonge Democraten zijn van mening dat deze stabiliteit wordt gewaarborgd door sterke checks and balances op nationale overheidsbegrotingen. Hierbij past een sterke rol van de Europese Commissie, die de mogelijkheid moet hebben om sancties op te leggen, omdat de lidstaten niet in staat zijn gebleken om toe te zien op naleving van de afspraken. Daarnaast dient de stabiliteit te worden gewaarborgd door beleid binnen Europese landen op belangrijke terreinen, zoals de vergrijzingproblematiek, naar elkaar toe te laten groeien. Wel moet goed worden gekeken naar de toetredingseisen van nieuwe landen tot de Eurozone. Daardoor dienen nieuwe leden langer aan de toetredingseisen te voldoen. Op deze manier tonen geïnteresseerde nieuwe landen aan dat zij aan de stabiliteit van de Euro – en dus Nederland – bij kunnen dragen.

Op termijn zal naar een Europese begrotingsunie met een geïntegreerd begrotingsbeleid toegewerkt moeten worden. Een begrotingsunie bevordert convergentie van beleid van lidstaten op belangrijke gebieden als belastingheffing en sociale zekerheid. Voor stabiliteit binnen Europa is het van belang dat de lidstaten op economisch gebied meer naar elkaar

toegroeien. De begrotingsunie zal een autoriteit hebben die bevoegdheden heeft om belasting te heffen en geld te lenen. Dit een betere oplossing dan het permanente noodfonds (ESM) om de bereikte Europese integratie te kunnen beschermen tegen crises en effectief toezicht op Europees niveau mogelijk te maken. Een begrotingsunie moet wel het subsidiariteitsbeginsel respecteren en de nodige democratische legitimatie krijgen.

4.6.2. Overheidsbegroting en nationale schuld

Overheidsbegroting en nationale schuld

Een norm op de overheidsbegroting in Europees perspectief is een goede manier om excessieve uitgaven te voorkomen. Problematisch aan een strikte 3%-norm is echter dat het tegen de zalmnorm ingaat en het economisch beleid van de overheid sterk negatief wordt beïnvloed door de economische conjunctuur. Een norm die zich aanpast aan de economische situatie lijkt in theorie een mooie oplossing. In de praktijk kan het er echter voor zorgen dat tekorten onhoudbaar hoog oplopen in slechte economische tijden en vrijwel niemand wil bezuinigen in goede economische tijden. Dit betekent dat overheidsschulden niet worden afbetaald en worden doorgegeven aan volgende generaties. De Jonge Democraten pleiten daarom voor een vaste (3%-) norm, waar in een beperkt aantal situaties van afgeweken mag worden. Er moeten door hervormingen dan echter wel gezonde overheidsfinanciën op lange termijn in het vooruitzicht worden gesteld. Deze vooruitzichten zouden dan door het Europees Parlement gecontroleerd moeten worden.

Europese begrotingsunie

Op termijn zal naar een Europese begrotingsunie toegewerkt moeten worden met een autoriteit die bevoegdheden heeft om belasting te heffen en geld te lenen. Om de bereikte Europese integratie te kunnen beschermen tegen crises is een effectieve bankenunie en de uitbreiding van de ETA's en ECSReen betere oplossing dan het permanente noodfonds (ESM). Een begrotingsunie zal wel de nodige democratische legitimatie moeten krijgen.

4.6.3. Financiële sector

De financiële sector verdient extra aandacht, aangezien een crisis in deze sector verstrekende gevolgen kan hebben. De focus van het beleid dient te liggen op het bieden van zoveel mogelijk vrijheid voor de financiële sector om economische groei niet in de weg te zitten. Daarnaast dient een belangrijk uitgangspunt bij het reguleren van de financiële sector te zijn dat alle risico's bij de instellingen zelf liggen. Regelgeving moet voorkomen dat instellingen too big to fail kunnen worden, waardoor de belastingbetaler in tijden van crisis noodgedwongen moet bijspringen.

Financiële instellingen opereren internationaal. Daarom moet regelgeving ook op internationaal niveau afgestemd worden. Omdat dit op mondiaal niveau erg lastig is, zal in eerste instantie gestreefd moeten worden naar maximale harmonisatie op Europees niveau. Systeemrisico's moeten op zowel mondiaal als Europees niveau worden beperkt. Hiertoe dienen de Financial Stability Board (FSB) en het Europees Comité voor Systeemrisico's (ECSR) meer bevoegdheden te krijgen. Dit zijn onafhankelijke instellingen, die gecontroleerd dienen te worden door respectievelijk nationale overheden en het Europees Parlement. De JD ziet ook het belang in van het beperken van de grootte van

banken. Meerdere kleinere banken zijn beter voor de economie en brengen minder systeemrisico's met zich mee.

Versimpeling en verbetering van toezicht

De Jonge Democraten pleiten voor het invoeren van de liquiditeitseisen uit het Basel III-pakket, liefst op mondiaal, maar in ieder geval op Europees niveau. De implementatie moet zo snel mogelijk gebeuren, maar mag de economie geen schade berokkenen. De JD is voorstander van een zorgvuldig afgewogen combinatie van risicogevoelige en risico-ongevoelige kapitaaleisen, in totaal significant hoger dan voor de crisis. Aan de ene kant kunnen risicogevoelige kapitaaleisen banken stimuleren om op innovatieve wijze risico's buiten het zicht van de toezichthouder te houden door te sleutelen met het risicomodel. Aan de andere kant kunnen ook risico-ongevoelige eisen banken aanzetten tot het nemen van onverantwoorde risico's. Als de kapitaaleisen die aan een subprime tophypotheek gesteld worden dezelfde zijn als aan een Zwitserse staatsobligatie, kunnen banken geneigd zijn om alleen voor rendement te gaan en risico uit het oog te verliezen. De toezichthouder zal banken die niet aan de kapitaaleis voldoen dwingen te herkapitaliseren door de uitkering van dividend tijdelijk te beperken en aandelenemissies te verplichten. Een hogere kapitaaleis zorgt voor grotere buffers tegen onverwachte verliezen, vergroot het onderlinge vertrouwen tussen banken, beperkt de impact van domino-effecten en geeft de toezichthouder meer ruimte om in te grijpen als een bank in de problemen komt. Hierdoor zal de stabiliteit van het financiële systeem toenemen en zullen de kosten voor de belastingbetaler afnemen, omdat minder vaak overheidssteun nodig zal zijn en eventuele steun beperkte omvang zal hebben. De maatschappelijke kosten van een hogere kapitaaleis zijn minimaal, wanneer deze gepaard gaat met een zorgvuldige transitieperiode.

Schaduwbankensysteem

Het schaduwbankensysteem bestaat uit niet-bancaire financiële instellingen die diensten verlenen die vergelijkbaar zijn met de diensten van banken. Dit systeem is belangrijk voor de economie, omdat het alternatieve manieren van fondsenwerving biedt en zorgt voor meer concurrentie. Het schaduwbankensysteem staat momenteel niet onder toezicht. De Jonge Democraten vinden dat hier verandering in moet komen, omdat het kan uitgroeien tot een gevaar voor de stabiliteit van het financiële systeem. Zij zijn dan ook van mening dat in de toekomst alle systeemrelevante financiële instellingen, zoals grote verzekeraars, hedgefondsen, structured investment vehicles (SIV's) en private equityfondsen gecontroleerd moeten worden om zicht te hebben op de opbouw van risico's in dit deel van het financiële systeem.

Systeemrisico's minimaliseren

Om ervoor te zorgen dat de kans dat de belastingbetaler opdraait voor de kosten als een financiële instelling failliet gaat of kleiner wordt, is de JD voorstander van het invoeren van een verplichte living will, naast de introductie van een hogere kapitaaleis. Een living will is een financieel testament waarin uiteengezet wordt hoe de instelling zal reageren op crisissituaties en een eventuele liquidatie en hoe daarbij een ontbinding op een gecontroleerde manier zou kunnen geschieden. Hierbij zullen in ernstige gevallen obligatiehouders verliezen moeten accepteren. Indien uit de living will blijkt dat de ontmanteling van een instelling leidt tot (te) hoge maatschappelijke kosten, kan de

toezichthouder op basis van de versterkte informatie uit het plan besluiten om bepaalde structurele wijzigingen bij de instelling af te dwingen.

Als maatregelen om de belemmering van de publieke garanties op het betaal- en spaargeld voor failliet gaan van slecht functionerende banken weg te nemen niet het gewenste effect hebben, dienen banken met significante, op de korte termijn gerichte handelsactiviteiten (trading) deze af te stoten. Dit biedt de mogelijkheid tot het vormen van een gereguleerde commerciële bankensector onder bescherming van de overheid, die deposito-, leen- en betaaldiensten aanbiedt, en een lichter gereguleerde sector van banken met risicovolle trading-activiteiten zonder overheidsbescherming. Op deze wijze kunnen too-big-to-fail-risico's weggenomen worden.

Europees toezicht

De Jonge Democraten vinden het van groot belang dat het toezicht op grote Europese financiële instellingen op Europees niveau plaatsvindt en er één regelboek voor de Europese financiële markt komt. Dit om conflicten tussen toezichthouders uit verschillende lidstaten te voorkomen en een gelijk speelveld te waarborgen. Hiertoe dienen naast de ECSR de Europese Toezichthoudende Autoriteiten (ETA's) bindende bevoegdheden te krijgen. Zij zullen gecontroleerd worden door het Europees Parlement. De EU zal met sterkere ETA's ook beter in staat zijn adequaat te reageren op een financiële crisis. De Jonge Democraten zijn voorstander van het opzetten van een Europese bankenunie met gecentraliseerd toezicht, gezamenlijke bekostiging van hulp aan noodlijdende banken door lidstaten en een gezamenlijk garantiestelsel. De Jonge Democraten pleiten voor een dekking tot 30.000 euro. De invoering van een bankenunie is van belang om effectief toezicht op internationaal opererende banken en tijdige signalering van problemen mogelijk te maken. De Europese Centrale Bank (ECB) zal samen met de Europese Banken Autoriteit (EBA) het toezicht op de grote Europese banken (met een balanstotaal van boven de 30 miljard euro) en in ieder geval het toezicht op de systeemrelevante banken van iedere lidstaat op zich nemen. Het toezicht op kleinere banken zal in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel voor rekening van de nationale toezichthouders komen, omdat die de financiële sector in hun land het beste kennen en al de middelen voor handen hebben om deze taak uit te voeren. De ECB zal wel kunnen ingrijpen als het bij één van de kleinere banken mis gaat. Grote ingrepen zullen de instemming van een meerderheid van de lidstaten vereisen.

Kredietbeoordelaars

Kredietbeoordelaars geven een mening over kredietwaardigheid, die goed of slecht kan uitpakken, en waar altijd een disclaimer bij hoort die aangeeft wat eventuele tegengestelde belangen van de beoordelaar zijn. Uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid voor investeringsbeslissingen op basis van kredietbeoordelingen bij degenen die op basis van de mening van één partij hun geld op het spel durven zetten. Waar dit professionele partijen betreft, zoals verzekeraars en pensioenfondsen, die vaak contractueel vastleggen dat kredietbeoordelingen gevolgd moeten worden, moet het toezicht daarop ingrijpen. Er is gebleken dat bonussen een bedreiging kunnen vormen voor de stabiliteit van het financiële systeem. De JD pleit voor bonusbeleid dat is gericht op langetermijnresultaten: bonussen dienen berekend en uitbetaald te worden over een langere periode.

5. Digitalisering en Automatisering

Een steeds verder digitaliserende samenleving brengt op universeel niveau nieuwe uitdagingen en vraagstukken met zich mee. De Jonge Democraten zien grote voordelen in digitalisering, maar stellen nadrukkelijk dat digitalisering altijd een middel moet zijn, en nooit een doel op zich. Zij vinden het belangrijk dat digitale ontwikkelingen de wereld versimpelen en verkleinen, en niet onmogelijk bemoeilijken.

Doordat nieuwe technologieën razendsnel opkomen en vaak een internationaal karakter hebben, is het lastig om samenleving en wetgeving klaar te stomen voor de toekomst. De Jonge Democraten vinden dat discussies over digitale onderwerpen niet langer kunnen worden doorgeschoven naar volgende generaties. Zij stellen dat het noodzakelijk is om zo snel mogelijk het kennisniveau van digitale zaken drastisch te verbeteren in zowel de politiek als de samenleving, zodat de digitale problemen van nu en van de toekomst ondervangen kunnen worden.

5.1. Digitalisering en samenleving

In een steeds verder digitaliserende wereld is het ontbreken van kennis over digitale middelen door individuen, zogenaamde 'digitale ongeletterdheid', een toenemend probleem. Door het hoge tempo waarin digitale vooruitgang plaatsvindt, blijven delen van de samenleving achter in kennisniveau. Hierdoor wordt het voor hen lastiger om te participeren in de samenleving. Zij ervaren hierdoor problemen in basale, dagelijkse bezigheden. De kloof met hen die makkelijker hun weg op de digitale snelweg kunnen vinden, wordt hierdoor steeds groter. De Jonge Democraten zien grote nadelen in situaties die hierdoor kunnen ontstaan.

5.1.1. Participatie, kennis en vaardigheden

Een situatie waarin een deel van de samenleving niet kan participeren is niet wenselijk. De Jonge Democraten denken dat de oplossing voor dit probleem met name te vinden is in meer aandacht voor computergebruik in het onderwijs. Er is veel te winnen in het basis- en middelbaar onderwijs. Een groot deel van de samenleving geniet echter geen basis- of middelbaar onderwijs meer. Dit deel heeft echter wel op dagelijkse basis te maken met digitale middelen. Voor hen moet toegankelijke bijscholing beschikbaar zijn. Voor deze bijscholing moet overheidssubsidie beschikbaar zijn, die een deel van de kosten dekt. Door de overheid toegepaste digitalisering mag geen onnodig hoge drempels opwerpen voor individuen om basale zaken te regelen. Vooruitgang is er immers voor de mens, en niet andersom. Daarom vinden de Jonge Democraten dat alle vormen van de digitale overheid zo simpel en toegankelijk mogelijk moeten zijn, en dat analoge versies beschikbaar moeten blijven zolang daar duidelijk onder een grote groep in de maatschappij behoefte aan is. In onze leefomgeving worden steeds meer huishoudelijke apparaten verbonden met het internet. Dit brengt veiligheids- en privacyrisico's met zich mee. De leveranciers van deze apparaten dienen verplicht gesteld te worden deze risico's zo goed mogelijk tegen te gaan, onder andere door gedurende de economische levensduur verantwoordelijk te zijn voor de digitale beveiliging.

5.2. Online eigendom en privacy

5.2.1. Privacy

De Jonge Democraten hebben privacy hoog in het vaandel staan. Wie over kennis beschikt, heeft immers een vorm van controle in handen. Een te grote schending van privacy kan ervoor zorgen dat mensen niet meer van de gebaande paden af durven te wijken, of een gevoel van controle ervaren dat hen beperkt in hun vrijheid. In discussies over privacy wordt privacy vaak lijnrecht tegenover veiligheid gesteld. De Jonge Democraten stellen dat zonder privacy de vrijheid, en dus de veiligheid, van zowel individu als samenleving in gevaar komt. Volgens hen mogen daarom alleen de hoogstnodige gegevens worden verzameld. De bescherming van privacy mag volgens de Jonge Democraten nooit vergeten worden bij het opstellen van wet- en regelgeving.

5.2.2. Van wie is data?

Online diensten, zoals social media, zijn niet meer weg te denken uit de samenleving. De Jonge Democraten hechten dan ook veel waarde aan de nuts- en vermaakfuncties van deze diensten. Wel wordt er te weinig aandacht besteed aan de wijze waarop deze bedrijven winst maken: de impliciete afspraak dat je, in plaats van met geld, 'betaalt' met het beschikbaar stellen van je data. De Jonge Democraten vinden dat elk individu het recht heeft om met zijn data te betalen. Zij denken echter dat bedrijven mensen beter in staat moeten stellen om hier een bewuste keuze in te maken door meer expliciete voorwaarden. In het geval van persoonsgegevens moet de persoon over wie de persoonsgegevens gaan altijd zeggenschap houden over wat er met zijn of haar persoonsgegevens gebeurt.

5.2.3. Auteursrecht

Dankzij de digitale revolutie is het eenvoudiger geworden om snel en gemakkelijk toegang te krijgen tot films, muziek, boeken en software. Op dit moment kunnen rechthebbenden veel geld verdienen dankzij het exclusieve recht dat zij bezitten op de exploitatie van hun kunstuiting. Tegelijkertijd worden er echter veel bestanden gratis op internet verspreid door niet-rechthebbenden. De Jonge Democraten hechten zowel waarde aan de belangen van consumenten als aan die van auteurs. Zij keuren daarom een langdurig exclusief recht van auteurs, maar ook het zonder toestemming van de rechthebbenden uploaden en downloaden van auteursrechtelijk beschermde content door niet-rechthebbenden, af. Het doel van auteursrecht is het stimuleren van creativiteit, innovatie en culturele ontwikkeling. Als rechten te snel verlopen, krijgen auteurs geen kans hun investering terug te verdienen en winst te maken. Indien rechten echter lang blijven bestaan, wordt het teren op innovatie uit het verleden beloond. Als auteursrecht te lang loopt, duurt het te lang voor mensen afgeleide werken kunnen maken. Dat kan ten koste gaan van nieuwe culturele ontwikkelingen. De Jonge Democraten pleiten voor het behoud van het auteursrecht tot 20 jaar na het overlijden van de maker. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen verschillende categorieën intellectueel eigendom.

Naast de lengte, is ook de bescherming van het auteursrecht van belang. De Jonge Democraten zien auteursrechtsschending in beginsel als een conflict tussen twee partijen, en vinden daarom dat het auteursrecht een civielrechtelijke aangelegenheid moet

zijn. Vanuit het proportionaliteitsbeginsel moet er een afweging worden gemaakt tussen handhaving en privacy. De Jonge Democraten zijn van mening dat het online volgen van burgers niet proportioneel is, en dus moet handhaving van auteursrecht niet vanuit het strafrecht plaatsvinden, maar vanuit het civielrecht. Wanneer een schending van het auteursrecht op rechtmatige wijze is vastgesteld, kan een rechter toestemming geven voor de opsporing van de schender. Ook zijn de Jonge Democraten voorstander van het verstrekken van subsidies aan belangenorganisaties die auteursrechten van kleine auteurs behartigen.

5.2.4. Digitale opsporingsmethoden

Mensen die verdacht worden van een strafbaar feit worden relatief snel beperkt in hun privacy. Het is daarom belangrijk dat er op universeel niveau strenge regels opgesteld worden waarin wordt vastgelegd wanneer, en tot welke hoogte, de overheid in de persoonlijke levenssfeer van een verdachte mag binnendringen. Hierbij moeten de aard, de ernst en de hoeveelheid bewijs in acht worden genomen. Deze regels moeten openlijk gecommuniceerd worden met de samenleving.

Aan bedrijven mag naar mening van de Jonge Democraten niet worden verplicht om een backdoor, een bewust veroorzaakt lek in software, in te bouwen ter opsporing van potentiële criminelen. Deze backdoormaken software namelijk ook makkelijker toegankelijk voor criminelen. De Jonge Democraten vinden het principieel onjuist dat de overheid onveilige software gebruikt. Daarnaast zijn er voldoende alternatieve opsporingsmethoden beschikbaar.

5.3. Bedrijfsleven

5.3.1. Techmonopolies

In de digitale economie werken markten anders dan conventionele markten. Ze overstijgen landsgrenzen, kennen sterke netwerkeffecten, en hebben andere businessmodellen. Het mededingingsrecht is niet goed ingericht om marktmacht van grote techplatforms tegen te gaan. De Jonge Democraten vinden dit zorgelijk. Daarom zijn de Jonge Democraten voorstander van het actief tegengaan van techmonopolies, onder andere door het EU mededingingsrecht te verbeteren. In het uiterste geval moet het mogelijk zijn deze bedrijven op te knippen.

5.3.2. Privacy en bedrijven

Een belangrijke taak voor de overheid is het beschermen van de privacy van de burgers. Consumenten gedogen vaak inbreuk op hun privacy door een monopolist, hoewel zij deze in beginsel niet wenselijk achten. Tevens ligt het niet in hun macht om deze privacyschending aan te vechten. De politiek zal scherp de grenzen moeten blijven bewaken van wat is toegestaan op het gebied van privacy.

5.4. Overheid en wetgeving

Wetgeving maken over digitale onderwerpen is moeilijk. Deels komt dat door het internationale karakter van digitale onderwerpen, en deels door de vooruitgang in technologie, die heel erg snel gaat, terwijl wetgeving maken juist heel erg lang duurt. Bij het maken van nationale wet- en regelgeving dient rekening te worden gehouden met de internationale dimensie van digitalisering om tot handhaafbare regels te komen. Wanneer iets digitaals in Nederland verboden is en in het buitenland niet, is dit verbod met een kleine omweg alsnog te omzeilen. Desalniettemin is het belangrijk dat Nederland ernaar streeft om voorop te lopen met het ontwikkelen van wetgeving in het digitale domein. Onze oplossingen kunnen dan als voorbeeld dienen voor internationale wetgeving. Nederland moet een actieve lobby starten voor sterke internationale verdragen over digitale onderwerpen. Alleen door zelf te blijven innoveren kan Nederland deze rol op zich nemen.

5.4.1. Verantwoordelijkheid

Het komt voor dat mensen door het gebruik van bepaalde software onbedoeld de wet overtreden. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer je bij het downloaden van een bestand, waarvan je denkt dat het legaal is, per ongeluk software meedownloadt met illegale inhoud, of wanneer een zelfrijdende auto een ongeluk veroorzaakt. Het is lastig om één lijn te vinden in dergelijke verantwoordelijkheidsvraagstukken. De Jonge Democraten denken daarom dat het belangrijk is om in dit soort gevallen te zoeken naar parallellen met al bestaande wetgeving en jurisprudentie die betrekking heeft op de 'echte' wereld, en dat deze kwesties van geval tot geval bekeken moeten worden. Wanneer er geen parallellen gevonden kunnen worden, moet het voornaamste uitgangspunt in de zaak zijn of de verdachte genoeg mogelijkheden heeft gehad om de misdaad te voorkomen, en als dat het geval is, of de verdachte genoeg gedaan heeft om hiervoor te zorgen.

5.4.2. Overheid, transparantie en open data

Op het gebied van de Nederlandse overheid en digitalisering is nog een wereld te winnen. De overheid loopt op digitaal gebied achter op het bedrijfsleven, en is vaak verre van toegankelijk genoeg voor de maatschappij. De Jonge Democraten willen werken aan een overheid die een voorbeeld is voor het bedrijfsleven. Nederlandse (semi)overheidsinstellingen moeten zo transparant en toegankelijk mogelijk zijn en zoveel mogelijk in de vorm van open data publiceren. Door te investeren in het toegankelijk, inzichtelijk en doorzoekbaar maken van niet-persoonlijke overheidsgegevens zet de overheid een standaard voor transparantie waar ook grote bedrijven aan gehouden kunnen worden.

5.4.3. Een Ministerie van Digitale Zaken

Elke overheidsorganisatie op elk niveau heeft in toenemende mate te maken met digitalisering. Niet alleen in de dienstverlening naar burgers toe, maar ook bij de uitvoering van interne processen en het minimaliseren van veiligheidsrisico's. De huidige decentrale aanpak, waarbij elke organisatie verantwoordelijk is voor de eigen digitale infrastructuur, is echter omgeven door controversie. ICTprojecten bij de overheid zijn synoniem geworden met forse kostenoverschrijdingen, structurele personeelstekorten,

jarenlang uitstel, onvoldoende beveiliging, organisatorische barrières, en desastreuze fouten. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor het oprichten van een Ministerie van Digitale Zaken. Binnen dit ministerie worden in ieder geval het Bureau ICT-Toetsing, het Digital Trust Center, het Agentschap Telecom, de vele ICT-projectteams, en de Digitaliseringsstrategie samengebracht. Tegelijkertijd wordt er geïnvesteerd in het fors verhogen van het aantal ICT-specialisten in vaste dienst bij de Rijksoverheid, om zodoende de huidige norm van dure uitbestedingen aan marktpartijen uit te faseren. De Minister van Digitale Zaken wordt daarmee verantwoordelijk voor de uitvoering van ICT-projecten, het reguleren van overheidsdata, en de cyberweerbaarheid van burgers en bedrijven.

5.4.4. Valse posities

Steeds vaker worden overheidsbeslissingen genomen op basis van geavanceerde rekenmodellen. Software is echter niet onfeilbaar: zowel computers als de mensen die met ze werken maken fouten. Zo kan een onschuldig iemand door een stukje code dat een verkeerde beslissing maakt plotseling schuldig lijken, terwijl de software geen entiteit is die je daarvoor verantwoordelijk kunt houden. Om die reden mag het nooit zo zijn dat een computer namens de overheid beslissingen maakt. Alle algoritmes die de overheid gebruikt om beslissingen te maken moeten daarom openbaar en controleerbaar zijn, zodat derden en betrokkenen dergelijke beslissingen beter kunnen aanvechten. Dit betekent ook dat de rol van dergelijke rekenmodellen altijd adviserend is; een (rechts-)persoon zal altijd de uiteindelijke beslissing moeten maken en daarvoor verantwoordelijk zijn.

5.4.5. Handhaving en toezicht

Om de bescherming van digitale burgerrechten te waarborgen dient toezicht gecentraliseerd en verstevigd te worden. Toezichthouders krijgen het budget en het mandaat om proactief algoritmes in de publieke sector te toetsen op impliciete of expliciete discriminatie, onderzoek te starten naar de verwerking van persoonsgegevens, of hierop te toetsen bij vergunningverlening.

Verschillende nationale toezichthouders die grotendeels op hetzelfde gebied opereren moeten worden samengevoegd om de versplintering van toezicht te verminderen, en toezicht op grensoverschrijdende diensten in de Europese digitale interne markt wordt bij een Europese toezichthouder neergelegd.

5.4.6. Responsible disclosure

Een belangrijke component in het digitaal beveiligen van Nederland is responsible disclosure. Dat is het concept dat een goedwillende hacker zonder vrees voor vervolging een gevonden lek kan melden bij de kwetsbare organisatie. De wetgever, het Openbaar Ministerie en het Nederlandse bedrijfsleven dienen zich uit te spreken vóór deze ontwikkeling door duidelijke grenzen te stellen aan wat een goedbedoelende hacker zoal mag onderzoeken. Ook moet de overheid goedwillende hackers belonen voor het melden van een lek bij software van de overheid.

6. Kunst, Cultuur en Media

In een vrije en open samenleving bloeit de kunst- en cultuursector en wordt iedereen goed en open geïnformeerd. De Jonge Democraten vinden dat kunst en cultuur zowel intrinsiek als economisch waardevol kunnen zijn voor de samenleving. Kunst en cultuur kunnen mensen informeren, aan het denken zetten, anders naar dingen laten kijken of simpelweg ontroeren. Daarnaast dragen zij bij aan een prettige leefomgeving, een gunstig vestigingsklimaat en stimuleren ze toerisme. Vanwege de intrinsieke waarde en omdat het economische voordeel van een bloeiende cultuursector niet altijd direct zichtbaar is, vinden de Jonge Democraten dat de overheid een rol heeft in het faciliteren en stimuleren van kunst en cultuur.

De kunst- en cultuursector is zowel divers als een coherent geheel. Interactie tussen kunst- en cultuursector en overheid is belangrijk. De overheid moet terughoudend zijn in het stellen van kaders. Daarnaast dient de overheid in samenwerking met de kunst- en cultuursector te streven naar toegankelijkheid, diversiteit, innovatie en kwaliteit. De overheid heeft hierin een faciliterende rol en de sector een inhoudelijke rol. Creativiteit en innovatie worden vooral gestimuleerd wanneer het proces vrijgelaten wordt.

Binnen het medialandschap heeft de overheid een belangrijke rol in het open, onafhankelijk, divers en transparant houden van de media. Voorlichting en onderwijs zijn hierbij van cruciaal belang, zodat iedereen de informatiemaatschappij op waarde kan inschatten.

6.1 Cultuur

Cultuur ligt aan de basis van iedere samenleving; het is alles dat de mens voortbrengt. Cultuur in de breedste zin van het woord omvat daarom normen en waarden, maar ook taal, politiek, economie en religie. In dit hoofdstuk gebruiken we een minder brede betekenis van het begrip cultuur: het omvat kunst, creatieve activiteiten, geschiedenis en organisaties die als doel hebben cultuur te verzamelen of te behouden, zoals archieven en bibliotheken. Omdat cultuur en de maatschappij hand in hand gaan en de maatschappij steeds verandert, is cultuur altijd in ontwikkeling. Cultuur vervult belangrijke functies binnen onze samenleving. Mensen kunnen via cultuur betekenis geven aan hun leven door zich, alleen of met anderen, bezig te houden met bijvoorbeeld beeldende kunst, theater, muziek of dans. Daarnaast kan cultuur mensen het gevoel geven ergens bij te horen, wat goed is voor de onderlinge verbondenheid van burgers. Bovendien komen mensen via cultuur met elkaar in contact en kunnen zij van elkaar leren. Ook biedt cultuur de mogelijkheid om te reflecteren, bijvoorbeeld op het individu of op verschijnselen en ontwikkelingen binnen de maatschappij. Daardoor kan het individu nadenken over zichzelf en hoe zij zich verhoudt tot de samenleving. Reflectie op de maatschappij heeft vaak de vorm van kritiek. Zo worden in de beeldende kunst, literatuur en theater geregeld gewoontes en wereldbeelden kritisch bekeken. De Jonge Democraten geloven dat deze maatschappijkritiek onmisbaar is voor een gezonde democratische samenleving, omdat het burgers stimuleert om de samenleving te blijven ontwikkelen. Ten slotte heeft cultuur economische voordelen. Een bloeiende cultuursector trekt toeristen en is goed voor het internationale imago van Nederland. Ook is cultuur goed voor innovatie en trekken kunstproductie en kunsthandel kapitaal aan uit het buitenland. Cultuur kan niet bestaan zonder de vrijheid van elk mens om zich te kunnen uiten. Zonder deze vrijheid is maatschappijkritiek en persoonlijke ontwikkeling niet mogelijk en verliest cultuur een belangrijk deel van haar functie. Het waarborgen van deze vrijheid is

een taak van de overheid: zij moet ervoor zorgen dat iedereen zo min mogelijk wordt gehinderd bij zijn of haar culturele activiteiten.

6.2 Kunst en kunstenaars

Kunst is een product van cultuur. Voorbeelden van kunstvormen zijn podiumkunsten (theater, muziek en dans), beeldende kunst, film, letteren, digitale cultuur en ontwerp (architectuur, vormgeving en mode). Kunst bestaat niet zonder kunstenaars, mensen die hun vaardigheid en creativiteit inzetten om kunst te maken.

Kunst laat mensen nadenken over zichzelf en de maatschappij, maar kan ook ontspanning bieden, door vermaak of als vlucht uit de dagelijkse realiteit. Behalve deze voordelen stimuleert kunst creativiteit en dat helpt mensen om productief en vernieuwend te zijn. De Nederlandse openbare kunstcollecties staan in hoog aanzien. De Jonge Democraten vinden dat de overheid beheerders van collecties moet helpen de bestaande collecties toegankelijker te maken en houden. Culturele voorzieningen moeten daarnaast beter over het hele land verspreid zijn. Publiek en kunst komen onder andere samen in culturele instellingen. Om cultuur voor alle Nederlanders toegankelijker te maken, is het belangrijk bij culturele instellingen de diversiteit van publiek, kunstenaars en bestuurders aan te moedigen. Daarnaast willen de Jonge Democraten dat culturele instellingen op één dag per maand gratis toegankelijk zijn voor alle Nederlanders. Ten slotte moedigen wij aan dat kunstcollecties en -archieven ook digitaal beschikbaar worden voor iedereen.

De overheid moet volgens de Jonge Democraten een ondersteunende en aanmoedigende rol in het cultuurbeleid innemen. Door een ruimhartig subsidiebeleid laat de overheid zien dat ze kunst belangrijk vindt. Zo zijn de Jonge Democraten voorstander van het versterken van de relatie tussen culturele instellingen en kunstenaars door een subsidieregeling waarmee instellingen worden gestimuleerd om meer ruimte te geven aan nieuwe makers. Nu is er binnen veel culturele instellingen namelijk vooral plaats voor gevestigde namen. Daarnaast moet er geïnvesteerd worden in broedplaatsen voor beginnende kunstenaars. Deze plekken bieden een goed uitgangspunt om te beginnen met ondernemen.

De Jonge Democraten vinden dat de Rijksoverheid niet de enige financier van de culturele sector en van kunstenaars moet zijn. Daarom blijven de Jonge Democraten voorstander van fiscale maatregelen die het voor private partijen aantrekkelijk maken schenkingen te doen aan culturele instellingen. Daarnaast willen de Jonge Democraten dat de overheid onderzoekt wat de mogelijkheden zijn voor fiscale voordelen voor particulieren die beginnende kunstenaars financieel steunen.

De Jonge Democraten vinden dat kunstenaars voor hun werk eerlijk betaald moeten worden. Daarom vinden wij dat de Fair Practice Code ingevoerd moet worden. De Fair Practice Code bevat onder andere regels over het eerlijk belonen van kunstenaars. Als een organisatie van de overheid subsidie krijgt, dan is dat op voorwaarde dat ze zich aan deze regels houdt. Het eerlijker belonen van kunstenaars mag er niet toe leiden dat het culturele aanbod kleiner wordt. De hogere kosten als gevolg van de Fair Practice Code moeten niet alleen gedragen worden door de sector, maar ook door de overheid. Het mag overigens niet zo zijn dat de diversiteits- en duurzaamheidseisen die de Fair Practice Code aan culturele instellingen stelt, ook gebruikt worden om kunst inhoudelijk te toetsen.

6.3 Cultureel erfgoed

Cultureel erfgoed is het geheel aan culturele bronnen die zijn doorgegeven vanuit het verleden. Hieronder vallen tastbare objecten, zoals monumenten, en gebruiken of gewoonten, zoals klederdracht. Erfgoed kan niet alleen een belangrijke nationale, regionale of lokale functie hebben maar ook van religieuze of sociale betekenis zijn. Samen zijn we verantwoordelijk voor dit cultureel erfgoed. Het draagt bij aan een Nederlandse identiteit en zorgt voor verbondenheid tussen mensen. De Jonge Democraten vinden het daarom van belang dat iedereen hier toegang toe heeft. Zo draagt digitalisering van archieven en collecties bij aan de toegankelijkheid van erfgoed. Verder moet de overheid met het oog op het behouden van nationaal erfgoed in kaart brengen wat zich in privécollecties bevindt, omdat nu vaak niet bekend is welk cultureel erfgoed in privébezit is.

Het bestaan van cultureel erfgoed vereist draagvlak in de maatschappij. Het is belangrijk dat burgers op lokaal en landelijk niveau de ruimte krijgen om zich uit te spreken over wat erfgoed is. Ook moeten zij betrokken worden bij vraagstukken over het beschermen en behouden van erfgoed. Deze betrokkenheid zorgt ervoor dat meer burgers bereid zijn zich ervoor in te zetten.

Gedachten over erfgoed zijn voortdurend in ontwikkeling. De Jonge Democraten zijn zich ervan bewust dat veranderende inzichten ertoe kunnen leiden dat we objecten niet langer als cultureel erfgoed aanmerken. Dat kan ook om pragmatische redenen gebeuren, bijvoorbeeld om een overschot aan objecten van lage kwaliteit en met weinig (kunst)historische waarde in publieke collecties te voorkomen.

Erfgoed hoeft zich niet tot de landsgrenzen te beperken. Nederland deelt cultureel erfgoed met veel andere landen en culturen en draagt daar ook verantwoordelijkheid voor. De Jonge Democraten erkennen dat in sommige gevallen het gedeelde erfgoed onderdeel is van een complexe, transnationale geschiedenis. Dat betekent dat zwarte bladzijden uit onze geschiedenis, bijvoorbeeld over slavernij en kolonialisme, onder ogen gezien moeten worden. In dat kader vinden de Jonge Democraten dat koloniale objecten in museumcollecties die door middel van roof of dwang zijn verkregen, moeten worden teruggegeven aan de herkomstlanden.

6.4 Kunst- en cultuureducatie

Kunst- en cultuureducatie is ontzettend belangrijk. Je ontwikkelt creativiteit, leert hoe je je kunt inleven in anderen en leert meer over jezelf. Nu gaat in het onderwijs de aandacht voor cognitieve ontwikkeling, zoals taal en rekenen, ten koste van de persoonlijke en culturele ontwikkeling, zoals het leren jezelf een houding te geven, het kennismaken met andere culturen en het leren waarderen van kunst. Die persoonlijke en culturele ontwikkeling is echter nodig om meer te leren over jezelf en over de wereld. Daarom vinden de Jonge Democraten dat kunst- en cultuuronderwijs een belangrijkere plek moet krijgen binnen het onderwijssysteem.

Op de basis- en middelbare school zijn muziek-, dans-, theaterlessen, beeldende vorming en lessen over culturen en erfgoed onmisbaar. De Jonge Democraten vinden het daarom

belangrijk dat aan het vakkenaanbod in het voortgezet onderwijs tenminste één ander kunst- of cultuur gerelateerd vak wordt toegevoegd. Het is belangrijk dat er binnen kunst- en cultuurvakken niet alleen aandacht wordt besteed aan het aanleren van kennis, maar dat er juist ook aandacht is voor

zelfontwikkeling, het belang van kunst- en cultuurbeleving en het trainen van vaardigheden. Het hoofddoel van deze vakken is de ontwikkeling van de creatieve, sociale en culturele vaardigheden. Ook zijn de Jonge Democraten voorstander van multidisciplinaire activiteiten, waarbij de brug wordt geslagen tussen kunst- en cultuuronderwijs en andere vakken uit het curriculum.

Kunstvakopleidingen zijn essentieel voor het behouden van de kwaliteit in de kunst- en cultuursector. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat er op deze opleidingen niet alleen aandacht wordt besteed aan het maken van kunst, maar ook aan ondernemerschap. Hierdoor leren afgestudeerden hoe ze als kunstenaar moeten ondernemen en zullen zij zelfverzekerder de arbeidsmarkt betreden.

Scholen spelen een belangrijke rol in de kennismaking van kinderen en jongeren met kunst- en cultuurinstellingen. Niet alleen moeten scholen kunst- en cultuurlessen verzorgen, ook moeten zij samen met de jongeren naar kunst- en cultuurinstellingen gaan zodat alle jongeren ook buiten de klas in contact komen met kunst en cultuur. Daarnaast zijn de Jonge Democraten een voorstander van een uitgebreide schooldag waarop er na de reguliere lessen ruimte is voor onder andere muziek- en theaterles. Ook buiten het onderwijs moet er genoeg kunst- en cultuureducatie beschikbaar zijn. Musea en theaters kunnen er met kunst- en cultuureducatie voor zorgen dat mensen op een andere manier naar kunst gaan kijken. Hierdoor leren zij deze collecties en voorstellingen beter begrijpen en worden zij in staat gesteld er een kritische mening over te vormen en het te waarderen.

6.5. Media

6.5.1. Het belang van media in een democratische samenleving

Het verkrijgen en verspreiden van informatie is van fundamenteel belang voor het functioneren van de democratische samenleving. Burgers hebben betrouwbare informatie nodig om in staat te zijn een standpunt te bepalen in het maatschappelijke debat, een volksvertegenwoordiger te kiezen en de overheid ter verantwoording te roepen. Journalisten hebben traditioneel een belangrijke rol bij het verspreiden, interpreteren en analyseren van informatie en het aanzwengelen van het maatschappelijk debat. Voor de lokale democratie is het functioneren van de regionale media van groot belang. Financiering vanuit de nationale overheid dient voldoende te zijn om een kwalitatief sterke regionale nieuwsvoorziening op peil te houden. Dankzij de opkomst van sociale media heeft tegenwoordig iedereen de mogelijkheid om deze rol te vervullen. Daarom juichen de Jonge Democraten het toe dat burgers sociale media gebruiken om hun mening te uiten over maatschappelijke kwesties. Desondanks zien de Jonge Democraten uitdagingen in dit nieuwe, complexe medialandschap. De toon van het debat kan hard en ongenueanceerd zijn. Dit kan individuen schaden en groepen in de samenleving uit elkaar drijven. Er ligt een taak voor politici en beleidsmakers om boven de waan van de dag uit te stijgen als zij zich begeven in het medialandschap. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat mensen beter worden geïnformeerd over de werkwijze en potentiële gevaren

van (sociale) media. Meer onderwijs en voorlichting over het duiden en interpreteren van verschillende media zijn cruciaal om deze op waarde te schatten.

6.5.2. Toezicht op media

De Jonge Democraten vinden het niet aan de overheid om te bepalen wat de inhoud is van informatie die door media wordt verspreid. Media moeten immers onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. De Jonge Democraten zijn dan ook geen voorstanders van een door de overheid gecontroleerde mediacommissie die media beoordeelt op waarheidsgehalte of betrouwbaarheid. Zij zien meer in initiatieven uit de beroepsgroep om tot zelfregulering over te gaan. Het preventief verwijderen van mogelijk onjuiste berichtgeving zonder controle moet echter zoveel mogelijk worden tegengegaan. Online mediaplatforms hebben de verantwoordelijkheid om evident onjuiste of schadelijke informatie zo spoedig mogelijk als zodanig te oormerken. De Jonge Democraten vinden dat platforms preventieve maatregelen moeten nemen door actief naar deze informatie te zoeken, maar ook procedures moeten hebben waardoor gebruikers dergelijke informatie kunnen aangeven.

6.5.3. Nederlandse Publieke Media

Gelet op het belang van informatie voor onze democratie vinden de Jonge Democraten dat de overheid bepaalde media moet faciliteren. De Jonge Democraten zijn een voorstander van kwalitatieve en taakgerichte publieke media gericht op nieuwsvoorziening, cultuur en educatie, opinie en debat, sport en onderzoeksjournalistiek. De publieke media moeten hiertoe ook durven te opereren op terreinen die minder aantrekkelijk zijn voor commerciële partijen. Het streven naar hoge kijk- en luistercijfers of 'views' dient dan ook niet van doorslaggevende invloed te zijn. Mediaconsumenten moeten zich in het publieke media-aanbod herkennen en vertegenwoordigd voelen. Alle publieke media dienen daarom ook goed toegankelijk te zijn voor mensen die slechtziend of slechthorend zijn. De publieke media hebben oog voor nieuwe ontwikkelingen in de samenleving en moeten ruimte bieden voor nieuw talent. De nadruk moet daarom verlegd worden van traditionele media, zoals televisie en radio, naar een meer integrale visie waarbij ook online mogelijkheden optimaal benut worden. Hierbij verwachten de Jonge Democraten dat media, gemaakt met publieke gelden, online beschikbaar blijven, zolang de uitzendrechten dat toestaan.

7. Diversiteit en Participatie

De Jonge Democraten omarmen de pluriforme samenleving. Wij geloven dat de diversiteit in onze samenleving een positieve bijdrage levert aan de samenleving in zijn geheel. Nederland is door haar diverse samenstelling een goudmijn aan kennis, expertise en achtergronden die bijdragen aan het welzijn van onze maatschappij, maar ook onze internationale concurrentiepositie. De Jonge Democraten erkennen echter dat er ontwikkelingen zijn die juist voortkomen uit onze diverse samenleving. Wij willen daar oplossingsgericht naar kijken met het oog op de toekomst. Dit programma dient daarom als aanleiding om naar de praktijk te kijken en voor de beschreven kwesties in dit programma gerichte praktijkinterventies te bedenken die gezamenlijk worden toegepast door overheden, kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

In het licht van globalisering en de veranderende samenstelling van de wereldpopulatie, is het belangrijk dat wij ons bewust zijn van de uitdagingen die hieruit voort komen. De Jonge Democraten pleiten voor een samenleving waarin elk individu in alle vrijheid deel kan uitmaken van onze samenleving. Dit moet losstaan van geslacht, geloof, beperking, seksuele voorkeur of culturele en etnische afkomst. Discriminatie is onacceptabel. De overheid dient alle vormen van discriminatie actief te bestrijden en te vermijden. Daarmee bedoelen we tevens positieve discriminatie, om gelijke kansen in de maatschappij te waarborgen.

Wij staan voor een toegankelijk, divers en tolerant Nederland. Nederland kent een veelheid aan verschillende identiteiten. Dit maakt Nederland aantrekkelijk in zowel sociaal-cultureel als economisch opzicht. Internationaal wordt dit eveneens erkend en gewaardeerd. Dit neemt niet weg dat er een uitdaging ligt die juist voortkomt uit onze pluriforme samenleving: wat betekent deze samenstelling voor de toekomst in sociaal, cultureel, economisch en politiek opzicht? De multiculturele samenleving is voor de Jonge Democraten een realiteit. We zien een multiculturele samenleving als een gemeenschap waarin verschillende culturele groepen in relatieve harmonie bestaan. De multiculturele samenleving betekent echter niet een ongelimiteerde ruimte voor alle culturele uitingen. Alleen door gezamenlijk de Nederlandse rechtsstaat te respecteren is harmonieus samenleven mogelijk.

Het diversiteitsvraagstuk is continu aan verandering onderhevig. Dit vraagt een heldere rol van het individu, de overheid en de markt. Het individu staat centraal, maar is geen eiland. De Jonge Democraten erkennen dat groepsverbanden binnen de samenleving van wezenlijk belang zijn. Individuen ontlenen hun identiteit voor een deel aan de groepen waarvan zij deel uit maken. Dit biedt kansen voor een pluriforme en diverse samenleving, maar ook bedreigingen wanneer verschillen tussen groepen tot spanningen leiden. Daarom pleiten de Jonge Democraten ervoor om groepsdenken zoveel mogelijk te vermijden. Het individu is altijd het uitgangspunt.

7.1. Individu

Het individu staat in zijn of haar eigen kracht en neemt een actieve rol op zich in de maatschappij. Elk individu moet de mogelijkheid krijgen om kansen optimaal te benutten. Het individu neemt initiatief om voor zichzelf en de omgeving een betere samenleving te creëren.

7.1.1. Overheid

De Jonge Democraten zijn van mening dat de rol van de overheid faciliterend is. De overheid maakt een duidelijk onderscheid tussen interveniëren in de dagelijkse praktijk van

individuen en faciliteren bij het participatieproces van individuen. De overheid intervenueert wanneer een individu niet in staat is om op zelfstandige wijze gebruik te maken van de sociale voorzieningen binnen onze samenleving, zoals bij mensen met een beperking en mensen die als gevolg van hun status als asielzoeker de Nederlandse taal en cultuur nog niet machtig zijn. De overheid biedt burgers mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de maatschappij. Participatie van burgers aan de samenleving draagt bij aan een sterke en tolerante maatschappij.

De Jonge Democraten zijn van mening dat de overheid aandacht moet besteden aan diversiteit. Diversiteit levert een positieve bijdrage aan de samenleving. Echter kunnen verschillen in taal en cultuur een probleem opleveren in het contact tussen mensen met een verschillende afkomst. Dit probleem moet worden ondervangen door vroegtijdig te starten met voorlichting over diversiteit. De verschillende overheidssectoren dienen rekening te houden met het verschil in taal en cultuur om een open en toegankelijke houding te kunnen bieden jegens ieder individu. Volgens ons is de overheid een bemiddelaar tussen het individu en de markt als de situatie dat vraagt. Denk hierbij aan de herintegratie van arbeidsongeschikten, werklozen en ex-gedetineerden. Ook waarborgt de overheid de werkgelegenheid voor minder bedeelden en verlaagt de drempels om actief deel te nemen aan de arbeidsmarkt en het onderwijs.

7.1.2. Bedrijfsleven

De Jonge Democraten zijn van mening dat bedrijven zoveel mogelijk kansen moeten bieden aan iedereen. Bedrijven hebben een verantwoordelijkheid in het naleven van het diversiteitsbeleid. De overheid heeft een taak de bedrijven aan te spreken op nalatigheid in het naleven van het diversiteitsbeleid.

7.2. Participatie

De Jonge Democraten zien sociaal-maatschappelijke, politieke en economische participatie als een belangrijk middel voor individuele ontplooiing. Door samen te werken en samen te leven leert men van elkaar, worden vernieuwende initiatieven ontwikkeld en worden positieve bijdragen aan de samenleving geleverd. Actieve participatie helpt individuen en maatschappelijke groepen uit hun isolement, waarbij de eigen kracht van mensen en kansen voor het individu voorop staan. We moeten echter rekening houden met een aantal ontwikkelingen in onze samenleving waar een gerichte benadering voor nodig is. Dit zijn: het participatieproces van migranten, participatie van mensen met een handicap, emancipatie van LHBT'ers, gelijkwaardigheid tussen man en vrouw, prostitutie en de sociaaleconomische positie van asielzoekers.

7.3. Participatieproces van migranten

Participatie in de samenleving is de sleutel tot integratie van immigranten. Het volgen van een inburgeringscursus is essentieel om de integratie te stimuleren. Deze cursus richt zich op de Nederlandse taal, cultuur, grondrechten, onderwijs en oriëntatie op de arbeidsmarkt. Het inburgeringstraject moet verplicht zijn en gratis mits de cursus met goed gevolg is afgelegd. De verplichting van deze cursus is nodig om de eerste stap in het participatieproces te garanderen, namelijk communicatie. Het volgen van onderwijs is volgens de Jonge Democraten een belangrijke randvoorwaarde en een visitekaartje voor de

arbeidsmarkt. De JD is van mening dat individuen erkend moeten worden voor hun kwaliteiten.

Participeren betekent ook betrokken raken bij de omgeving. De Jonge Democraten zien cultuurparticipatie en sport als een belangrijk middel. Kunst, cultuur en sport kunnen als verbindende factoren dienen om de betrokkenheid van individuen met verschillende identiteiten en de verbinding met de samenleving te waarborgen. Door initiatieven en projecten die gericht zijn op het uitwisselen van elkaars achtergronden geloven wij dat er wederzijds begrip gekweekt kan worden. De JD ziet hier voor de overheid enkel een faciliterende rol weggelegd en legt de verantwoordelijkheid voor de verbinding tussen individuen bij de individuen zelf.

De Jonge Democraten zijn voorstander van een diverse wijksamenstelling. De JD steunt echter geen doelgroepenbeleid dat deze diversiteit forceert. De Jonge Democraten spreken zich uit tegen elke vorm van discriminatie in woonwijken. Woningcorporaties zijn vaak het eerste aanspreekpunt voor burgers in gevallen van pesten en discriminatie. Het is daarom wenselijk dat deze woningcorporaties in dit soort gevallen zich bemiddelend opstellen zodat inmenging van de overheid het laatste redmiddel is.

7.4. Participatieproces van mensen met een handicap

Aan mensen met een handicap moet door zowel de overheid als het bedrijfsleven een helpende hand toegestoken worden zodat zij kunnen werken naar hun vermogen, hun talenten kunnen benutten en zo een positieve bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Omdat bedrijven hier vaak uitsluitend aan meewerken mits daar financiële prikkels tegenover staan, is het van belang dat de overheid en het bedrijfsleven gezamenlijk kijken naar wat zij structureel voor deze individuen kunnen betekenen.

De JD vindt dat de overheid de verantwoordelijkheid draagt om mensen te faciliteren bij het vinden van werk. De markt komt hierin tegemoet. Dit geldt nog sterker als mensen door een fysieke of psychische handicap niet in staat zijn om zelfstandig een baan te vinden. Het geven van uitkeringen en deze mensen thuis laten zitten, is vaak niet de beste oplossing voor de maatschappij en voor het individu. Daarom is het belangrijk dat de overheid via scholing, training, afspraken met het bedrijfsleven en sociale werkplaatsen mogelijkheden biedt voor arbeidsgeschikten met een handicap.

Rechten brengen echter ook plichten met zich mee. Om goed te functioneren binnen de samenleving is er een proactieve houding vereist. Het tonen van initiatief, wilskracht en doorzettingsvermogen zijn hierbij essentieel. De Jonge Democraten verwachten ook van individuen met een beperking dat zij bereid zijn om hun steentje bij te dragen aan de maatschappij als dit binnen hun mogelijkheden ligt. Daar staat tegenover dat zij begeleiding of een uitkering kunnen ontvangen.

7.5. Emancipatie van LHBT'ers

De Nederlandse overheid is volgens de Jonge Democraten primair verantwoordelijk voor het voorkomen van discriminatie op het gebied van seksuele geaardheid en genderidentiteit. Om discriminatie te voorkomen is het belangrijk dat kinderen eerlijk onderwijs krijgen over hoe de maatschappij eruit ziet en voorlichting krijgen over seksuele geaardheid en genderidentiteit. Daarnaast willen we graag benadrukken dat geslacht iets anders is dan gender, de eigenschappen die we als maatschappij aan een geslacht

geven. Daarom moeten er geen onnodige regels zijn die transgenders in de weg zitten om hun leven vrij in te richten.

7.6. Gelijkwaardigheid tussen man en vrouw

Man en vrouw zijn niet gelijk, maar wel gelijkwaardig. Daarom moeten mannen en vrouwen gelijke kansen krijgen. Dit draagt tevens bij aan een betere samenleving. Beiden zijn verantwoordelijk voor het grijpen van kansen die onze samenleving biedt om bij te dragen aan het individueel en gemeenschappelijk welzijn. Wij geloven ook dat de economie ervan profiteert als zowel mannen als vrouwen actief bijdragen.

Het inkomen voor mannen en vrouwen is nog lang niet gelijk. De Jonge Democraten beschouwen dit als een onwenselijke situatie. De overheid moet het bedrijfsleven stimuleren om actief gelijke kansen te creëren voor individuen. Het individu is echter zelf verantwoordelijk om deze kansen te benutten. Het ouderschapsverlof in Nederland moet hervormd worden, omdat dit momenteel teveel gericht is op vrouwen. Hierdoor wordt de zorgtaak automatisch bij vrouwen gelegd. Om gelijkwaardige kansen te creëren voor mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt dient kinderopvang betaalbaar en beschikbaar te zijn. De Jonge Democraten stellen dat er gestreefd moet worden naar meer kinderopvangplekken, zodat ouders hun kinderen dicht bij hun werk en/of woonplek onder kunnen brengen.

De Jonge Democraten staan achter de introductie van flexibele werktijden. De JD gelooft dat dit bijdraagt aan de gelijke kansen voor mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt omdat het ouderschap beter te combineren is.

Het huidige systeem zorgt ervoor dat minder moeders een functie op niveau kunnen hebben en minder vaders voor hun kinderen kunnen zorgen. Om een verandering te bewerkstelligen zijn er een aantal zaken nodig: een gelijk loon, betaalbare en beschikbare kinderopvang en een uitgebreid vaderschapsverlof. Dit zal uiteindelijk leiden tot gelijkwaardige kansen voor man en vrouw én meer vrouwen in topfuncties. Mannen en vrouwen zijn zowel gelijk in de mate waarin zij in staat zijn een kind op te voeden, als in de mate waarin zij in staat zijn een topfunctie te vervullen. Op dit moment zorgen impliciete en expliciete ideeën over wie de kinderen zouden moeten opvoeden ervoor dat minder moeders een functie op niveau hebben en minder vaders voor hun kinderen zorgen. Dit is achterhaald en daarom moet het huidige systeem in Nederland hervormd worden. De Jonge Democraten geloven dat bovenstaande veranderingen zullen leiden tot de gewenste cultuuromslag.

7.7. Prostitutie

Vrijwel ieder mens heeft behoefte aan contact, intimiteit en seksualiteit. Mannelijke en vrouwelijke sekswerkers komen tegemoet aan deze menselijke behoeften en kunnen zo een nuttige rol vervullen in een gezonde samenleving. De Jonge Democraten pleiten ervoor dat prostitutie als een normaal en zinvol beroep wordt gezien, waar elk individu voor mag kiezen en zich niet voor hoeft te schamen. Dit kan door middel van wettelijk vastgestelde arbeidsvoorwaarden, collectieve arbeidsovereenkomsten, vakbonden en verenigingen. Tegelijkertijd zijn er grote problemen vanwege mensenhandel, gedwongen prostitutie en onveilige werkplekken. Legale prostitutie is volgens de Jonge Democraten de juiste manier om misstanden aan het licht te laten komen. De overheid heeft een verantwoordelijkheid in de bescherming van sekswerkers, ook om te voorkomen dat zij in

de illegaliteit belanden. De Jonge Democraten pleiten daarom voor continue bescherming door politie, veiligheidsinstanties en opsporingsinstanties. Ook goede opvang en passende nazorg voor slachtoffers van gedwongen prostitutie is van groot belang. De Jonge Democraten willen dat op Europees niveau concrete afspraken gemaakt worden om slachtoffers intensief te begeleiden om weer zelfstandig te kunnen functioneren in de samenleving.

7.8. Integratie van asielzoekers

Asielzoekers bevinden zich in alle landen in een kwetsbare positie. Tijdens hun asielaanvraagprocedure leven ze in onzekerheid over hun verblijfsstatus en deze wachttijd kan in Nederland hoog oplopen.

Asielzoekers zitten soms jaren in asielzoekerscentra, zonder te mogen werken en zichzelf te mogen ontwikkelen. Door onderwijs en arbeidsoriëntatie te koppelen aan de al bestaande dagbesteding kan er een positieve bijdrage worden geleverd aan het dagelijkse leven en de toekomst van asielzoekers, ongeacht de plek waar zij uiteindelijk terecht zullen komen. Asielzoekers die zichzelf kunnen ontwikkelen door middel van een dergelijke dagbesteding, kunnen tevens een bijdrage leveren aan de samenleving en de economie. Bovendien zou de toegang tot persoonlijke ontwikkeling en de motivatie tot participatie ervoor kunnen zorgen dat asielzoekers in een later stadium minder moeite zullen hebben met hun inburgeringscursus en de integratie in de Nederlandse samenleving. De overheid, met name de gemeenten, draagt met betrekking tot asielzoekers een grote verantwoordelijkheid als het op de huisvesting en gezondheidszorg aankomt. Het recht op zorg ligt in internationale verdragen verankerd en de Jonge Democraten zijn van mening dat eenieder die zich in Nederland bevindt het recht heeft op goede medische zorg. De toegang tot medische zorg moet uiteraard ook gelden voor (uitgeprocedeerde) asielzoekers. De informatievoorziening over de verstrekking van medische zorg aan illegalen en asielzoekers zou volgens de JD verbeterd moeten worden. Dit geldt niet alleen voor de informatie die aan de zorgverleners en zorgverzekeraars verstrekt wordt, maar ook de informatievoorziening naar de doelgroep toe. De JD is zich bewust van het belang van een nauwe samenwerking tussen de overheid (met name de gemeenten), zorgverleners en zorgverzekeraars op het gebied van verstrekking van medische zorg aan asielzoekers. De Jonge Democraten willen dat de gemeente met betrekking tot de huisvesting van asielzoekers rekening houden met de omgeving waar zij in terecht komen. In samenwerking met de woningcorporaties kan de overheid nadenken over het aanbieden van verschillende soorten huisvesting voor asielzoekers. Het is wenselijk dat asielzoekers zich binnen een veilige en prettige woonomgeving begeven, waarbinnen zij zich vrijelijk kunnen bewegen. Het is hierbij belangrijk dat de omgeving van asielzoekerscentra betrokken wordt bij de vestiging van asielzoekers om wederzijds begrip te kweken, maar ook het integratieproces effectiever te laten verlopen.

8. Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Iedereen wil graag in goede gezondheid leven en oud worden. Gelukkig behoort de gezondheidszorg in Nederland tot de beste ter wereld. De Nederlandse gezondheidszorg staat echter toenemend onder druk. Zo stijgen de zorgkosten door uitdagingen als medicalisering, vergrijzing van de bevolking, een groeiende aantal langdurig zieken en tekorten aan bepaald medisch personeel. Daarnaast wordt de samenleving voor nieuwe medisch-ethische dilemma's gesteld door technologische ontwikkelingen in onderzoek, diagnostiek en behandeling. En dit naast de al bestaande morele vraagstukken rondom thema's als abortus, levenseinde en orgaandonatie.

De Jonge Democraten vinden dat deze ontwikkelingen in de zorg zo ingrijpend zijn, dat er niet valt te ontkomen aan duidelijke politieke keuzes ten aanzien van de organisatie en financiering van het gezondheidszorgstelsel in Nederland. Bij besluitvorming in de zorg hanteren de Jonge Democraten als uitgangspunt dat de overheid als taak heeft om een kader te bieden. Hierbij staat de patiënt centraal en is algemeen welzijn de kernwaarde. Geestelijke en lichamelijke ziektes dienen beide op eenzelfde manier benaderd te worden in ons zorgstelsel. Patiënten dienen, waar mogelijk, zelf de regie te voeren over hun lichamelijk en psychisch welzijn. Hierbij zijn belangrijke waarden zijn de mogelijkheid om beslissingen te nemen op basis van goede voorlichting, keuzevrijheid en zelfbeschikking. Daar staat tegenover dat iedereen ook een individuele verantwoordelijkheid heeft om zinnig en zuinig met gezondheidszorg om te gaan, ook vanuit het oogpunt van solidariteit. Door de toegenomen vraag naar zorg is het de taak van de overheid om duidelijk onderscheid te maken tussen noodzakelijke en niet noodzakelijke zorg. Hierbij dient de focus te liggen op preventieve maatregelen, een primair gezonde leefstijl en behandeling van patiënten die niet kunnen participeren in de samenleving. Verder is het van belang dat er binnen het gezondheidszorgsysteem voldoende prikkels zijn voor innovatie en efficiëntie. De kwaliteit en veiligheid van de gezondheidszorg moeten worden gewaarborgd en elke Nederlander moet toegang hebben tot alle noodzakelijke zorg. De Jonge Democraten durven de moeilijke, maar belangrijke, keuzes te maken die nodig zijn om het hoge niveau van de Nederlandse gezondheidszorg te behouden.

8.1. Zorgstelsel

8.1.1. Doelstellingen voor de zorgsector

De toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg zijn het belangrijkste, maar de financiële middelen zijn beperkt. De Jonge Democraten vinden daarom dat het doel van zorguitgaven moet zijn: voor elke euro zo veel mogelijk kwalitatief goede zorg. Het is noodzakelijk de zorgkosten te beheersen vanwege de schaarse financiële middelen, snel toenemende omvang van het zorgaanbod en een vrijwel onbeperkte vraag naar zorg. Het is hierin de taak van de overheid om toegankelijkheids- en kwaliteitskaders van de zorgmarkt te stellen, waarbinnen de patiënt, de zorgaanbieder en de zorgverzekeraar handelen. Hierbij gaat special aandacht naar de kwetsbare rol van de patiënt.

8.1.2. Zorgmarkt

De Jonge Democraten vinden dat zorgverzekeraars als regisseur op de zorgmarkt moeten optreden door kwalitatief hoogstaande, patiëntgerichte en betaalbare zorg selectief in te kopen.

Voor verzekeren is het lastig een goede afweging te maken tussen de verschillende zorgverzekeringen en zorgverleners. Om een weloverwogen afweging te maken zijn onafhankelijke platforms nodig, waarop deze zorgverzekeringen en zorgaanbieders onderling worden vergeleken op basis van kwaliteit en kosten van de aangeboden zorg. Deze gegevens moeten voor iedereen hier eenvoudig en helder terug te vinden zijn, waarbij uitleg van de gegevens wordt aangeboden.

De Jonge Democraten vinden dat zorgaanbieders in staat moeten worden gesteld de beste zorg te leveren. Hiervoor is een goede balans tussen concurrentie als samenwerking nodig. Onderlinge concurrentie tussen zorgaanbieders leidt tot innovatie, betere kwaliteit en een lagere prijs van de zorg. Daarentegen moet ook samenwerking op het gebied van kwaliteit tussen zorgaanbieders worden bevorderd, zolang dit niet leidt tot het misbruiken van machtsposities. Kennis en ervaring over bedrijfsvoering en zorgaanbod moet worden gedeeld om dubbele initiatieven en verspilling van middelen te voorkomen. Daarnaast moeten zorgaanbieders meerjarencontracten kunnen afsluiten met zorgverzekeraars als dit de kwaliteit van zorg ten goede komt.

8.1.3. Basispakket

Het is onwenselijk alle zorg binnen het basispakket te vergoeden vanwege de stijgende zorgkosten en de grenzen aan het zorgbudget. De Jonge Democraten vinden daarom dat op advies van onafhankelijke experts moet worden beslist welke behandelingen wel en niet worden toegelaten tot het basispakket. Dit dient te gebeuren aan de hand van de volgende vier criteria in de respectievelijke volgorde: noodzakelijkheid, werkzaamheid, doelmatigheid en maatschappelijk draagvlak. Daarnaast kan een prijsplafond worden ingevoerd, gebaseerd op de kosteneffectiviteit van de behandeling, om de zorgkosten verder te laten dalen. De Jonge Democraten vinden het onwenselijk alle behandelingen toe te laten tot het basispakket. Hierdoor kan een behandeling namelijk tot een maximum aantal keer in Nederland worden vergoed en komt de toegankelijkheid van zorg in het gedrang.

8.1.4. Toegankelijkheid van medicijnen

De impact van dure medicijnen op het zorgbudget groeit. De Jonge Democraten zijn van mening dat er kritisch moet worden gekeken naar de inkoop en vergoeding van dure medicijnen. Enerzijds dient de patiënt de beste behandeling te krijgen, anderzijds mogen de kosten voor dure medicijnen niet leiden tot verdrinking van andere zorg. De Jonge Democraten vinden dat Nederland, waar mogelijk, samen met andere Europese landen moet onderhandelen met farmaceutische bedrijven over de inkoop van dure geneesmiddelen. Zo wordt de onderhandelingspositie versterkt. Ook dienen farmaceutische bedrijven transparantie te bieden over de kostenopbouw van geneesmiddelen en rekening te houden met een maatschappelijk verantwoorde winstmarge.

8.1.5. Bewustzijn van stijgende zorgkosten

De Jonge Democraten willen dat burgers en zorgverleners zich meer bewust zijn van de stijgende zorgkosten. Dit kan bijdragen aan een geïnformeerde beslissing van patiënt en zorgverlener over het medisch beleid. Onafhankelijke platforms met betrouwbare informatie over de kwaliteit en kosten van de zorg kunnen hierbij helpen.

Daarnaast dient het verplichte eigen risico te worden vervangen door een verplichte eigen bijdrage per behandeling. Door een verplichte eigen bijdrage per behandeling in te voeren,

worden patiënten zich per behandeling bewust van hun zorggebruik. Om dit effect te vergroten vinden de Jonge Democraten daarbij dat de rekeningen zo snel mogelijk moeten worden verstuurd. Om de toegang tot zorg voor chronische zieken en zorgbehoefteigen te waarborgen, moet een bovengrens worden gesteld aan de totale eigen bijdrage.

8.1.6. Private investeringen

De Jonge Democraten pleiten voor meer onderzoek naar het effect van private investeringen in zorginstellingen op de kwaliteit en kosten van de zorg. Zo kan de afweging tussen innovatie enerzijds, en ongewenste prikkels anderzijds, beter gemaakt worden. Private investeringen in zorginstellingen moeten mogelijk zijn als ze bijdragen aan maatschappelijke doelstellingen, en het is redelijk om investeerders een marktconform rendement te laten behalen op hun investering. Om de toegankelijkheid en kwaliteit te waarborgen moeten hier wel financiële voorwaarden aan worden gesteld. Zo mag er geen publiek geld weglekken uit de gezondheidszorg.

8.2. Patiënt en Zorgverlener

8.2.1. Patiëntparticipatie

De Jonge Democraten vinden dat patiënten, en waar gewenst hun naasten, middels gezamenlijke besluitvorming betrokken moeten worden bij medische beslissingen. De therapietrouw, effectiviteit en efficiëntie van de zorg worden zo verhoogd. Daarnaast blijken patiënten hierdoor minder te kiezen voor ingrijpende en dure behandelingen. Bij ziekenhuizen, opleidingen en onderzoek moet meer aandacht zijn voor patiëntparticipatie.

8.2.2. Zorgverleners

De Jonge Democraten vinden zowel effectief verwijzen als behandelen en het stimuleren van overleg tussen zorgverleners belangrijk om zo de zorg passend en betaalbaar te houden.

Een breed georiënteerde en toegankelijke zorgverlener moet de inschatting maken welke zorgverlener het meest geschikt is voor de zorgvraag. Deze kan zelf eenvoudige klachten verhelpen en, indien nodig, verwijzen naar meer gespecialiseerde zorgverleners.

Daarnaast moet een deel van de zorg, die nu door meer gespecialiseerde zorgverleners gedaan wordt, ook door breder georiënteerde en goedkopere zorgverleners worden uitgevoerd. Ook is het wenselijk om een zorgvrager terug te verwijzen wanneer de specialistische zorg niet meer nodig is.

Verder is het belangrijk dat tussen zorgverleners structureel meer overlegd wordt om gepaste en goedkope zorg te kunnen leveren. De Jonge Democraten steunen de toename van gezondheidscentra in wijken en de differentiatie van breed georiënteerde zorgverleners, omdat deze de bovenstaande ontwikkelingen bevorderen.

Voor artsen die een medisch verzoek zelf niet willen behandelen vanwege niet-medische redenen, moet er een wettelijke verplichting komen om door te verwijzen naar een arts die het verzoek wel in behandeling wil nemen.

De Jonge Democraten willen de administratieve lasten voor zorgverleners verlagen om de werkdruk te verminderen.

Het aantal opleidingsplaatsen moet beter afgestemd zijn op de vraag naar

zorgverleners. Hierdoor kunnen de tekorten en overschotten aan bepaalde zorgverleners worden tegengegaan en de loonkosten dalen. Verder vinden de Jonge Democraten dat bij de hoogte van de lonen van zorgverleners rekening moet worden gehouden met de verantwoordelijkheid, ondernemingsrisico's en zwaarte van deze functies.

8.2.3. Technologie

Technische en digitale hulpmiddelen kunnen leiden tot kwalitatief betere gezondheidszorg, hogere patiënttevredenheid en lagere zorgkosten. De Jonge Democraten willen daarom dat meer wordt geïnvesteerd in zorgtechnologie.

De communicatie tussen zorgverleners van verschillende zorgaanbieders verloopt moeizaam, mede doordat er geen koppeling is tussen de Elektronische Patiëntendossiers (EPD). De Jonge Democraten vinden een veilige gegevensuitwisseling essentieel voor de patiëntveiligheid. Er moet daarom zo snel mogelijk worden toegewerkt naar een verplichte 'eenheid van taal' en verplichte uitwisselbaarheid tussen zorgverleners van (gezondheids-)data. Zo kunnen alle decentrale systemen naadloos op elkaar aangesloten worden.

8.3. Verwekking en Geboorte

8.3.1. Hulp bij voortplanting

De Jonge Democraten vinden dat mensen met een onvervulde kinderwens hierin goede medische begeleiding mogen verwachten. Dit begint met goede voorlichting. In een gesprek met een zorgverlener moeten alle mogelijkheden worden besproken voor medisch-geassisteerde voortplanting en niet-medisch geassisteerde voortplanting. Wensouders kiezen in overleg met de zorgverlener op welke manier hun kinderwens het beste kan worden vervuld. Dit dient te gebeuren op basis van betrouwbare en eerlijke informatie.

Verder vinden de Jonge Democraten dat het aantal medisch-geassisteerde pogingen beperkt moet zijn. Het is onwenselijk de behandeling onbeperkt toe te passen vanwege de medische risico's, lage slagingskansen en hoge kosten. Bij een niet geslaagde medisch-geassisteerde voortplanting dient er professionele aandacht te zijn voor de rouwverwerking en alternatieve invulling van de kinderwens. De Jonge Democraten vinden het onwenselijk dat wensouders medisch-geassisteerde voortplanting in het buitenland zoeken vanwege de complicaties en kosten bij terugkomst.

8.3.2. Voorkomen van geboorte

Anticonceptie

De Jonge Democraten vinden dat anticonceptiemiddelen in het basispakket horen, zodat het ongewild krijgen van een kind en abortus kunnen worden voorkomen. Soms moeten de belangen van het nog niet verwekte kind beschermd worden. Als de toekomstige ouders zeer waarschijnlijk ernstige schade zullen toebrengen aan het kind, vinden de Jonge Democraten dat gedwongen anticonceptie, bij mannen en vrouwen, mogelijk moet zijn. De anticonceptie moet passend en reversibel zijn. Verplichte anticonceptie kan alleen voor een bepaalde termijn worden opgelegd door een rechter op basis van advies van experts. Na een vastgelegde termijn moet een hertoetsing plaatsvinden door de rechter.

Abortus

De Jonge Democraten zijn van mening dat iedere vrouw bij een ongewenste zwangerschap het recht heeft op een veilig uitgevoerde abortus, indien wordt voldaan aan de onderstaande voorwaarden. Abortus dient altijd in samenspraak met een arts plaats te vinden. De grens voor het uitvoeren van abortus moet gelijk zijn aan de grens voor levensvatbaarheid van het ongeboren kind. Na deze grens is abortus alleen mogelijk om medische redenen. Ook vinden de Jonge Democraten dat abortus in het basispakket hoort.

8.3.3. Voorkomen van aangeboren aandoeningen

De Jonge Democraten zijn voorstander van prenatale diagnostiek, embryoselectie en genetisch ingrijpen in een embryo bij ernstige of dodelijke aangeboren afwijkingen. Dit vanwege de beperkte behandelmogelijkheden en de lijdensdruk voor het individu en de omgeving.

Nieuwe medische technieken zijn nodig om deze aandoeningen in een vroeg stadium te onderzoeken en behandelen. Om te bepalen welke specifieke aandoeningen het leven of de kwaliteit van leven dusdanig bedreigen dat nieuwe technieken geoorloofd zijn, dient de medische beroepsgroep een richtlijncommissie aan te stellen. Deze commissie dient in elk geval als uitgangspunt te nemen dat nieuwe medische technieken om aangeboren afwijkingen te voorkomen een toegevoegde waarde hebben ten opzichte van bestaande technieken en acceptabel zijn voor de maatschappij.

8.4. Van Jong tot oud

8.4.1. Ziektepreventie en leefstijl

Leefstijl speelt een grote rol in het ontstaan van ziekte. Een toenemend deel van de ziektelast in Nederland wordt veroorzaakt door leefstijlfactoren. De Jonge Democraten vinden dat voorkomen beter is dan genezen. Daarom moeten preventie van ziekte en het stimuleren van een gezonde leefstijl een grotere rol krijgen in de gezondheidszorg. De Jonge Democraten vinden dat hierbij de eigen verantwoordelijkheid van mensen voorop staat. De overheid moet dit ondersteunen door zowel een stimuleringsbeleid te voeren voor gezond gedrag als een ontmoedigingsbeleid voor ongezond gedrag.

8.4.2. Middelengebruik en verslaving

Het gebruik van alcohol, tabak en drugs kan leiden tot verslaving en gezondheidsschade. Echter vinden de Jonge Democraten dat het gebruik van deze middelen tot de individuele keuzevrijheid behoort. Het criminaliseren van deze producten biedt geen oplossing voor de gezondheidsproblematiek. Alcohol, tabak en drugs moeten legaal aangeboden worden, zodat de gezondheidsrisico's gemonitord en beperkt kunnen worden.

De Jonge Democraten pleiten wel voor een samenleving waarin alcohol, tabak en drugs actief worden ontmoedigd. De overheid moet, naast het heffen van accijns, zich inzetten voor goede en actieve voorlichting en het verminderen van de vooroordelen rondom verslaving. De risico's van middelengebruik moeten vermeld worden op de verpakkingen. Ook vinden de Jonge Democraten dat alle vormen van reclame voor alcohol, tabak en drugs verboden moeten worden. Deze producten mogen ook niet verkocht

worden aan jongeren onder de 18 jaar. Bij verslaving moet efficiënte en laagdrempelige verslavingszorg worden aangeboden, die is vergoed in het basispakket.

8.4.3. Gemeentebeleid

De Jonge Democraten zijn voorstander van decentralisatie in de jeugdzorg en ouderenzorg. Gemeenten staan namelijk dicht bij hun inwoners dan de nationale overheid. Ook kunnen zij door middel van wijkteams zowel de behoefte van zorgvragers beter inschatten als het sociale netwerk in kaart brengen en activeren. De Jonge Democraten erkennen dat deze taken voor kleine gemeenten soms moeilijk uit te voeren zijn. Om de kwaliteit van zorg te waarborgen, zijn de Jonge Democraten voorstander van regionale netwerken.

De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat op gemeentelijk niveau voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor gekwalificeerde instellingen, personeel dat daar werkt en de ondersteuning van mantelzorgers. Gemeenten dienen geen grote reserves op te bouwen met het geld dat hiervoor is bedoeld. Daarnaast dient structureel overlegd te worden tussen gemeenten om problemen, verbeteringen en successen uit te wisselen.

8.4.4. Ouderenzorg

De Jonge Democraten gunnen elke oudere een zo lang mogelijk, waardig leven waarbij zij zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Mantelzorg biedt hierbij zowel praktische als emotionele ondersteuning. De overgang van thuis wonen naar begeleid of gesloten wonen moet gemakkelijk zijn voor oudere en mantelzorger. Bij begeleid wonen is het rechtvaardig een bijdrage van de zorgvragende oudere te vragen voor de woonfaciliteiten.

De zorgvragende oudere bevindt zich in een kwetsbare positie door het verlies aan autonomie. Het is daarom van belang dat de privacy en andere belangen van de oudere worden beschermd. Cliëntenraden, mentoren en onafhankelijke cliëntenondersteuners kunnen deze belangen vertegenwoordigen binnen gemeentelijk beleid.

8.4.5. Orgaandonatie

De Jonge Democraten zijn voorstander van een actief donorregistratiesysteem, waarbij iemand die geen keuze doorgeeft in het systeem geregistreerd wordt als “geen bezwaar”. De mogelijkheid moet altijd blijven bestaan om op een eenvoudige manier de donorstatus te wijzigen. Ook dient er meer voorlichting te komen over de verschillende vormen van orgaandonatie. Bij gelijke geschiktheid moeten mensen lager op de donorlijst voor organen worden gezet, als er sprake is van factoren die de overlevingsduur van het orgaan aanzienlijk verminderen.

De Jonge Democraten zijn voorstander van een onkostenvergoeding aan donateurs voor de directe financiële kosten en schade van de ingreep bij vrijwillige orgaandonatie bij leven.

Wanneer gekweekte organen en kunstorganen vergelijkbaar functioneren met donororganen, zijn ze een goed alternatief voor orgaandonatie. Zo worden tekorten tegengegaan, wordt schade bij donoren voorkomen en het orgaan beter afgestemd op de ontvanger. Het onderzoek hiernaar moet worden gestimuleerd door de overheid.

8.4.6. Levenseinde

De Jonge Democraten vinden dat het zelfbeschikkingsrecht als uitgangspunt moet worden genomen bij het levenseinde. Voor iedereen die in staat is een vrijwillige en weloverwogen keuze te maken, moet het mogelijk zijn om hulp bij zelfdoding te krijgen of euthanasie uit te voeren. Zowel het verlenen van hulp bij zelfdoding als het uitvoeren van euthanasie dient te gebeuren onder strikte voorwaarden en controles. De voorwaarden voor deze procedure zijn een vrijwillige en weloverwogen keuze, ondraaglijk en uitzichtloos lijden en bescherming tegen impulsief handelen.

Personen met een voltooid leven en een doodswens kunnen ook voldoen aan het criterium uitzichtloos en ondraaglijk lijden. Dit kan plaatsvinden binnen de huidige euthanasiewetgeving.

Daarnaast vinden de Jonge Democraten dat het hebben van een psychiatrische aandoening of dementie niet per definitie hoeft te leiden tot wilsonbekwaamheid. Als het onduidelijk is of iemand in staat is om een weloverwogen beslissing te maken, moet het oordeel of advies van een gekwalificeerde zorgverlener worden ingewonnen.

Pasgeborenen en kinderen kunnen in zeldzame gevallen ondraaglijk lijden. Soms is dit lijden zo ernstig dat artsen, ouders en indien mogelijk het kind in samenspraak kunnen kiezen voor euthanasie.

8.5. Medisch onderzoek

8.5.1. Medicijnontwikkeling

Nederlandse kennisinstellingen lopen voorop in fundamenteel en toegepast onderzoek naar nieuwe geneeskundige stoffen. Deze nieuwe stoffen worden via een licentie verkocht aan farmaceutische bedrijven om het medicijn verder te ontwikkelen en te produceren. Aangezien kennisinstellingen deels gefinancierd worden vanuit publiek geld bepleiten de Jonge Democraten ervoor dat de eerder genoemde voorwaarden voor toegankelijke medicatie worden verbonden aan deze licenties.

8.5.2. Wetenschappelijk onderzoek bij wilsonbekwamen

De Jonge Democraten vinden dat medisch-wetenschappelijk onderzoek bij kinderen en wilsonbekwamen mogelijk moet zijn als voldaan is aan de zorgvuldigheidseisen. Het gebrek aan medisch-wetenschappelijke kennis over deze groep zorgt voor een hoger risico op bijwerkingen bij het gebruik van medicijnen of behandelingen. Ook kunnen er geen nieuwe behandelingen ontwikkeld worden.

8.5.3. Onderzoek bij embryo's en stamcellen

De Jonge Democraten zijn voorstander van het gebruik van embryonale stamcellen bij medisch wetenschappelijk onderzoek. Het onderzoek naar ziektebeelden wordt zorgvuldiger, vollediger en biedt meer mogelijkheden. De Jonge Democraten vinden echter onderzoek met embryonale stamcellen alleen aanvaardbaar wanneer er geen betere optie beschikbaar is en het onderzoek aantoonbaar maatschappelijk relevant is. De embryo's voor dit onderzoek mogen enkel afkomstig zijn van overgebleven embryo's na ivf en embryoselectie. Hiervoor dienen de ei- en spermadonoren uitdrukkelijk vooraf

toestemming te geven. Embryo's mogen maximaal twee weken in een laboratorium worden opgekweekt. Het embryo dat is gebruikt voor onderzoek mag niet meer worden teruggeplaatst voor zwangerschap. De Jonge Democraten steunen het verbod op het klonen van embryo's voor menselijke voortplanting. Daarbij heeft onderzoek met lichaamseigen stamcellen de voorkeur boven het gebruik van embryonale stamcellen.

8.5.4. Big data

Binnen medisch onderzoek wordt het verzamelen van grote hoeveelheden geanonimiseerde gegevens, big data, steeds belangrijker. Door deze gegevens te analyseren kan belangrijke kennis verkregen worden over ziektebeelden en behandelingen. Tegelijkertijd dreigt de privacy van patiënten in het gedrang te raken. De Jonge Democraten ondersteunen het verzamelen van big data, zolang de privacy van patiënten gewaarborgd blijft. Wanneer deze gegevens uitgewisseld worden, is het zaak dat deze gegevensverwerking zo veilig mogelijk verloopt. De patiënt dient uitdrukkelijk toestemming te geven voor het opslaan en analyseren van de anonieme data.

8.5.5. Gepersonaliseerde geneeskunde

De Jonge Democraten zijn voorstander van het investeren in onderzoek om de behandeling van patiënten te personaliseren, ook wel bekend als gepersonaliseerde geneeskunde. Door de karakteristieken van de aandoening van de patiënt te kennen, kan een behandeling gericht worden gezet. Een zorgsysteem waarbij gepersonaliseerde geneeskunde de norm is, zal leiden tot minder zinloze behandelingen en beperkt de kans op bijwerkingen.

9. Milieu, Energie, Voedsel en Agricultuur

In een duurzame wereld zijn er gelijke kansen op een goed leven voor elke generatie zonder dat dit ten koste gaat van flora en fauna. De Jonge Democraten proberen op dit gebied een bijdrage te leveren aan een eerlijke maatschappij, die binnen de grenzen blijft die de planeet ons stelt. We hebben daarnaast een morele verplichting om op te komen voor de kwaliteit van het milieu, bescherming van natuur en het behoud van biodiversiteit wereldwijd. De mens beschikt over de middelen om de wereld te veranderen en over de intelligentie om de juiste keuzes te maken. De Jonge Democraten plaatst de mens tussen de andere levensvormen. Mens, dier en milieu hebben baat bij een leefbaar en toekomstbestendig bestaan. Wat zijn de uitdagingen? Binnen de wetenschap en de Jonge Democraten geldt een brede consensus dat de mens de hoofdveroorzaker is van veel milieuproblematiek. Mondiale klimaatverandering als gevolg van een versterkt broeikaseffect is hiervan een sprekend voorbeeld. Groeiende consumptie door een toenemende wereldbevolking en verhoogde individuele consumptie in een weggoomaatschappij staan aan de basis van alle milieuproblemen. Collectief actie ondernemen met individuele verantwoordelijkheid voor aangerichte schade zullen deze problemen moeten oplossen. Ruimtes zullen opnieuw moeten worden ingericht, productieprocessen herontwikkeld en relaties tussen natuur en mens opnieuw vormgegeven, zodat toekomstige generaties in hun behoeften kunnen voorzien, milieuvervuiling beperkt wordt en de leefomgeving aantrekkelijk blijft om in te leven.

9.1. Naar een duurzame toekomst

Het huidige economische systeem is lineair: grondstoffen worden gewonnen, verwerkt tot producten, verkocht aan de consument en eindigen ten slotte als afval. Deze lineaire productie-consumptieketen zorgt voor langdurige milieuschade door voortdurende grondstofwinning uit en afvaldumping in, het milieu. Hoewel een relatief kleine groep profiteert van de vervuiling, draait de maatschappij op voor de kosten. De Jonge Democraten vinden dat verworven vrijheden niet ten koste mogen gaan van de vrijheden van toekomstige generaties of flora en fauna. Daarom moet de lineaire economie overgaan naar een circulaire economie, waarin de vervuiler betaalt.

9.1.1. De vervuiler betaalt

Volgens het principe 'de vervuiler betaalt' worden de kosten van vervuiling betaald door degene die verantwoordelijk is voor die vervuiling. De Jonge Democraten zien dit principe als de liberale methode voor het behalen van een circulaire economie en om milieuschade te verminderen. Dit principe geniet de voorkeur boven belastingvoordelen of subsidies. De vervuiling die vrij komt bij het maken van een product, wordt nu over het algemeen afgewenteld op de maatschappij. Deze zogenoemde schaduwkosten moeten worden betrokken in de prijs van het product, zodat mensen die het product kopen ook betalen voor de veroorzaakte vervuiling. De vrijheid om te concurreren blijft, maar wel op een eerlijke markt waarin alle kosten worden meegerekend. Ook consumenten hebben een rol te spelen, waarbij informatieverstrekking cruciaal is voor het maken van een verantwoorde keuze. Daarom moet op ieder product een indicatie staan hoeveel procent van de koopprijs de verwerkte schaduwprijs beslaat. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat individuele vrijheden moeten worden behouden, terwijl elk individu de verantwoordelijkheid draagt om zijn persoonlijke voetafdruk te verminderen. Door

schaduwkosten te verwerken in de koopprijs, blijft de keuze voor een circulair product behouden aan de consument, is duurzaam consumeren financieel voordelig en wordt eventuele gekozen vervuiling uit eigen zak betaald. Deze schaduwkostenverwerking kan worden bewerkstelligd door aanpassingen in het belastingstelsel. In plaats van specifieke methoden op te leggen aan bedrijven, kunnen bedrijven zelf de meest efficiënte oplossing vinden. Hierbij is het onvermijdelijk dat ook lage inkomens meer zullen moeten betalen voor vervuilende producten. Dit is geen reden om deze maatregelen niet uit te voeren. Wel moet kritisch worden bekeken of gunstige financiering beschikbaar gesteld dient te worden voor mensen die zelf niet de draagkracht hebben voor grote, vergroenende investeringen. Het opgehaalde geld moet in een apart potje komen en ook daadwerkelijk worden ingezet om de ontstane milieuschade te compenseren en stimuleringsmaatregelen voor innovatie te financieren. Sommige gevolgen van milieuschade zijn lastig te compenseren, zoals een verslechterde volksgezondheid. Daarom moet een strikt emissieplafond voor vervuiling blijven bestaan. 'De vervuiler betaalt' dient uitgevoerd te worden op Europees niveau en mogelijk wereldwijd. Een concrete invulling van het vervuiler betaalt principe is: een prijs op een vervuilende stof, die gebaseerd is op de schade ervan. Deze schade wordt vastgesteld door middel van een gestandaardiseerde ketenanalyse, een levenscyclusanalyse, die wordt vastgesteld door een onafhankelijke organisatie. Met een levenscyclusanalyse wordt de milieuschade van de meest relevante emissies over de gehele productieketen berekend. De milieuschade wordt vervolgens gekoppeld aan schaduwprijs. De gegevens die dit oplevert worden centraal beheerd en inzichtelijk gemaakt in een database door een op te richten Europese instantie.

9.2. Ketenbeheer

Voor een circulaire economie zullen de methoden van productie en consumptie, maar ook traditionele verdienmodellen moeten veranderen. Waar de consument voorheen een product kocht, gebruikte en weggooid als afval, zal het in de toekomst rendabeler worden om te lenen, leasen, delen, of hergebruiken.

9.2.1. Circulair produceren

Behoud van economische waarde van een materiaal is een belangrijk onderdeel van de circulaire economie. Een materiaal moet dus zo lang mogelijk hergebruikt kunnen worden voor een zo hoogwaardig mogelijke toepassing. Wanneer producten snel hun waarde verliezen, riskeren ze gedumpt te worden, waardoor er weer nieuwe grondstoffen nodig zijn voor het productieproces. Wanneer de vervuiler moet betalen voor eigen milieulasten, zal het voor producenten financieel aantrekkelijker worden om bestaande producten te repareren, te renoveren en te herproduceren. Ook wordt het voor bedrijven in de recyclingbranche voordeliger om producten of delen van een product te hergebruiken in een andere toepassing of om grondstoffen terug te winnen. Daarnaast zal er bij het ontwerpen van een product er al moeten worden nagedacht over de einde levensfase van het product, zodat het makkelijk te recyclen is of maar gedeeltelijk vervangen hoeft te worden.

9.2.2. Afval bestaat niet

De Jonge Democraten bepleiten dat de afvalstromen in Nederland minimaal worden: het afval van vandaag is de grondstof van morgen. 68. Voorlopig produceert Nederland echter

een grote berg aan afval. Het overgrote deel hiervan wordt verbrand in een afvalenergiecentrale, waarbij er elektriciteit wordt opgewekt door de verbranding van afval. De Jonge Democraten vinden de storting en verbranding van afval een onnodig verlies van de economische waarde van het materiaal. Nederland moet daarom inzetten op een beter behoud van waarde door indien mogelijk huidige afvalstoffen in te zetten als grondstof. Huidige, belemmerende, wetgeving voor hergebruik dient heroverwogen en eventueel geschrapt te worden. Zo is het nu vaak bij wet verboden om afvalstoffen in te zetten als grondstof. Om afval goed in te kunnen zetten als grondstof is afvalscheiding van groot belang. Zowel de consument als de producent dragen een verantwoordelijkheid om afval zoveel mogelijk gescheiden te kunnen aanbieden aan verwerkers.

9.2.3. Transparantie in de keten

Zowel de Nederlandse consumptie, als de Nederlandse productie is sterk vervlochten met de wereldeconomie. Halffabrikaten worden de hele wereld over gescheept voordat ze in een product eindigen. De Jonge Democraten zijn van mening dat producenten transparantie moeten kunnen bieden over de productieketens en de productieomstandigheden. Dit kan met behulp van een levenscyclusanalyse

9.2.4. Grensoverschrijdende ketens

Een belasting op milieulast stopt voor de Jonge Democraten niet bij de landsgrens. Ook producenten die in het buitenland die Europa exporteren, dienen gelijke transparantie te bieden over de productieomstandigheden en zullen op gelijke voet worden belast. Op deze manier wordt er voorkomen dat vervuilende productie zich naar het buitenland verplaatst en kunnen schone producten op eerlijke wijze concurreren. De Jonge Democraten bepleiten een Europees systeem van ketentransparantie en belasting op basis van schaduwkosten voor geïmporteerde producten indien in land van herkomst deze kosten niet zijn meegenomen.

9.3. Energie

Wereldwijd neemt de vraag naar elektriciteit toe door de groeiende welvaart en bevolking. Momenteel komt het overgrote deel van de opgewekte elektrische energie uit fossiele bronnen. Deze situatie is niet houdbaar vanwege de eindigheid van de bronnen en bovenal de vervuiling die wordt veroorzaakt bij de verbranding van brandstoffen. Het wordt niet verwacht dat Nederland al zijn benodigde elektrische energie duurzaam en zelfstandig zal kunnen opwekken en opslaan. Daarom zetten Jonge Democraten in op een duurzame, Europese energiemarkt. De afhankelijkheid van de Europese economie van fossiele brandstoffen dient daarnaast te worden teruggeschroefd en kansen voor Nederland op het gebied van duurzame energietechnologie, zoals chemische energieopslag, moeten worden gegrepen. De Jonge Democraten gaan er, meer specifiek, van uit dat elektrische energie zal worden gewonnen uit meerdere duurzame bronnen, zoals de wind en zonlicht. Een bijkomend voordeel van het doorvoeren van het 'vervuiler betaalt'-principe in de energiesector is dat de mix van deze bronnen grotendeels aan de vrije markt kan worden overgelaten.

9.3.1. Minder verbruiken en opwekking van hernieuwbare energie

Er zijn twee manieren om naar een duurzame energiesector te gaan, door te besparen op het energieverbruik en door duurzame elektrische energie op te wekken. De verwachting is dat met besparing het eerste grote rendement geboekt kan worden. Deze besparing kan gerealiseerd worden door enerzijds op energie verbruikende activiteiten en producten te besparen, anderzijds door te voorkomen dat energie – zoals restwarmte – verloren gaat. De Nederlandse overheid moet ervoor zorgen dat per 2030 alle elektrische energie wordt opgewekt zonder netto uitstoot van broeikasgassen. De Nederlandse overheid dient daarnaast het opslaan van elektriciteit aantrekkelijker te maken en samenwerking te zoeken met andere landen die meer mogelijkheden hebben voor de opwekking en opslag van duurzame energie. In de ogen van de Jonge Democraten zijn biomassa-gestookte elektriciteitscentrales alleen onder strenge voorwaarden een bron van duurzame energie. Alleen afvalstromen die niet anders gebruikt kunnen worden – ook niet om biobrandstoffen van te maken – mogen in een biomassa-centrale worden gebruikt. De bron van biomassa-centrales moet streng gecontroleerd worden. De Jonge Democraten voorzien dat de energieprijzen mogelijk meer zal gaan fluctueren wanneer alle energie duurzaam wordt opgewekt, door de variaties in het weer en in seizoenen. Energieleveranciers moeten daarom over korte tijdsperiodes een variërende energieprijzen kunnen aanbieden.

9.3.2. Afbouw fossiele energie

Omwille van de kwaliteit van de directe leefomgeving en de hoeveelheid uitstoot broeikasgassen per opgewekte elektrische energie-eenheid dient overheidsbeleid erop gericht te zijn niet-duurzame centrales te sluiten in de volgorde: eerst kolen-, dan olie-, dan niet-duurzame biomassa-centrales, dan gascentrales en tenslotte de kerncentrales. Subsidies op fossiele brandstoffen moeten zo snel mogelijk worden afgeschaft. De aanleg van nieuwe fossiele en kerncentrales in hun huidige vorm past volgens de Jonge Democraten niet in het streven naar een volledig duurzame opwekking in 2030. Hoewel bij de energieopwekking door kerncentrales voordelen bestaan als geen directe uitstoot van broeikasgassen, weinig landverbruik en het constant kunnen leveren van energie, zien de Jonge Democraten dit niet als eerste middel om de energietransitie mee te voltooien. Het bouwen van nieuwe kerncentrales is erg duur, en het duurt al snel tien jaar voordat de energieproductie kan starten. Gezien de grootte van de klimaatuitdaging houden we niettemin een open blik op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kernenergie, zoals kernfusie en thoriumreactoren. Voor marktspelers moet er de mogelijkheid zijn een vergunning aan te vragen voor het bouwen van een kerncentrale, maar enkel onder strenge veiligheidseisen en met de garantie dat er verantwoordelijkheid wordt genomen voor de veilige en permanente opslag van kernafval en de uiteindelijke ontmanteling van de reactor.

9.3.3. Investeren in de toekomst

Om duurzaam opgewekte elektriciteit zo snel en efficiënt mogelijk in te zetten, moeten bronnen, consumenten en opslag zo goed mogelijk met elkaar verbonden zijn, ook als die zich in verschillende landen bevinden. Daarnaast wordt de elektriciteitslevering betrouwbaarder wanneer deze een groter gebied beslaat. De EU moet daarom inzetten op het vergroten van de grensoverschrijdende netwerkcapaciteit op het internationale elektriciteitsnetwerk. De chemische opslag van energie, door productie van brandstoffen met behulp van elektriciteit, is voor zowel opslagdoeleinden als transportbrandstof een

belangrijke schakel in een duurzame economie. De Nederlandse ligging, grote transportsector en uitgebreide chemische industrie bieden grote kansen voor het land om koploper te worden in het opslaan van chemische energie.

9.4. Voedsel en Agricultuur

De agrarische sector staat wereldwijd onder druk. De groeiende wereldbevolking zorgt ervoor dat er steeds meer voedsel geproduceerd moet worden om iedereen te voeden. Met de stijgende welvaart veranderen ook de eetpatronen. Dit zorgt voor een grotere vraag naar (hoogwaardige) producten. De agrarische sector is nu een van de meest vervuilende ter wereld en is een belangrijke veroorzaker van klimaatverandering, ontbossing, bodemerosie, water-, bodem- en luchtverontreiniging en grondstofuitputting. Nederland geldt als innovatieve kracht en koploper in vrijwel de gehele agrarische sector. De Jonge Democraten zien graag dat Nederland zijn hoogwaardige kennis exporteert om agricultuur elders te verbeteren, maar tegelijkertijd niet stopt met innoveren om ook hier de milieulasten van onze voedselproductie te verlagen. De Jonge Democraten hebben als uitgangspunt dat gezond en kwalitatief hoogwaardig voedsel voor iedereen toegankelijk moet zijn en duurzaam wordt geproduceerd volgens de principes van een circulaire economie. Ter informatie van consumenten dient op verpakkingen zichtbaar te zijn hoe duurzaam het product is en wat de voedingswaarde is. Landbouwinnovaties dienen op duurzaamheid en voedingswaarde te focussen. Ook grootschalige voedselverspilling moet worden beperkt. In de wet- en regelgeving moet een goede balans worden gevonden tussen voedselveiligheid en verspilling ervan. De Jonge Democraten vinden het onbelangrijk hoe groot een stal of landbouwbedrijf is, zolang wettelijk gestelde normen omtrent milieu en dierenwelzijn niet overschreden worden. Schaalvergroting leidt tot meer efficiëntie door schaalvoordelen. Deze schaalvergroting geeft de mogelijkheid tot het uitvoeren van innovaties die dierenwelzijn, volksgezondheid, duurzaamheid en milieu ten goede komen.

9.4.1. Veeteelt

De Jonge Democraten zien de zeer lage prijs voor vleesproducten als een van de belangrijkste krachten in de milieuproblemen rondom de Nederlandse bio-industrie. De Jonge Democraten pleiten daarom met 'de vervuiler betaalt' voor een eerlijke prijs voor vleesproducten, door de milieuschade te betrekken in de prijs. De huidige veehouderijsector moet streven naar de meest diervriendelijke manier van produceren waarin ook duurzame innovaties centraal staan. Echter, er moet worden gestreefd naar een zo laag mogelijk gebruik van dierlijke producten vanwege de grote milieu-impact. De Jonge Democraten zijn van mening dat het gebruik van antibiotica in de veehouderij moet worden teruggedrongen omwille van de volksgezondheid. Het toedienen van antibiotica aan gezonde dieren moet niet worden toegestaan binnen de EU. Voor geïmporteerd vlees zouden dezelfde standaarden moeten gelden. Het gebruik van antibiotica ter genezing van ziekte moet mogelijk blijven. Een onderdeel van veeteelt is aquatische veeteelt. Door overbevissing ontstaat er veel milieuschade en dreigen vissoorten uit te sterven. Kweekvis is een goed alternatief, zolang daarbij rekening gehouden wordt met de negatieve effecten zoals fosfaatvervuiling, dierenleed, overmatig antibioticagebruik en de kwaliteit van de vis. Door kweekvisserij goed in te richten, is het mogelijk om circulair te produceren en heeft daarom volgens de Jonge Democraten de voorkeur heeft ten opzichte van traditionele visserij.

9.4.2. Tuin- en akkerbouw

De Jonge Democraten zien de glastuinbouw als belangrijke spil in het verduurzamen van de agrarische sector. De glastuinbouw heeft een grote potentie om een circulair procesvoering te verwezenlijken. Het is een gesloten proces met gereguleerde in- en uitgaande stromen. Hierbij is het van belang gebruik te maken van duurzame energie en het beperken van afval. Pesticidengebruik in de tuin- en akkerbouw resulteert nu in een hogere opbrengst, doordat de ongewenste planten en dieren bestreden worden. Toch zijn de Jonge Democraten van mening dat er voorzichtig om moet worden gegaan met pesticide. Het gebruik ervan, kan schade voor mens en dier veroorzaken, doordat de pesticiden in het water of de lucht komen of in het eten zit. Daarnaast heeft het gebruik vaak een grote negatieve impact op de biodiversiteit. Alternatieven voor conventionele pesticiden moeten worden gestimuleerd. Daarnaast zien de Jonge Democraten een verbod op vervuilende pesticiden als mogelijke oplossing.

9.4.3. Nutriëntenbeheer

Nederland kampt al jaren, mede door de toenemende intensivering, met een mestoverschot. Mest zorgt voor milieuvervuiling en is tevens een belangrijke grondstof. Volgens de principes van 'de vervuiler betaalt' en de circulaire economie dient mest te worden verkocht of marktconform te worden verwerkt. De Nederlandse landbouwbodems bevatten te hoge concentraties nutriënten. Dit leidt tot ernstige milieuvervuiling. De Jonge Democraten constateren dat nutriënten, zoals fosfaat- en nitraatbeheer, binnen een kringloop houden een beter beheer is. Water als grondstof zien de Jonge Democraten binnen de Nederlandse landbouw- en veeteeltsector als niet-probleematisch voor de Nederlandse waterbeschikbaarheid. De Nederlandse landbouwsector is namelijk wereldwijd één van de meest efficiënte met betrekking tot watergebruik. De Jonge Democraten vinden wel dat de milieueisen die in Nederland verlangd worden, ook van toepassing moeten zijn op geïmporteerd voedsel. Er moet daarom actief gecontroleerd worden op verantwoord watermanagement in gebieden waar (vee)voedsel uit geïmporteerd wordt.

9.4.4. Innovatie en alternatieven in de landbouw

De Jonge Democraten zijn van mening dat innovatie in de landbouw een grote rol dient te spelen om de meest efficiënte en duurzame mogelijkheden te ontwikkelen. De Jonge Democraten pleiten voor het stimuleren van landbouwinnovatie. Aangezien voedselproductie een internationaal vraagstuk is, dienen koplopende landen kennis te delen met de rest van de wereld. De Jonge Democraten erkennen dat het gebruik van genetische modificatie in de agrarische sector een bijdrage kan leveren aan gunstige effecten voor de volksgezondheid, ecologie, grondstofgebruik en opbrengsten. Voorwaarde bij het gebruik van genetische modificatie is dat de mogelijke negatieve effecten voor gebruik voldoende zijn onderzocht. De Jonge Democraten streven internationaal naar de juiste balans tussen het beschermen van intellectueel eigendom en het voorkomen van monopoliepositie voor bedrijven. Op deze manier is er voldoende ruimte voor innovatie, waarbij kansen eerlijk blijven. Ook stadslandbouw kan een positieve bijdrage leveren aan de toekomstige landbouw; onder andere omdat Nederland in de toekomst verder zal gaan verstedelijken. De Jonge Democraten zien stadslandbouw als een kans om kringlopen verder te sluiten, voedselzekerheid te vergroten en transportafstanden te verkleinen. Ook alternatieven voor huidige landbouwtoepassingen kunnen volgens de Jonge Democraten

kansrijke ideeën zijn om verder te ontplooiën. Hierbij richten we ons vooral op verticaal telen. Insectenconsumptie biedt een alternatieve eiwitbron waaruit vleesvermindering voortvloeit. Hoewel biologische landbouw lokaal milieuvriendelijker is dan traditionele landbouw, is het minder efficiënt waardoor meer landbouwgrond nodig is en er minder ruimte overblijft voor natuur. Daarnaast is het label “biologisch” arbitrair en is er geen standaard die bepaalt of iets biologisch is. Dit dient op Europees niveau gestandaardiseerd te worden.

9.5. Milieu en Leefomgeving

Het milieu wordt wereldwijd onder grote druk gezet door ons bestaan en onze leefstijl. Binnen ecosystemen zijn organismen zoals planten en dieren sterk met elkaar verbonden in een vaak kwetsbare balans. Negatieve effecten van menselijke handelen kunnen ecosystemen verstoren en uit balans brengen, waardoor gehele ecosystemen kunnen verdwijnen. Daartegenover kunnen we recreëren en behouden in de natuur. De Jonge Democraten vinden het belangrijk is om het ecosysteem, waar we als mens in leven en afhankelijk van zijn, niet verder te vervuilen en beschadigen. Bij uitbreiding van de gebouwde omgeving moeten het milieu en de Nederlandse natuurgebieden als een serieuze factor meegewogen worden. Als natuur toch beschadigd raakt moet geprobeerd worden dit te herstellen of ergens anders te plaatsen. Het voorkomen dat natuur beschadigd raakt is wel altijd het geprefereerde uitgangspunt.

9.5.1. Klimaatadaptatie

Het klimaat zal de komende jaren veranderen. Droogte en regenbuien met hoge intensiteit zullen vaker voorkomen, terwijl ook de zeespiegel stijgt. De omgeving zal hierop ingericht moeten worden. Meer groen in steden kan als oplossing worden gezien voor oplopende temperaturen in binnensteden en helpen bij de waterhuishouding. Ook zal ruimte moeten worden gemaakt voor wateropslag voor gebruik tijdens droge perioden en voor het voorkomen van overstromingen tijdens hoge intensiteit regenval, bijvoorbeeld door rivieren meer ruimte te geven en opslagcapaciteit in steden te verhogen. De kustbescherming dient op orde te blijven, waarbij rekening moet worden gehouden met de natuur.

9.5.2. Bodemkwaliteit

Bodemverontreiniging in Nederland vormt een gevaar voor de drinkwatervoorziening en de volksgezondheid. Niet alleen verontreinigingen uit het verleden spelen hierbij een rol, maar ook hedendaagse verontreinigingen, zoals gedumpt drugsafval, vormen een groot probleem. De Jonge Democraten zijn voor blijvende oplossingen, waarbij geldt dat voorkomen beter is dan genezen. Zo zou vervuilde grond bij hergebruik volledig gesaneerd moeten worden en wordt niet volstaan met (alleen) het aanleggen van een nieuwe toplaag. Bodemdaling ontstaat mede door het leegpompen van polders voor hogere voedselproductie. Doordat de grond droog komt te staan, gaat het plantaardig materiaal rotten, waarbij veel broeikasgassen vrijkomen. Daarnaast klinkt de grond in, waardoor de bodem dichterbij het grondwater komt en het waterpeil weer verlaagd wordt. De Jonge Democraten vinden dat, in plaats van water te blijven wegpompen, er ingezet moet worden op de ontwikkeling en inzet van nieuwe gewassen die wel tegen een hoge waterstand kunnen of een andere vorm van alternatief landgebruik toepassen.

9.5.3. Luchtkwaliteit

De lozing van stoffen uit de bouw, transport en industrie versterken niet alleen het mondiale broeikas-effect, maar kunnen de luchtkwaliteit in de omgeving ervan ook verstoren. Smog- en fijnstofproductie kunnen leiden tot ernstige gezondheidsrisico's onder de bevolking. De Jonge Democraten vinden dat het streven van de Nederlandse overheid moet zijn om overal in Nederland ver onder de maximumconcentratie vervuilde lucht te blijven. Om dit te waarborgen, vinden de Jonge Democraten dat de luchtkwaliteit in Nederland constant gemonitord moet worden, met name in gebieden met een hoog risico op verontreinigde lucht. Door intensieve veehouderij zijn de risico's op dier-op-mensen ziekten sterk toegenomen. Dier-op-mensen ziekten schade niet alleen de volksgezondheid en het dierenwelzijn, maar hebben ook sterke negatieve economische gevolgen. De Jonge Democraten streven naar meer preventieve maatregelen om dier-op-mensen ziekten te voorkomen.

9.5.4. Waterkwaliteit

Veel geneesmiddelen en hun afvalproducten komen in ons riool terecht, waarna ze in het milieu belanden. Het is bekend dat de gevolgen van gedumpte hormonen in het milieu negatief zijn. Over de dumping van andere medicijnen is er nog veel onbekend. De Jonge Democraten vinden dat er meer onderzoek zou moeten komen naar de effecten en het oppervlaktewater beter gemonitord zou moeten worden op geneesmiddelen. Ook moet er ingezet worden op het voorkomen van lozing in het milieu.

Microplastics zijn kleine kunststofdeeltjes, die grofweg via twee manieren het milieu binnenkomen: direct doordat het in verschillende producten zit en indirect via slijtage van plastics. Hoewel het duidelijk is dat ze schade aanrichten aan het milieu, is de precieze schade van microplastics op dit moment nog niet bekend. De Jonge Democraten erkennen daarom dat er meer onderzoek moet worden gedaan naar de schade veroorzaakt door microplastics. De Jonge Democraten vinden dat het direct gebruik van microplastics in producten verboden zou moeten worden.

Eutrofiëring is een wereldwijd probleem voor meren, rivieren en kustzones in drukbevolkte gebieden. Bij eutrofiëring komt een overschot aan voedingsstoffen in het water, onder meer door de overbesteding in landbouwgebieden. Dit kan leiden tot een ongewenste groei van algen die zowel een zuurstoftekort als gifstoffen in het water veroorzaken. Dit is slecht voor de oppervlaktewaterkwaliteit in Nederland. De Jonge Democraten streven naar het voorkomen van eutrofiëring door het optimaal benutten van voedingsstoffen door afvang en hergebruik.

9.5.5. Jacht en visserij

Jacht voor populatiebeheer en in beperkte mate voor gewasbescherming en onder strenge voorwaarden voor plezierjacht staan de Jonge Democraten toe. Een jager moet gecertificeerd zijn. Daarvoor moet een jager kennis hebben van wild en doeltreffend kunnen schieten, om onnodig dierenleed te voorkomen. Voor de sportvisserij is een visvergunning verplicht, waarmee aangetoond kan worden dat de houder op bepaalde tijden in bepaalde wateren mag vissen, om overbevissing te voorkomen.

10. Mobiliteit en Ruimtelijke Ordening

Nederland is een dichtbevolkt land. Dit brengt grote uitdagingen ten aanzien van mobiliteit met zich mee. De Jonge Democraten staan voor een duurzame en innovatieve benadering van dit thema.

De wereld van innovatie in mobiliteit gaat een grote toekomst tegemoet. De Jonge Democraten willen dat Nederland op dit gebied bij de meest innovatieve en vooruitstrevende landen gaat horen. Dit kan door voorop te lopen bij vergroening van het mobiliteitssysteem, in te zetten op efficiënte mobiliteit en het gebruik van innovatieve methoden om een goede mobiliteit voor elke Nederlander te waarborgen. In een welvarend land als Nederland moet mobiliteit voor iedereen een vanzelfsprekendheid zijn.

10.1.1. Efficiënte mobiliteit

Het Nederlands mobiliteitsnetwerk is ingebed in het Europese netwerk. Binnen Europa dienen strategische personen- en goederentransportassen (bijvoorbeeld Rotterdam-Genua en Frankfurt-Parijs) verbeterd te worden door investeringen in wegen, spoor of water. Bij de keuze tussen weg, spoor en water dient steeds een integrale afweging gemaakt te worden waarbij naast bereikbaarheid ook leefbaarheid en veiligheid worden meegewogen. Nederland en Europa hebben behoefte aan een aanpak van de gehele vervoersketen, zowel op het gebied van personenvervoer als goederentransport. De basis hiervan ligt in kwalitatief goede multimodale vervoersknooppunten en overslagpunten. Personenvervoer in Nederland wordt meer en meer een geïntegreerd netwerk van knooppunten waarin vele vervoersmiddelen samenkomen en waar gemakkelijk overstapt kan worden van het ene op het andere vervoersmiddel. De OV-chipkaart en smartphones met slimme apps ondersteunen een dergelijk systeem. Het bereikbaarheidsbeleid in Nederland dient vooral gericht te zijn op het verder ontwikkelen van een efficiënt geïntegreerd systeem van knooppunten. Van belang zijn zowel korte reistijden tussen knooppunten als eenvoudige overstapmogelijkheden tussen de verschillende modaliteiten. Waar mogelijk dient het gebruik van alternatieven voor de auto gestimuleerd te worden. Hierbij horen bijvoorbeeld ook transferia waar overstapt kan worden van auto op openbaar vervoer en fiets. Hierbij hoort een simpel betaalsysteem. Om onnodige vervoersbewegingen te reduceren zijn de Jonge Democraten daarnaast voorstander van flexibele werklocaties, flexibele werktijden en online communicatie zoals videoconferencing.

In de transportsector dient waar mogelijk gebruik gemaakt te worden van schaalvoordelen. Dit kan door de stimulering van scheepvaart en spoorvervoer op de lange afstanden. In de binnensteden kunnen logistieke stromen beter op elkaar worden afgestemd om verspillingen van vervoersbewegingen te voorkomen. Voor optimale aansluitingen tussen spoor, weg en water moeten overslagpunten op strategische locaties (verder) ontwikkeld worden, waar verschillende netwerken elkaar kruisen.

10.1.2. Vergroening van het systeem

Een soepele verplaatsing van mensen en goederen is van essentieel belang voor de economie. Tegelijkertijd zijn veel vormen van mobiliteit belastend voor onze directe leefomgeving door uitstoot van schadelijke stoffen en door de productie van geluid. De Jonge Democraten zijn van mening dat zowel de uitstoot als het energieverbruik van

vervoer in Nederland sterk moet worden teruggedrongen. Om dit te bereiken zullen vervoersmiddelen niet alleen efficiënter in hun energieverbruik moeten worden, maar ook een definitieve omschakeling naar hernieuwbare energie moeten maken. De grootste uitdagingen op dit vlak liggen in het wegvervoer en in de luchtvaart.

10.1.3. Voorkomen van mobiliteitsarmoede

De Jonge Democraten hebben als uitgangspunt dat elke burger volledig moet kunnen deelnemen aan de maatschappij. Elke burger moet alle voorzieningen in redelijke tijd en tegen beperkte kosten kunnen bereiken. Doordat het aanbod kwantitatief of kwalitatief te kort schiet of de kosten voor mobiliteit te hoog liggen, kan niet elke burger over alle vormen van vervoer beschikken. Door het wegvallen van voorzieningen op een lokaal schaalniveau is de afstand tussen burger en voorzieningen toegenomen, waardoor deze voor sommigen in de samenleving moeilijker bereikbaar zijn geworden. De Jonge Democraten willen voorkomen dat individuen uitgesloten worden van volledige deelname aan de maatschappij door een beperkte mobiliteit.

De Jonge Democraten pleiten dan ook voor het bij de ruimtelijke planning rekening houden met de mobiliteitsmogelijkheden van alle lagen van de bevolking. Zo dienen nieuwe voorzieningen zoveel mogelijk nabij geschikte mobiliteitsknooppunten te worden gelegd. Belangrijk is dat er naast de auto serieuze transportalternatieven beschikbaar zijn om locaties te bereiken.

10.1.4. Openbaar vervoer

Gebruiksgemak, bereikbaarheid en betrouwbaarheid zijn sleutelwoorden in het openbaar vervoer. Concurrentie door private partijen staat in dienst hiervan. Een geïntegreerd Europees, systeem staat voorop; verschillende vervoerders moeten ervoor zorgen dat de reiziger qua vervoersbewijs en aansluiting makkelijk kan overstappen. Ook zullen bussen uiterlijk in 2030 in staat moeten zijn volledig emissievrij te rijden. De Jonge Democraten vinden dat de concessieverleners het risico voor vervoersbedrijven moeten reduceren om deze langetermijninvesteringen mogelijk te maken. Concessieverleners moeten erop toezien dat naast deze technische en sociale eisen ook de arbeidsomstandigheden gewaarborgd blijven. Per treinstation zal het type voor- en natransport variëren: in stedelijke gebieden is de OV-fiets voldoende, in landelijke gebieden kan een deelscooter of autoprogramma een oplossing bieden.

Lightrailverbindingen bieden een toegevoegde waarde binnen de knooppuntvisie voor Nederland. Indien versneld aangelegd, zijn deze met hogere frequenties en meer haltes een effectief middel om de bereikbaarheid te bevorderen en de concurrentiekracht van het openbaar vervoer ten opzichte van de auto te verbeteren.

De Jonge Democraten pleiten voor een stelsel van hoogfrequente treinverbindingen tussen de steden en kernen in verstedelijkte gebieden en goede aansluitingen op het OV-netwerk in het landelijk gebied. Nieuwe transportmethoden dienen aan te sluiten op het huidige OV-netwerk. Een kwaliteitsimpuls bij het spoor kan het bestaande netwerk verder optimaliseren. Er is een capaciteitsuitbreiding nodig, onder andere door spoorverdubbeling, het toevoegen van ontbrekende aansluitingen en de implementatie van een nieuw Europees beveiligingssysteem. Waar wenselijk en indien mogelijk zal een hogere snelheid tot 200km/ uur uitkomst kunnen bieden.

Internationaal spoorvervoer dient te worden gestimuleerd, daar dit een goed alternatief

voor auto- én korte vliegvluchten is. Hiervoor dient er, ook vanuit het Rijk, prioriteit te liggen bij het (re)activeren van grensoverschrijdende spoorlijnen en het intensiveren van gebruik van bestaande spoorlijnen. De bestaande grenstoelagen dienen daartoe te vervallen. Andere aanbieders dan de NS dienen hiervoor de ruimte te krijgen. Nederland dient goed ontsloten te zijn met grensoverschrijdende OV-verbindingen. De overheid stimuleert en faciliteert vervoerders aan beide zijden van de grens om tot een aantrekkelijk grensoverschrijdend aanbod te komen van een hogesnelheids- en reguliere verbindingen.

De Jonge Democraten pleiten voor experimenten met gratis of goedkoper openbaar vervoer om te bezien of dit een effectief en efficiënt instrument is om (lokale) bereikbaarheidsproblemen op te lossen. De Jonge Democraten zijn voorstander van het behouden van een (gemoderniseerde) vorm van de OV-studentenkaart die mobiliteitsarmoede voorkomt. Daarnaast zijn de Jonge Democraten voorstander van groepstickets, die het reizen in groepen voordeliger maken.

10.1.5. Autoverkeer

De Jonge Democraten zijn voorstander van een systeem waarin de gebruiker/vervuiler betaalt. Daartoe zijn verschillende systemen denkbaar. Gegeven de toekomstige vervoersbehoefte en de specifieke uitdagingen voor Nederland, lijkt een kilometerheffing de ideale optie.

De Jonge Democraten zijn voorstander van de invoering van kilometerheffing met een differentiatie naar plaats, tijd en milieubelasting. Betalen per kilometer zorgt voor een eerlijkere verdeling van de kosten van het autogebruik: de gebruiker (en in veel gevallen ook de vervuiler) betaalt. Kilometerheffing maakt de werkelijke kosten van een autorit ook meer inzichtelijk, waardoor het maken van een objectieve keuze tussen verschillende vervoerswijzen wordt bevorderd. De differentiatie naar plaats en tijd biedt mogelijkheden om actief te sturen op het terugdringen van de vraag op de drukste plaatsen en momenten. De invoering van kilometerheffing gebeurt budgetneutraal door een gelijktijdige verlaging van de motorrijtuigenbelasting, benzineaccijns en/of de belasting op de aanschaf van motorvoertuigen (BPM). Gemeenten moeten bovendien de mogelijkheid krijgen om met behulp van de kilometerheffing differentiatie toe te passen voor voertuigen in binnensteden. Op die manier kan een gemeente een heffing invoeren voor vervuilende voertuigen.

Het investeren in infrastructuur heeft prioriteit op plaatsen waar de verkeersveiligheid of leefbaarheid in het geding is. De Jonge Democraten zijn terughoudend met de aanleg van weginfrastructuur. In plaats daarvan moet worden ingezet op een betere benutting van de capaciteit van het wegennet. Hiervoor kunnen smart mobility en systemen die de rijtaak ondersteunen een oplossing bieden. Voorbeelden hiervan zijn filewaarschuwingen en snelheidsadviezen in de auto. Smart mobility is daarbij de opmaat naar autonoom rijden. Om de leefbaarheid en veiligheid in de steden te vergroten bepleiten de Jonge Democraten autoluwe binnensteden. Een middel om dit te bereiken is het realiseren van transferia aan de randen van steden. Daarmee wordt het wegennet gekoppeld aan het stedelijke openbaar vervoer, fietsverkeer en deelsystemen. Deze transferia maken niet alleen optimale ketenmobiliteit mogelijk, maar ook wordt de verkeersveiligheid vergroot en neemt de overlast van auto's in de binnensteden af. De leefbaarheid van binnensteden kan bovendien op de korte termijn worden verbeterd door het instellen van een tachtigkilometerzone op ringwegen. De luchtkwaliteit verbetert aantoonbaar en bovendien zorgt het voor een vermindering van geluidsoverlast.

Fijnstofproblematiek en geluidsoverlast in steden en op snelwegen kunnen op lange termijn drastisch worden teruggedrongen door een grootschalige overschakeling op elektrische voertuigen. Deze vervoersmiddelen zijn efficiënter in energieverbruik dan vervoersmiddelen die aangedreven worden door een motor op conventionele brandstof. Nederland moet blijven behoren tot de koplopergroep in elektrisch rijden en de koppeling met het elektriciteitsnetwerk. Elektrische auto's gaan zo onderdeel uitmaken van het toekomstige elektrische smart grid waarin de vraag, productie en opslag van energie op elkaar is afgestemd. De Jonge Democraten zijn van mening dat de overheid een stimulerende en faciliterende rol moet blijven spelen om de omslag van conventioneel naar elektrisch rijden succesvol te maken. Hierbij kan men denken aan financieel voordeel door gratis parkeren en belastingkorting.

Daarnaast pleiten de Jonge Democraten voor meer milieuzones in binnensteden voor oudere personenauto's, bestelauto's en vrachtwagens die op diesel rijden. Dit zorgt voor minder uitstoot van fijnstof en stikstofdioxide, wat leidt tot een schonere lucht en een betere leefbaarheid in de stad.

10.1.6. Fietsen en scooters

Fietsen is gezond, vervuult niet en neemt weinig ruimte in. Op korte afstanden is fietsen een goed alternatief voor het gebruik van de auto. De Jonge Democraten pleiten dan ook voor positieve discriminatie van de fiets. Het gebruik van de fiets dient te worden gestimuleerd door middel van meer en betere gratis fietsstallingen, aanleg van snelfietsroutes, fietsstraten en verbetering van de verkeersveiligheid van fietsers.

In combinatie met openbaar vervoer vervult de fiets als voor- en natransportmiddel een belangrijke functie. Deze vorm van ketenmobiliteit dient verder te worden bevorderd door betere faciliteiten bij herkomststations, in de treinen en bij bestemmingsstations.

De Jonge Democraten zien de elektrische scooter als een goed alternatief voor de auto op kortere afstanden die te lang zijn voor een fiets. Scooters met een verbrandingsmotor vormen een bedreiging voor het milieu, doordat zij zeer veel fijnstof uitstoten. De Jonge Democraten pleiten daarom voor een verbod op de verkoop van scooters met verbrandingsmotor, zodat op termijn enkel elektrische scooters overblijven.

10.1.7. Luchtvaart

De Jonge Democraten erkennen het belang van de mainport Schiphol voor de Nederlandse economie. Groei van luchthavens is mogelijk, maar uitsluitend binnen de huidige normen voor veiligheid, milieu en met inachtneming van afspraken met omwonenden. Enkele Nederlandse regionale luchthavens hebben daarnaast de afgelopen jaren een sterke groei doorgemaakt, met name door toename van vakantieverkeer door lagekostenmaatschappijen. Deze opmars – goed voor de ontlasting van de luchthaven Schiphol en de lokale economie rond een regionaal vliegveld – is geenszins een vrijbrief voor verliesgevende regionale luchthavens om bestaansrecht op te eisen. Per geval moeten nut en noodzaak worden afgewogen. Zowel uitbreiding als sluiting van regionale luchthavens behoren daarbij tot de mogelijkheden.

De Jonge Democraten zijn voor de invoering van belastingen voor vliegverkeer die recht doen aan de maatschappelijke kosten van het vervoer door de lucht. Er wordt btw geheven over vliegtickets en brandstof. Daarnaast zijn de Jonge Democraten voorstander van een

ecotaks op kerosine. Beiden worden minimaal in Europees verband gerealiseerd om de Nederlandse economie internationaal concurrerend te houden.

10.1.8. Grensoverschrijdend OV

In vrijwel de gehele EU kan door de Verdragen van Schengen vrij verkeer van personen en goederen plaatsvinden. Het reizen over de grens heen kent echter veel obstakels, waardoor er nog geen sprake is van een écht Europees mobiliteitsnetwerk. De Jonge Democraten zijn van mening dat EU-investeringen Europese mobiliteit duurzamer en efficiënter kunnen maken.

Om te komen tot een Europees hogesnelheidslijn-netwerk zal grootschalig geïnvesteerd moeten worden in het verknopen van bestaande lijnen. Door de HSL-treinen enkel op grote knooppunten te laten halteren kan treinverkeer een reëel alternatief worden voor vliegverkeer. Om grensregio's beter te ontwikkelen willen de Jonge Democraten investeren in het verlengen van bestaande OV-lijnen die vaak bij de grens stoppen. Waar mogelijk moeten concessies van bus- en treinvervoer grensoverschrijdend worden.

Om buitenlands en grensoverschrijdend ov voor EU-burgers net zo toegankelijk te maken als binnenlands OV, zullen de betaalsystemen hiervoor integraal afgestemd worden. De EU stelt richtlijnen op voor een digitaal betalingssysteem voor OV-tickets. Doel is om daarmee te komen tot een ov-chipsysteem met EU-brede geldigheid.

10.1.9. Nieuwe vervoermiddelen

De Jonge Democraten zien een groeiend aantal vervoersmiddelen die niet binnen de bestaande categorieën passen. Het stimuleren van dergelijke innovaties is niet gebaat bij een verbiedende houding vanwege verouderde wetgeving. Bij de introductie van nieuwe vervoersmiddelen moet niet worden gekeken of deze in de bestaande regelgeving passen maar in de mobiliteitsbehoefte kunnen voorzien en daar moet vervolgens de regelgeving op worden aangepast.

10.2. Ruimtelijke ordening

In een klein en dichtbevolkt land als Nederland moet verstandig worden omgegaan met ruimte. De Jonge Democraten staan dan ook voor een ruimtelijke ordening die centrale kaders uitzet waar het moet, maar ruimte geeft voor lokaal initiatief waar het kan. Daarbij moet veel aandacht zijn voor betrokkenheid van de plaatselijke bewoners, ondernemers en andere betrokkenen. Beleid moet in lijn zijn met de sociaalliberale gedachte: een omgeving creëren waarin ieder mens de kans krijgt om vrij te zijn en het individu vervolgens de ruimte heeft om deze vrijheid te benutten. Daarnaast vinden de Jonge Democraten dat bij ruimtelijke ordening breder moet worden gekeken dan hoeveel ruimte het vraagt, met name bij thema's zoals klimaatadaptatie en duurzame energie. Grensoverschrijdende planning kan daarbij uitkomst bieden, omdat Nederland niet in een vacuüm bestaat.

10.2.1. Ruimtelijk beleid

Het vaststellen van concrete plannen moet zo dicht mogelijk bij de burger gebeuren. Het is dan ook goed dat gemeenten leidend zijn bij het maken van omgevingsplannen. Tegelijkertijd hebben de Rijksoverheid en de provincies een belangrijke taak bij het vaststellen en beschermen van de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid. Dit geldt

in het bijzonder wanneer de problematiek zich op hoger niveau afspeelt, zoals bij krimp in de regio. De Jonge Democraten zien een versoepeling van regelgeving in de ruimtelijke ordening als een goede ontwikkeling. Door minder rigide te kijken naar ruimtelijke vraagstukken ontstaan er meer mogelijkheden voor ontwikkelingen, hergebruik en burgerinitiatieven. De algehele uitkomst van een plan zou maatgevend moeten zijn, voor individuele gevallen zou de gemeente een uitzondering moeten kunnen maken. Bij het vaststellen van nieuw beleid moet ruimte zijn voor participatie en inspraak. Er moet voor worden gewaakt dat niet enkel met degenen die op komen dagen rekening wordt gehouden, zeker als het gaat om het maken van uitzonderingen. De gemeenteraad heeft hierin een belangrijke controlerende rol. Ruimtelijk beleid dient zich volgens de Jonge Democraten daarnaast te richten op een zo effectief mogelijk gebruik van de beschikbare ruimte. Langdurige leegstand en braakliggende terreinen zijn onwenselijk voor de aantrekkelijkheid van gebieden voor zowel bewoners als bezoekers. Het voorkomen en verminderen daarvan heeft prioriteit en kan worden gerealiseerd door het toestaan van tijdelijke functies en een soepele omgang met regelgeving. Grondbeleid moet zich richten op het stimuleren van grondeigenaren om nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken. Daarom moet actief de samenwerking met ondernemers en bewoners wordt gezocht bij het opstellen en uitvoeren van ruimtelijke visies voor bestaande wijken. Als de voorgaande maatregelen niet werken, behoren bouwfaseringsplannen en verplichte stedelijke herverkaveling tot de mogelijkheden.

10.2.2. Een leefbare omgeving

De Jonge Democraten zijn voorstander van compacte kernen en een open platteland, met veel ruimte voor natuur en respect voor het landschap. De landschappelijke kwaliteit van het platteland neemt immers af door versnippering, doorsnijding en onderbreking, nieuwe industrieterreinen naast snelwegen dragen hier vaak aan bij. De Jonge Democraten willen deze ontwikkelingen minimaliseren en waar mogelijk voorkomen. Het is wel belangrijk dat er een goede verbinding is tussen stad en platteland. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat iedere inwoner van Nederland makkelijk toegang heeft tot groen en natuur. De Jonge Democraten realiseren zich dat Nederland in de komende decennia verder zal verstedelijken en dat steden groeien. De bevolkingsdichtheid van Nederlandse grote steden ligt echter nog steeds laag ten opzichte van andere grote Europese steden. Het idee dat nieuwe bebouwing zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied wordt gerealiseerd, wordt van harte door de Jonge Democraten ondersteund. Zo kunnen OV-knooppunten veel intensiever dan nu worden bebouwd en zijn er nog voldoende locaties op bedrijventerreinen beschikbaar die voor herbestemming in aanmerking komen. Zo worden steden levendiger en blijft landelijk gebied haar charme behouden. Om de luchtkwaliteit en leefbaarheid van steden te verbeteren moeten maatregelen voor groen en luchtkwaliteit in samenhang worden genomen. De openbare ruimte biedt hiervoor veel kansen. Door bestrating te vervangen door groen neemt de kans op extreme hitte af en nemen mogelijkheden tot recreatie toe. Een groenere openbare ruimte nodigt uit tot verblijven en bewegen. Een leefbare omgeving is voor de Jonge Democraten een omgeving waar functiemenging plaatsvindt. Compacte kernen gedijen het beste wanneer functies, zoals wonen, werken en voorzieningen, zoveel mogelijk op loop- of fietsafstand van elkaar liggen. In omgevingsplannen kunnen meerdere functies aan een gebouw worden toegekend en bij nieuwbouw moet rekening worden gehouden met de bruikbaarheid van de ruimte voor meerdere (toekomstige) functies. Dit komt de multifunctionaliteit en levensduur van

gebouwen ten goede. Tegelijkertijd moet voorkomen worden dat conflicterende functies zoals industrie en woningen te dicht bij elkaar zitten.

10.2.3. Stedelijke diversiteit

Diversiteit op wijk- en stadsniveau en de bijbehorende interactie tussen mensen uit verschillende sociaaleconomische klassen, etnische achtergronden en levensstijlen dragen volgens de Jonge Democraten bij aan de levendigheid, economische dynamiek en integratie. Daarnaast zijn de Jonge Democraten zich ervan bewust dat onderlinge verschillen de oorzaak van conflict en sociale problematiek kunnen zijn. Mensen die op elkaar lijken zijn geneigd om elkaar op te zoeken en bij elkaar te gaan wonen. Hier is op zich niets mis mee, totdat er verregaande segregatie tussen verschillende groepen plaatsvindt. Hierdoor ontmoeten verschillende mensen elkaar niet meer, wat integratie in de weg staat en de leefbaarheid in bepaalde wijken onder druk kan zetten. Het recept van heterogene wijken met daarbinnen homogene buurten zien de Jonge Democraten als kansrijk uitgangspunt. Zo blijft er ruimte voor mensen van eenzelfde levensstijl om elkaar op te zoeken in een buurt of straatblok. Tegelijk wordt voorkomen dat er te grote concentraties op wijk- of stadsniveau ontstaan. Dit laatste kan gettovorming in de hand werken. Het recept creëert veilige en stabiele buurten én levendige, dynamische wijken en steden. Buurten waar deze diversiteit niet tot conflicten leidt, maar waar dit juist zeer goed gaat, moeten gekoesterd worden. Gentrificatie, het op sociaal en economisch vlak ontwikkelen van buurten, wordt gezien als een goede ontwikkeling. Het verhoogt de kwaliteit van een buurt en leidt tot meer diversiteit. Daarbij moet wel gezorgd worden dat er ook sociale huurwoningen en andere betaalbare woonruimte beschikbaar is.

10.2.4. Krimp

De Jonge Democraten zien dat het gegeven van krimp en een vergrijzende bevolking in een aantal regio's tot problemen leidt. Het bevechten van krimp is voor de Jonge Democraten geen oplossing. Begeleiding en maatwerk daarentegen wel. Niet in elke kern moeten kosten wat kosten voorzieningen in stand gehouden worden, maar voorzieningen mogen niet uit een regio verdwijnen. Door vroegtijdig keuzes te maken op regionaal niveau is er tijd en geld om kernen en burgers hierop voor te bereiden. Maatwerk per regio is noodzakelijk. Omdat kernen bij krimp niet meer zelfstandig functioneren is het noodzakelijk dat krimpgebieden goed ontsloten blijven met het openbaar vervoer. Dagelijks noodzakelijke dingen zoals scholen, zorg-, voedsel- en veiligheidsvoorzieningen, moeten vanuit elke woonkern binnen 30 minuten met het openbaar vervoer te bereiken zijn. Initiatieven vanuit de bevolking zoals vrijwillige buurtbussen worden aangemoedigd. Waar burgerinitiatieven voorzieningen kunnen ondersteunen vinden de Jonge Democraten dat regelgeving niet belemmerend mag werken. De financiering van lokale overheden hangt sterk samen met inwoneraantallen. De Jonge Democraten willen deze financiering herzien zodat voorzieningen beschikbaar én bereikbaar blijven in de regio. De Jonge Democraten pleiten er daarnaast voor dat grensregio's met een krimpende bevolking grensoverschrijdend voorzieningen delen.

10.2.5. Grensoverschrijdende ruimtelijke ordening

De Jonge Democraten staan voor Europese integratie. De Jonge Democraten vinden dat burgers een ruimtelijke ordening verdienen waarin de landsgrenzen geen belemmering zijn. Ruimtelijke ontwikkelingen moeten altijd grensoverschrijdend bekeken worden. Daarbij

moeten beide kanten van de grens met dezelfde criteria beoordeeld worden. De Jonge Democraten zouden graag zien dat overheden aan weerszijden van de grens met elkaar ruimtelijke plannen opstellen. Gezamenlijke ruimtelijke plannen hebben als voordeel dat voorzieningen gedeeld kunnen worden. Dunbevolkte grensregio's kunnen zo profiteren van nabijgelegen dichtbevolkte gebieden over de grens met een hoog voorzieningenniveau. De Jonge Democraten pleiten voor het maken van wettelijke ruimte voor grensoverschrijdende ruimtelijke ordening. Bij geschillen zal een bilaterale commissie, aangesteld door landelijke overheden het aanspreekpunt zijn voor samenwerkende overheden. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat er een democratische legitimatie is; zodoende zal aan beide zijden van de grens de gekozen volksvertegenwoordiging grensoverschrijdende ruimtelijke plannen moeten goedkeuren.

11. Justitie

Een democratische rechtsstaat, waarin gescheiden machten en mensenrechten centraal staan, is voor de Jonge Democraten een voorwaarde voor het garanderen van een veilige en zo vrij mogelijke samenleving. Daar waar vrijheid en veiligheid met elkaar botsen moet een afweging worden gemaakt tussen deze twee belangen. Individuele fundamentele vrijheden en rechten moeten zo min mogelijk worden ingeperkt. Tegelijkertijd dient de overheid zorg te dragen voor een veilige samenleving, waarin vrijheid, lijf en goed worden beschermd tegen hen die hieraan schade willen toebrengen. Burgers moeten niet alleen beschermd worden tegen hun medeburgers, maar ook tegen de overheid. De Jonge Democraten kiezen vanuit het sociaalliberale gedachtegoed het toebrengen van schade aan medemens en maatschappij als uitgangspunt voor het definiëren van criminaliteit. Deze schade moet hierbij zoveel mogelijk meetbaar en aantoonbaar zijn, waarbij actuele opvattingen en een geschokte rechtsorde in mindere mate mogen meespelen in de strafrechtspiegeling. De Jonge Democraten zien het belang van een wetenschappelijke benadering bij de aanpak van criminaliteit. Normoverschrijdend gedrag moet bekeken worden binnen de complexe context van historische, sociaal-culturele, economische, biologische en psychische factoren. Pas wanneer we een zo volledig mogelijk beeld hebben van criminaliteit, kan effectief gewerkt worden aan preventie, opsporing en sanctionering. Niet alle maatschappelijke problemen kunnen of moeten via het strafrecht worden opgelost. Het criminaliseren van drugsgebruik zorgt er bijvoorbeeld voor dat de kwaliteit van de drugs moeilijk te testen is en daarmee het gevaar voor de volksgezondheid vergroot wordt. Het criminaliseren van prostitutie zorgt er bijvoorbeeld ook voor dat slachtoffers van mensenhandel nog moeilijker naar de politie stappen. Waar mogelijk dienen maatschappelijke problemen en gezondheidsrisico's buiten het strafrecht te worden aangepakt. De Jonge Democraten vinden dat de keuzes van volwassenen die de maatschappij niet schaden geen strafrechtelijk onderwerp dienen te zijn. Pas wanneer dergelijke keuzes nadelige gevolgen hebben voor de maatschappij kan ingrijpen gerechtvaardigd zijn. Ook dan moet de nadruk liggen op legaliseren en reguleren in plaats van verbieden.

11.1. Preventie, opsporing en handhaving

11.1.1. "Eenieder dient de wet te kennen"

Om naleving te stimuleren is het belangrijk dat (rechts)personen bekend zijn met regels en de inhoud ervan. Onbekendheid met de regels kan tot (onbewuste) overtreding leiden. De Jonge Democraten zien informeren dan ook als een kerntaak van de overheid in het kader van preventie van criminaliteit. Daarnaast maken veel mensen een financiële en/of immateriële afweging over in hoeverre zij een regel willen naleven. Deze afweging kan de overheid beïnvloeden via onderwijs, mediacampagnes en nudging. De Jonge Democraten zijn van mening dat eerst deze instrumenten van informeren en maatschappelijke sturing ingezet moeten worden ter preventie van criminaliteit. Pas dan kan in het geval van een (mogelijke) inbreuk op een recht overgegaan worden tot de inzet van opsporingsmiddelen of het opleggen van sancties.

11.1.2. Weerbaarheid

De Jonge Democraten zijn van mening dat preventie niet alleen bestaat uit een focus op het gedrag van de daders, maar ook moet zien op het weerbaarder maken van de samenleving. De Jonge Democraten zijn zich ervan bewust dat er groepen bestaan die

kwetsbaar zijn voor negatieve invloeden. Jongeren in de pubertijd zijn hier een voorbeeld van. Door deze groepen in beeld te houden en te begeleiden zullen zij minder snel ten prooi vallen aan criminele of extremistische organisaties die inspelen op hun emoties en hen tegelijkertijd een utopie voorspiegelen. Daarnaast realiseren de Jonge Democraten zich dat veel criminaliteit wordt ingegeven door gelegenheid; het is dan ook zaak om het daders zo moeilijk mogelijk te maken. We gebruiken steeds meer digitale toepassingen in ons leven. Veel mensen zijn zich niet bewust van de mogelijkheden die kwaadwillenden hebben om privé-informatie als wachtwoorden, locatiegegevens en digitaal beeldmateriaal te misbruiken. De Jonge Democraten vinden dat de overheid een taak heeft om burgers en bedrijven te faciliteren bij en te begeleiden in het afschermen van hun leefwereld, in het bijzonder onze digitale leefwereld.

11.1.3. Samenwerking bij preventie

De Jonge Democraten benadrukken dat crimineel gedrag niet op op zichzelf staat. Vaak is criminaliteit het gevolg van een geheel van sociale, maatschappelijk en persoonlijke problemen. Informatie over deze problemen (en de bijbehorende vatbaarheid voor zowel dader- als slachtofferschap) is verspreid over organisaties uit bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs en de financiële dienstverlening. Preventie van criminaliteit is daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Goede samenwerking is hiervoor essentieel. De Jonge Democraten benadrukken wel dat bij het delen van informatie tussen instanties rekening gehouden moet worden met het recht op privacy. Daarnaast mag informatie die vanuit een hulpvraag is verstrekt in principe niet gebruikt worden voor opsporing en vervolging.

11.1.4. Samenwerking tussen toezichthouders en opsporingsambtenaren

Samenwerking tussen toezichthouders en opsporingsambtenaren Het is zowel de taak van de overheid om toezicht te houden als om op een integere wijze te bewijzen dat een overtreding is begaan of een strafbaar feit is gepleegd. Om effectieve controles te kunnen houden, hebben toezichthouders vergaande bevoegdheden. Zo is in beginsel iedereen verplicht medewerking te verlenen als een toezichthouder hier om vraagt. In het strafrecht hoeft een verdachte in principe juist niet aan zijn eigen vervolging mee te werken. Nu bestuursrechtelijk toezicht kan leiden tot een strafrechtelijke vervolging, kunnen bestuursrechtelijke toezichtsbevoegdheden in de knel komen met waarborgen uit het strafrecht. Ook is het niet wenselijk als deze waarborgen omzeilt zouden kunnen worden via het bestuursrecht. Daarom achten de Jonge Democraten het noodzakelijk om het strafrecht en het bestuursrecht meer op elkaar af te stemmen met betrekking tot de wettelijk geregelde rechtsbescherming en de rechtspositie van de overtreder/verdachte.

11.1.5. Internationale samenwerking

Het is van belang dat er Europees en internationaal samengewerkt wordt in de opsporing en bestrijding van criminaliteit. Tal van delicten, zoals georganiseerde criminaliteit, terrorisme, drugshandel, cybercriminaliteit, financieel-economische criminaliteit en mensenhandel stoppen niet bij de Nederlandse landsgrenzen. Nog te vaak wordt informatie over terroristen en criminele organisaties door landen onvoldoende uitgewisseld, met als gevolg dat criminaliteit zich alleen maar verplaatst. Het beter delen van informatie tussen opsporings- en inlichtingendiensten heeft daarom voor de Jonge Democraten

prioriteit. Daarbij hoort ook dat informatie waar mogelijk binnen de Europese Unie en daarbuiten effectief gedeeld wordt.

11.2. Het strafproces

11.2.1. De inzet van het strafrecht

De Jonge Democraten benadrukken dat de inzet van het strafrecht pas een laatste middel moet zijn in de reactie op ongewenst gedrag in de maatschappij. Het strafrecht moet bewaard worden voor gedrag dat mensen, goederen of de maatschappij (ernstige) schade toebrengt; het moet niet gebruikt worden als een opgeheven vingertje voor gedrag dat sommige mensen onfatsoenlijk vinden maar geen echte schade toebrengt. Het strafrecht werkt immers stigmatiserend en kan diep ingrijpen in het leven van mensen en hun omgeving. Het is aan de wetgever om duidelijke regels te maken voor de gevallen waarin het strafrecht wordt toegepast. Burgers moeten immers kunnen weten wanneer zij strafrechtelijk vervolgd kunnen worden. De wetgever moet zich daarbij niet laten verleiden tot te ruim geformuleerde strafbaarstellingen uit angst om strafwaardig gedrag te missen. Hierdoor worden gedragingen onder het strafrecht gebracht die daar niet thuishoren. Voorbeelden van te ruim geformuleerde strafbaarstellingen zijn witwassen, het growshopverbod en voorbereidingshandelingen voor terrorisme. Nederland is gebaat bij een duidelijk afgebakend strafrecht en bij een overheid die maatschappelijke problemen zoveel mogelijk daarbuiten oplost.

11.2.2. De rechtsprekende macht

Wanneer het strafrecht wordt ingezet, vinden de Jonge Democraten het aan de rechter om een beslissing te nemen ten aanzien van de straf. De rechter moet onafhankelijk en onpartijdig zijn. Wanneer een rechter niet meer in staat is om zijn ambt te vervullen, kan hij of zij alleen via de Hoge Raad uit zijn ambt gezet worden. Daarnaast moet de rechter over voldoende tijd en middelen beschikken om tot een goede uitspraak te komen. Omwille van efficiëntie staan de Jonge Democraten niet negatief ten aanzien van het betrekken van het Openbaar Ministerie bij het opleggen van straffen. Het mag dan uitsluitend gaan om relatief minder ernstige delicten waarbij het bewijs ruim voldoende aanwezig is. Ook in deze gevallen vinden de Jonge Democraten het belangrijk dat de gang naar de rechter mogelijk blijft. Stroomlijning van de justieketen kan zowel tijds- als kwaliteitswinst opleveren voor de rechtspraak. Daarbij moeten als ondergrens de grondwettelijke- en mensenrechtelijke eisen aan een eerlijk proces worden gewaarborgd. Het is daarom belangrijk dat nieuwe procedures steunen op een voldoende uitgewerkte regeling in het Wetboek van Strafvordering. Het efficiënter inrichten van de rechtspraak is ook van belang omdat rechtszaken steeds complexer worden. Rechters moeten meer kennis in huis hebben over andere vakgebieden om tot goede uitspraken te komen. De Jonge Democraten vinden het daarom van belang dat er wordt gekeken naar het organiseren van specialistische kennis bij de rechtspraak. Hierbij denken de Jonge Democraten bijvoorbeeld aan het stimuleren van kennisbanken of het toevoegen van deskundige leken aan de samenstelling van de rechtbank. Het is wel van belang dat de inbreng van deskundigen transparant blijft voor alle procespartijen.

11.2.3. Procesrechten van de verdachte

Bij de inzet van het strafrecht vinden de Jonge Democraten het van belang dat de rechten van verdachten in alle fasen van het strafproces worden beschermd. Alleen wanneer een verdachte de gelegenheid en de middelen heeft om zich te verdedigen tegen verdenkingen, kan er sprake zijn van een eerlijk proces. Dit betekent dat de verdachte processtukken moet kunnen inzien, getuigen moet kunnen ondervragen en voldoende tijd moet hebben om zich op een zitting voor te bereiden. Daarnaast hechten de Jonge Democraten eraan dat verdachten niet hoeven mee te werken aan hun eigen veroordeling. Dit geldt ook voor de situatie waarin de verdachte weigert mee te werken aan gedragskundig onderzoek om vast te stellen of er sprake is van een geestelijke stoornis waardoor de verdachte mogelijk weer de fout in zal gaan. Het is dan aan het Openbaar Ministerie om andere informatie bij de rechter aan te dragen waaruit een dergelijk risico op herhaling blijkt. Voor de bescherming van de rechten van de verdachte is een goede rechtsbescherming essentieel. Het is daarom belangrijk dat advocaten vanaf het eerste verhoor bij de zaak betrokken worden. Advocaten moeten voldoende gecompenseerd worden voor de tijd die zij nodig hebben om hun cliënt te verdedigen. Bij pogingen om het strafproces efficiënter in te richten, dient de toegang tot rechtsbijstand gegarandeerd te worden. Juist wanneer mensen verdacht worden van zeer ernstige delicten, is het belangrijk dat hun procesrechten beschermd worden. Daarnaast moet er extra zorgvuldig worden omgesprongen met groepen die moeilijker voor zichzelf op kunnen komen zoals minderjarigen, mensen met een psychische stoornis of mensen met een sociaal economische achterstand.

11.2.4. De positie van het slachtoffer

De positie van slachtoffers en nabestaanden in het strafrecht heeft zich de afgelopen jaren in positieve zin ontwikkeld. De tijd dat slachtoffers weinig zichtbaar waren voor de strafwetgever, en daarmee voor de rechter en het Openbaar Ministerie, is definitief voorbij. Op dit moment hebben slachtoffers en nabestaanden een recht op informatie, een recht op correcte bejegening, een onbeperkt spreekrecht en de mogelijkheid om zich als benadeelde partij te voegen in het strafproces. Zij kunnen zich tijdens het voorbereidend onderzoek en op de terechtzitting laten bijstaan. Tegenover deze rechten van slachtoffers en nabestaanden staan taken van rechters en officieren van justitie. Wanneer deze taken een werklast opleveren die ten koste gaat van aandacht voor de rechtsbescherming van de verdachte, dan dient een grens getrokken te worden. De Jonge Democraten zijn daarom geen voorstander van verdere uitbreiding. Een toekomst waarin het slachtoffer een derde procespartij wordt naast het Openbaar Ministerie en de verdachte, doet ontoelaatbaar afbreuk aan de kern van het strafproces: een rechtvaardige vervolging en berechting van de verdachte, waarin de samenleving inclusief het slachtoffer wordt vertegenwoordigd door het Openbaar Ministerie. De Jonge Democraten staan wel positief ten aanzien van mediation tussen slachtoffer en dader als alternatief voor de gerechtelijke procedure. Een gesprek tussen slachtoffer en dader kan bijdragen aan de verwerking van het leed van het slachtoffer en aan het besef bij de dader van het leed dat is aangedaan. De Jonge Democraten ondersteunen dan ook initiatieven als het stimuleren van mediation door de rechtspraak en het mogelijk maken van een bijdrage in de kosten door de Raad voor de Rechtsbijstand.

11.3. Sancties

11.3.1. Het doel van straffen

Bij het bestrijden van criminaliteit hoort een passende straf. Bij het opleggen van de straf maakt de onafhankelijke rechter een afweging tussen de belangen van de samenleving, de slachtoffers en de dader. De samenleving heeft er belang bij dat burgers niet overgaan tot eigenrichting maar vertrouwen hebben én houden in het rechtssysteem. Daarnaast is het van belang dat daders niet opnieuw de fout ingaan, dat gevaarlijke goederen uit de samenleving blijven en dat potentiële daders afgeschrikt worden. Verder moeten slachtoffers zich gehoord en begrepen voelen. Deze belangen moeten worden afgewogen tegen de belangen van een dader om een eerlijk proces te krijgen, niet onnodig lang van zijn of haar vrijheid te worden beroofd en het perspectief te houden op een terugkeer naar de samenleving. De Jonge Democraten kiezen een strafklimaat van preventie, herstel en resocialisatie boven een strafklimaat van repressie en vergelding.

11.3.2. Het opleggen van een sanctie

De Jonge Democraten pleiten voor het kunnen splitsen van de strafrechtelijke vervolging in twee fasen bij ernstige feiten en/of kwetsbare groepen, zoals minderjarigen en zwakbegaafden. In de eerste fase bepaalt de rechter of de verdachte het strafbare feit heeft gepleegd en daar schuldig aan is. In deze fase wordt de verdachte onschuldig geacht. Indien de rechter schuld aan een strafbaar feit vaststelt, kan in de tweede fase bepaald worden welke straf of maatregel gepast is. Dit heeft ook als voordeel dat de 76 verdachte mogelijk meer bereid is mee te werken aan onderzoek dat in de eerste fase in zijn of haar nadeel zou kunnen werken. Hierbij kan gedacht worden aan het meewerken aan gedragskundige rapportage ten behoeve van de tbs-maatregel of het geven van inzage in financiële stukken voor het ontnemen van voordeel dat verkregen is door het plegen van een strafbaar feit. De strafrechter heeft de keuze om een straf en daarnaast, of in plaats van een straf, een maatregel op te leggen. Een straf is bijvoorbeeld een geldboete, een taakstraf of een gevangenisstraf. Een maatregel is bijvoorbeeld de tbs-maatregel, het innemen van goederen of het afnemen van het voordeel dat door strafbare feiten is verkregen. Daarnaast worden soms ook bestuursrechtelijke maatregelen tegen daders genomen. De Jonge Democraten vinden dat dit systeem aan hervorming toe is omdat het risico bestaat dat daders door een veelvoud van opstapelende straffen en maatregelen te zwaar bestraft worden. Bovendien kan dit de re-integratie van daders in de weg staan. Bij de keuze voor een straf moet de rechter vrij zijn om de feiten en omstandigheden van het geval mee te wegen. De Jonge Democraten verzetten zich tegen wetten die de rechter dwingen om strenger te straffen. Hierbij kan gedacht worden aan de invoering van minimumstraffen of aan het verbod om bij bepaalde ernstige delicten een taakstraf op te leggen. De Jonge Democraten staan wel positief tegenover de initiatieven binnen de rechterlijke macht om zelf richtlijnen voor het opleggen van straffen te ontwikkelen. Het is daarbij van belang dat de publieke opinie wordt meegenomen. Naast de belangen van de samenleving en van slachtoffers moet bij de oplegging van een straf ten slotte ook rekening worden gehouden met de positie van de dader. Het is bijvoorbeeld niet wenselijk als daders door een geldboete in de schuldsanering komen, door een taakstraf hun baan verliezen of door een gevangenisstraf van hun familie vervreemd raken. Hierdoor raken mensen verder in de problemen en komen zij sneller in de verleiding om opnieuw strafbare feiten te plegen. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat rechtspraak begrijpelijk en transparant is. Rechters moeten goed uitleggen wat hun overwegingen zijn om een sanctie op te leggen en wat de beoogde gevolgen van de uitspraak zijn. Het OM en het Ministerie van Veiligheid en Justitie moeten goede voorlichting geven over hoe het uitvoeren van straffen in zijn werk gaat.

11.3.3. De tenuitvoerlegging van een sanctie

Bijzondere aandacht moet uitgaan naar gedetineerden omdat zij aan de zorg van de overheid zijn overgeleverd. Gevangenen en andere detentiecentra moeten schoon en veilig zijn. De gedetineerden moeten een nuttige dagbesteding kunnen hebben en in staat zijn, indien de veiligheid dit toelaat, contact met de buitenwereld te onderhouden. De tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen moet er mede op gericht zijn dat gedetineerden daarna op een goede manier terug kunnen keren naar de samenleving. Binnen de gevangenissen moet er goede zorg zijn voor de vele gedetineerden die in meer of mindere mate kampen met een psychische stoornis. Deze groep zorgt voor overlast en onveilige situaties voor zowel zichzelf, hun medegedetineerden als het gevangenispersoneel. Bij sancties waarbij de einddatum onduidelijk is, moet de rechter toezicht op de tenuitvoerlegging van de straf of maatregel blijven houden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de levenslange gevangenisstraf, de tbs-maatregel en andere toezichthoudende maatregelen. Specifiek met betrekking tot de levenslange gevangenisstraf vinden de Jonge Democraten dat deze niet ieder uitzicht op een mogelijke terugkeer in de vrije samenleving mag wegnemen. Daar staat tegenover dat een vorm van levenslang toezicht bij wijze van hoge uitzondering en onder strikt gehanteerde waarborgen mogelijk moet zijn.

11.3.4. Re-integratie

Een goede re-integratie is van belang om te voorkomen dat gestraften na afloop van hun straf weer de fout ingaan. De reclassering heeft de belangrijke taak om hen hierbij te begeleiden. Haar takenpakket bestaat uit het begeleiden van veroordeelden, toezicht houden op de naleving van voorwaarden en het aanbieden van taakstraffen. De Jonge Democraten willen dat er in de strafrechtketen en de bijbehorende financiering extra aandacht is voor de reclassering om overbelasting van deze organisatie tegen te gaan. Investeren in een goede nazorg voor gedetineerden moet tevens gezien worden als investering in het voorkomen van toekomstige strafbare feiten. Op dit moment is een belangrijk onderdeel van een gecontroleerde terugkeer in de samenleving de voorwaardelijke invrijheidstelling. De Jonge Democraten vinden het ongewenst dat een veroordeelde in principe vrijkomt na het uitzitten van 2/3e van een gevangenisstraf. De Jonge Democraten onderschrijven wel het belang van een systeem waarbij gedetineerden in stappen en onder voorwaarden worden voorbereid op hun terugkeer in de samenleving. Langdurig toezicht dient vervolgens alleen mogelijk te zijn indien de rechter daartoe bij veroordeling besloten heeft en niet bij een latere beslissing of in het kader van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Een veroordeelde die zijn straf volledig heeft ondergaan, dient daarna een eerlijke kans te krijgen om weer volop deel te nemen aan de samenleving. Op dit moment komt het vaker dan noodzakelijk voor dat het niet kunnen krijgen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) daaraan in de weg staat. Een VOG zou alleen vereist moeten kunnen worden wanneer dit daadwerkelijk noodzakelijk is in het kader van uit te voeren werkzaamheden. Daarbij dient de beoordeling of iemand een VOG krijgt, voldoende gedifferentieerd te zijn. Dit wil zeggen dat per (soort) functie waarvoor een VOG wordt vereist, specifieke criteria gelden die leiden tot het wel of niet afgeven van een VOG. De Jonge Democraten vinden bovendien dat strafrechtelijke gegevens alleen mogen leiden tot een weigering van een VOG als een strafbeschikking is opgelegd of een veroordeling is uitgesproken.

11.4. Asielbeleid

De Jonge Democraten zien dat mensen helaas worden gedwongen hun land te ontvluchten vanwege omstandigheden als oorlog of onterechte vervolging in het land van herkomst. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat deze mensen bescherming krijgen. Onze samenleving dient verantwoordelijkheid te dragen voor de bescherming van deze mensen. De overheid zou niet alleen verantwoordelijkheid moeten nemen voor haar eigen inwoners, maar ook voor vluchtelingen die niet beschermd worden door hun eigen overheid. Er kunnen twee soorten vluchtelingen worden onderscheiden: vluchtelingen zoals aangemerkt in het VN Vluchtelingenverdrag (1951) en vluchtelingen die, bijvoorbeeld op basis van het Europees recht, als dusdanig worden aangemerkt. Dit onderscheid zou volgens de Jonge Democraten niet van invloed moeten zijn op de opvang en de rechten die zij hebben. Zij dienen op dezelfde bescherming te kunnen rekenen. Om deze bescherming te garanderen dient alle asielwet- en regelgeving op Europees niveau vastgesteld te worden. Op deze manier kan Europa als eenheid optreden om te zorgen voor een uniform humaan asielbeleid, waarbij de financiële lasten en het aantal asielzoekers binnen Europa eerlijk worden verdeeld.

11.4.1. Internationale samenwerking

De Jonge Democraten stellen een beleid voor waarbij niet alleen gekeken wordt naar de omgang met asielzoekers wanneer zij daadwerkelijk gevlucht zijn, maar ook naar de oorzaak van hun vlucht. Op zowel Europees als internationaal niveau is samenwerking op het gebied van conflictmanagement noodzakelijk om te zorgen voor stabiliteit en vrede in conflictgebieden. De Europese Unie dient hiervoor zoveel mogelijk samen te werken met landen in de regio's van waaruit mensen vluchten.

11.4.2. Investeren in de regio's

De meeste vluchtelingen vluchten naar landen in de directe omgeving van het land van herkomst. Niet alleen is dit een logistieke keuze, maar ook de integratiekansen zijn hier groter. Deze landen kunnen de grote stromen vluchtelingen niet altijd aan. De Jonge Democraten vinden dat er dient te worden geïnvesteerd in opvang in deze regio's. Vluchtelingen verblijven soms jaren in vluchtelingenkampen. Hun veiligheid moet daar worden gegarandeerd. Om verloren generaties te voorkomen is onderwijs voor kinderen in opvangkampen van essentieel belang. Vluchtelingenkampen dienen een plek te zijn waar mensen zichzelf kunnen ontwikkelen en ontplooiën, trauma's verwerkt kunnen worden en toekomstperspectieven ontstaan. Zo vergroten ze hun kansen op een waardige toekomst.

11.4.3. Grensbewaking

De Jonge Democraten vinden dat grensbewaking noodzakelijkheid is in een soevereine Europese Unie. Echter, het mag niet zo zijn dat grensbewaking mensen verhindert om asiel aan te kunnen vragen. Europa moet erop toezien dat er geen misstanden plaatsvinden aan de grens en dat mensenrechten worden nageleefd. Daarnaast is er niet alleen de verantwoordelijkheid om grenzen te bewaken, maar ook de verantwoordelijkheid om mensen aan de Europese grenzen hulp te bieden. Hiertoe is het van belang dat door middel

van Frontex Europese reddingsoperaties en patrouilles op zee worden ingericht. Zo wordt voorkomen dat landen de verantwoordelijkheid voor vluchtelingen op elkaar kunnen afschuiven. Het is van essentieel belang dat er intensief wordt samengewerkt met grensbewaking van landen aan de Europese grenzen. Hierbij kan worden gedacht aan coördinatie, informatie-uitwisseling, en het maken van afspraken omtrent het leiden, beperken en voorkomen van migratiestromen.

11.4.4. Legale binnenkomst

Vluchtelingen hebben het recht om asiel aan te vragen in Europa, maar tegelijkertijd is er geen legale en veilige manier voor hen om Europa te bereiken. De Jonge Democraten vinden dat de Europese Unie alleen een strikt beleid mag voeren ten aanzien van de bewaking van haar grenzen als er ook een alternatief wordt geboden voor illegale migratie. Vluchtelingen moeten al in het land van herkomst of in de regio hun asielprocedure kunnen doorlopen bij een Europees asielkantoor. Wanneer hun aanvraag wordt toegekend wordt voor hen de reis naar Europa geregeld. Zo wordt voorkomen dat asielzoekers hun leven riskeren in gammele bootjes en kan mensensmokkel worden teruggedrongen.

11.4.5. Europese asielaanvraag

De Jonge Democraten erkennen dat vergaande integratie en harmonisatie binnen de Europese Unie een vereiste is voor een Europees asielbeleid. Ervan uitgaande dat Europa steeds verder integreert vinden de Jonge Democraten dat asielbeleid het beste op Europees niveau geregeld kan worden. Volgens dit beleid vragen asielzoekers Europees asiel aan in plaats van nationaal asiel. Dit kan, naast de Europese asielkantoren gevestigd buiten Europa, ook bij een van de Europese asielloketten gevestigd in de lidstaten. In afwachting van de beoordeling van de aanvraag verblijft de vluchteling in een van de Europese asielzoekerscentra. Dit is niet noodzakelijk het land van binnenkomst. De kwaliteit in alle centra dient uniform te zijn. Asielzoekers hebben in elke lidstaat gedurende en na de procedure dezelfde rechten qua opvang, scholing, ontwikkeling en arbeidsoriëntatie.

11.4.6. Europese Asieldienst

Na een zo kort mogelijke procedure waarbij onderzoek wordt gedaan naar de omstandigheden van de vluchteling en de situatie in het land van herkomst, volgt er een Europese beslissing. Deze wordt genomen door een op te richten Europees bestuursorgaan: de Europese Asieldienst. Dit orgaan is belast met het uitvoeren van het Europese asielbeleid en valt onder directe verantwoordelijkheid van de Eurocommissaris voor Migratie, die verantwoording aflegt aan het Europees Parlement. Beslissingen van de Europese Asieldienst worden getoetst aan Europese regelgeving door nationale rechters in het land waar de procedure is gevolgd.

11.4.7. Beslissing

Bij de toewijzing van een verblijfsvergunning krijgt de asielzoeker een Europees land toegewezen op basis van draagkracht, capaciteit, aantal asielzoekers per inwoner en de integratiekansen. Wanneer een procedure door het gebruik van rechtsmiddelen onverwijld langer heeft geduurd dan gewoonlijk wordt er zoveel mogelijk naar gestreefd om de

asielzoeker toe te wijzen aan het land waar de procedure doorlopen is. Hiermee worden de integratiekansen vergroot.

In het geval van afwijzing van een asielaanvraag kan een asielzoeker de beslissing aanvechten bij de nationale rechter. De rechter toetst hierbij de beslissing van de Europese Asiel Dienst integraal. Deze beslissing mag worden afgewacht in het land waar ook de 93 procedure is doorlopen. Het beroep schorst de uitzetting en de opheffing van het rechtmatige verblijf. Vervolgens staat hoger beroep bij een nieuw op te richten Europees Hof van Asiel, dat uitsluitend belast is met asielzaken. Dit Hof toetst de beslissing van de Europese Asiel Dienst integraal. Wanneer alle rechtsmiddelen zijn uitgeput en er geen sprake is van een inwilliging van het asielverzoek, dient er in overleg met de vreemdeling te worden gekeken naar een spoedige en redelijke wijze van vertrek.

11.4.8. Terugkeer

De Jonge Democraten vinden dat ook uitgeprocedeerde asielzoekers recht hebben op minimale voorzieningen als voedsel, zorg en onderdak. Pas wanneer een afgewezen vluchteling niet bereid is mee te werken aan zijn vertrek mag worden overgegaan tot gedwongen uitzetting. Asielzoekers die niet in een lidstaat mogen blijven dient een realistische termijn van zes tot acht weken te worden geboden om te vertrekken. Het is van belang dat de overheid er rekening mee houdt dat het niet altijd de schuld is van de asielzoeker als terugkeer niet mogelijk is. Afspraken met het land van herkomst over ondersteuning van integratie en gefaseerde terugkeer kunnen terugkeer vergemakkelijken. Voor uitgeprocedeerde asielzoekers wordt er gestreefd naar vrijwillige terugkeer. Uitgeprocedeerde asielzoekers die willen terugkeren maar bij wie dit blijvend onmogelijk is hebben na vijf jaren alsnog recht op een verblijfsvergunning, mits zij voldoende hebben meegewerkt aan hun vertrek. Het hangt van de individuele omstandigheden van de asielzoeker af of er alsnog een verblijfsvergunning wordt verleend.

11.4.9. Gezinshereniging

Wanneer een vluchteling een verblijfsvergunning heeft ontvangen kan hij of zij binnen een termijn van drie maanden een verzoek tot gezinshereniging indienen. In het geval van gezinshereniging hebben de gezinsleden van een vluchteling, die verblijfsrecht heeft verkregen in Europa op asielgronden, een afgeleid verblijfsrecht. In aanmerking voor gezinshereniging komt de meerderjarige echtgeno(o)t(e) of partner van de vluchteling. Daarnaast komen de minderjarige kinderen van de vluchteling en/of zijn echtgeno(o)t(e) of partner in aanmerking voor gezinshereniging, zowel als meerderjarige kinderen indien is aangetoond dat zij afhankelijk zijn van hun ouders. Het is aan de vluchteling om aan te tonen wie tot zijn of haar gezin behoren. De gezinsleden van de aanvrager zullen de behandeling van de aanvraag afwachten in het land van herkomst of in het land waar zij ten tijde van de aanvraag verblijven. Wanneer blijkt dat de aanvraag tot gezinshereniging voldoet aan de eerder besproken eisen zullen de gezinsleden zonder verdere beperkingen in staat zijn om naar Europa te reizen. Eenmaal aangekomen in Europa kunnen zij zich bij hun gezinsleden voegen en zullen zij allen dezelfde rechten hebben.

12. Europese Unie

De afgelopen decennia is de politiek, maatschappij en cultuur van Nederland steeds nauwer verweven met die van de andere lidstaten van de Europese Unie. Mede dankzij deze integratie en de inzet van Europese burgers heeft Europa gewerkt aan vrede, democratie, welvaart en de waarborging van mensenrechten. In vele opzichten is de EU nog altijd één van de beste plekken op aarde om te leven.

Er zijn veel belangen van burgers die buiten de macht van de huidige natiestaten reiken. De Jonge Democraten erkennen dat Nederland als traditionele natiestaat niet alle belangen van haar burgers kan vertegenwoordigen in een wereld waarin op steeds grotere schaal bestaande grenzen en barrières vervagen. Het bewaren van de waarden en belangen die de Europese landen gezamenlijk voorstaan, overstijgt de mogelijkheden van individuele lidstaten.

Vrede en economische groei zijn door de jaren heen de richtingwijzers geweest van de politieke Europese integratie. De laatste jaren is echter op pijnlijke manier duidelijk geworden dat de handelingen haar fundamentele voorbij zijn geschoten. Het technocratische karakter van het supranationale bestuursorgaan zorgt voor een kloof tussen burger, staat en Europa. Bovendien zorgt de huidige politieke constructie er ook voor dat de politiek die bedreven wordt op het hoogste niveau voornamelijk berust op nationale belangen. Als resultaat wordt de Europese politiek gekenmerkt door uitruil van belangen in plaats van visie.

De Jonge Democraten pleiten voor een federaal Europa, maar alleen wanneer het samengaat met het verhogen van de democratische legitimiteit. Een federaal Europa moet bestaan voor haar burgers, in een democratie bepalen de burgers de ideologische richting van het gebied en geven zij mandaat aan het bestuur. In een federaal Europa worden besluiten op een lokaal niveau genomen waar kan, en op een federaal niveau waar moet. Bovendien is duidelijk waar de regeringsverantwoordelijkheid op federaal niveau ligt. Deze duidelijkheid is noodzakelijk om democratische controle mogelijk te maken. Middels een Europese federatie blijven de belangen en idealen van de Nederlandse burgers meetellen op internationale schaal.

12.1. Radicale democratisering

Er is sprake van groeiend wantrouwen van burgers in Europese instituties. De Europese politiek is ondoorzichtig, staat ver van de burger en is onvoldoende democratisch. Deze tekorten ondermijnen het draagvlak voor Europese samenwerking. De Jonge Democraten vinden daarom dat radicale democratisering op dit moment één van de hoogste prioriteiten van de Europese Unie zou moeten zijn. Onze steun voor een federaal Europa is conditioneel. We zien de noodzaak van verdergaande bevoegdheden voor de Europese Unie, maar deze stap kan alleen de goedkeuring van ons als democraten krijgen wanneer deze gepaard gaat met meer openheid, een duidelijkere scheiding der machten en een sterkere invloed van Europese burgers.

12.1.1. Bestuurlijke inrichting

Om deze idealen te bereiken stellen de Jonge Democraten een aantal hervormingen voor. De Europese Commissie dient omgevormd te worden tot een Europese Regering. Deze regering houdt zich bezig met het initiëren en uitvoeren van wetten. Om de transparantie en invloed van burgers te vergroten dient de samenstelling van deze regering voortaan te gebeuren op basis van meerderheden in het Europees Parlement, waardoor in het parlement een coalitie en oppositie zullen ontstaan.

De Jonge Democraten bepleiten een Europees Parlement met initiatiefrecht. Door het parlement deze bevoegdheid te geven krijgen burgers meer zeggenschap over Europese wetgeving. Daarnaast dient het parlement niet langer uitgesloten te worden in besluiten over buitenlands beleid en het alleenrecht te krijgen om de regering te kiezen en individuele bewindspersonen uit hun functie te ontheffen. Het Europees Parlement zal zowel bestaan uit vertegenwoordigers uit nationale districten als uit kandidaten op Europese kieslijsten. De huidige Europese Unie kent te veel presidenten. Dit zorgt voor verwarring en ondermijnt de herkenbaarheid van de EU. De Jonge Democraten pleiten voor één Europese president, die in directe verkiezingen verkozen kan worden door alle burgers van de EU. De president zal politiek initiatief kunnen nemen voor beleid en de Unie extern vertegenwoordigen. Naast het voorstel tot één Europese president, zijn de Jonge Democraten voorstander van één vergaderlocatie. Het maandelijkse en dure verhuiscircus van Brussel naar Straatsburg dient te worden gestopt en Nederland zal hier actief voor moeten lobbyen.

De Jonge Democraten zijn voor een tweekamerstelsel voor de Europese Unie. De Raad van de Europese Unie blijft behouden, echter haar macht zal worden beperkt tot het goed- of afkeuren van wetsvoorstellen die zijn goedgekeurd door het Europees Parlement. De Jonge Democraten achten het van belang dat er een subsidiariteitstoets door nationale parlementen plaatsvindt in het wetgevingsproces van de Europese Unie. De huidige gele- en oranje kaart procedure blijft bestaan om het principe van subsidiariteit te waarborgen. Deze procedures manen respectievelijk de Europese regering de inhoud van haar voorstel te veranderen of het voorstel volledig in te trekken.

De Jonge Democraten zijn daarnaast voorstander van directe vormen van Europese democratie. Het burgerinitiatief dient toegankelijker te worden en na het bereiken van de gestelde eisen bij het parlement in plaats van de commissie terecht te komen

12.2. Een federaal Europa

In de huidige tijd hebben de gevolgen van mondialisering in Europa geleid tot een verzwakking van de traditionele natiestaat. De natiestaat is niet bij machte om oplossingen te bieden voor problematiek die zich het beste laat karakteriseren als transnationaal. In thema's als economie, milieu, criminaliteit en cyberveiligheid wordt de natiestaat steeds meer gedomineerd door transnationale krachten. Omdat natiestaten van oudsher het recht en individuele vrijheid waarborgen, komen deze door mondialisering, en de bijbehorende transitie naar een bovenstatelijke autoriteit, onder druk te staan. De soevereiniteit van natiestaten wordt uitgehold terwijl democratische procedures achterblijven. De Jonge Democraten zijn dan ook van mening dat alleen een gelijkmatige, democratische overgang naar een federale autoriteit recht kan doen aan de ontwikkelingen binnen Europa. De grensoverschrijdende problematiek vraagt om oplossingen waarbij grenzen geen barrières meer vormen.

Naast economische integratie is vrede en stabiliteit een oorspronkelijke pijler onder het fundament van de Europese Unie. Hier ligt een aantal diepgewortelde waarden aan ten grondslag, dat alle lidstaten met elkaar verbindt: vrijheid, democratie en het eerbiedigen van de Europese Verdrag van de Rechten van de Mens, evenals het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie. In de EU heeft een ieder het recht om naar de rechter te stappen indien hij of zij zich aangetast voelt in zijn of haar rechten of vrijheden. Op basis van deze gedeelde waarden heeft het nastreven van een gedeelde interne markt de integratie voortgestuwd.

12.2.1. Taken voor de Europese Unie

De Jonge Democraten zijn van mening dat de interne markt één van de belangrijkste oorzaken is van economische vooruitgang en stabiliteit in Europa. Met het oog op een Europese federatie zal ook in de toekomst de nadruk moeten worden gelegd op het versterken en liberaliseren van de interne markt en concurrentieposities, zodat de EU zowel intern als binnen de wereldeconomie een sterke speler blijft.

In een federaal Europa is sociale harmonisatie noodzakelijk om de onzekerheden en ongelijkheden ontstaan door mondialisering en vergaande economische integratie bij de Europese burger weg te nemen. De burgers van Europa zouden in gelijke mate de voordelen van verdere Europese integratie moeten ervaren. Sociaal beleid op Europees niveau moet leiden tot geleidelijke harmonisatie op liberale basis.

Een federatie heeft een machtscentrum dat zich duidelijk boven de lidstaten bevindt. Dit federale machtscentrum heeft bepaalde exclusieve bevoegdheden en de mogelijkheid om binnen die bevoegdheden beleid uit te voeren of zelfs af te dwingen. Per federatie verschilt het pakket van federale taken, maar in de regel liggen de zogenaamde kerntaken die ook een staat definiëren, op federaal niveau. Hierbij kan gedacht worden aan defensie, buitenlands beleid, het interne geweldsmonopolie en het hebben van een eigen budget en belastingvoet om economisch beleid mee te kunnen voeren.

De vraag of de Europese Unie een federatie is, kan niet eenduidig worden beantwoord. De Europese Unie is zo ver geïntegreerd dat er geen sprake meer is van enkel een samenwerkingsverband tussen een steeds groter wordende groep lidstaten. Zij heeft vele kenmerken van een federatie, maar juist de bepalende kerntaken zijn nog altijd een aangelegenheid voor de nationale staten. Dit wordt door de Jonge Democraten als een onwenselijke situatie beschouwd. De Europese Unie heeft momenteel geen eigen financiële middelen die afdoende zijn om meer te doen dan het laten functioneren van de Europese instellingen en subsidiepoten. De Jonge Democraten voorzien in de toekomst een federatieve Europese Unie, waarin een aantal taken exclusief op federaal niveau wordt uitgevoerd.

Wanneer Europa een sterke federale overheid heeft, is het van belang dat er draagvlak is voor die federale overheid. De Jonge Democraten willen dat dit draagvlak democratisch tot stand komt. Om dit draagvlak duurzaam te houden, moeten gerechtvaardigd zijn dat de federale overheid de taken uitvoert die het toegewezen heeft gekregen. De Jonge Democraten willen niet bij voorbaat vastleggen welke bevoegdheden dat precies zijn, maar dit wordt bepaald aan de hand van de van de eerder beschreven subsidiariteittoets door de parlementen van lidstaten. Een federale overheid moet taken tot zich nemen, die met het oog op effectiviteit of reikwijdte op federaal niveau het beste tot hun recht komen.

Potentiële lidstaten moeten voldoen aan de Criteria van Kopenhagen, die onder andere tot toetredingseis stellen dat de democratie en de rechtsstaat in het land voldoende functioneren. Echter, nadat een staat lid is geworden van de Europese Unie is er geen juridisch mechanisme meer voorhanden dat controleert dat een staat zich blijft houden aan de inhoud van deze criteria. Dit kan zorgen voor scheve toestanden binnen de Europese Unie. De Jonge Democraten vinden dat lidstaten ook na toetreding tot de EU verantwoordelijk blijven om zich te houden aan deze criteria. Deze horen dan ook zodanig verankerd te worden in de Verdragen dat lidstaten juridisch aanspreekbaar zijn op het moment dat zij deze criteria links laten liggen.

De Jonge Democraten zien de Europese Unie ontwikkelen tot een unieke entiteit, die in staat is multilateraal te opereren, met rollen voor zowel de lidstaten als Europese

instellingen. Het klassieke beeld van de traditionele grootmachten wordt door de EU doorbroken. Binnen dit multilaterale raamwerk ontbreekt het nog aan coördinatie en het vermogen om ook met één mond te kunnen spreken. Een federale Unie heeft één buitenlands beleid dat de EU slagvaardiger maakt. Stabiliteit, democratie en economische bloei zijn ook buiten Europa van belang voor onze Unie; de EU moet die doelen met één stem nastreven.

De Europese Unie heeft een grote mate van economische integratie bereikt. De interne markt wordt in hoog tempo voltooid doordat op Europees niveau aan harmonisatie en mededingingsbeleid wordt gewerkt. Dit is een beleidsterrein dat volgens de Jonge Democraten op federaal niveau dient te blijven. De Europese Economische en Monetaire Unie (EMU) bestrijkt momenteel al een groot deel van de EU-lidstaten. In een federaal Europa is ook sprake van een Economische Unie waarbij de federale overheid het monetaire beleid geloofwaardig kan ondersteunen met economisch beleid. Daarvoor zijn inkomsten nodig uit federale belastingen, waarbij de Jonge Democraten bepleiten de totale belastingdruk van alle bestuurslagen bij elkaar niet te vergroten. Met inkomsten uit deze belastingen voert de EU macro-economisch beleid uit en heeft vergaande bevoegdheden om de eigen economische zone te sturen. Gelieerd aan economisch beleid zal op federaal niveau een aantal investeringsfondsen worden aangehouden om, met de positieve effecten van schaal en centrale coördinatie, de innovatie van de economie te kunnen stimuleren. Samenwerkingsverbanden tussen universiteiten en kennisregio's binnen de Europese Unie kunnen hiermee worden gestimuleerd, alsmede innovatie in sectoren zoals ICT om de Europese concurrentiepositie te versterken. De toegankelijkheid van deze fondsen voor burgers met goede ideeën en beginnende ondernemingen dient gewaarborgd te zijn zodat zij niet alleen maar bestaande bedrijven en initiatieven stimuleren.

12.2.2. Draagvlak

De verwezenlijking van de Europese Unie die wij voor ogen hebben, gaat gepaard met verregaande politieke consequenties. Zo zullen er bevoegdheden moeten worden overgedragen van nationaal naar supranationaal niveau. Wat de Jonge Democraten betreft kunnen dergelijke veranderingen enkel plaatsvinden wanneer dat democratisch gelegitimeerd is. Niet alleen uit principiële overwegingen, maar ook voor het algemene draagvlak van het Europese project is een open en transparant proces van groot belang. Om ervoor te zorgen dat iedere Europese burger zich kan mengen in het debat over de EU en haar toekomst, is het belangrijk dat iedereen beschikt over een gedegen kennis van de instituten, verdragen en mechanismen. Het is aan de lidstaten om scholen en andere instellingen te stimuleren hier aandacht aan te besteden.

12.2.3. Meerdere snelheden

Een Europa van meerdere snelheden is niet ideaal, maar onvermijdelijk. Het is een effectieve manier om stappen vooruit te zetten die draagvlak binnen de lidstaten vereisen. Wanneer draagvlak voor verdere integratie bestaat bij een aantal lidstaten dan moeten zij die stap gezamenlijk kunnen zetten. Succesvolle integratie van deze gidslanden kan verdere integratie breder legitimeren.

Een sterke democratische Europese Unie met een eigen grondwet zal volgens de Jonge Democraten beter functioneren in een steeds opener wereld. De stap naar deze beter geïntegreerde Unie dient democratisch genomen te worden, als een keuze van het volk om

Europa sterker te maken. Staten die deze keuze niet kunnen of willen maken dienen volgens de Jonge Democraten in het belang van de staat en de Unie een mogelijkheid te krijgen om zich aan te sluiten bij een tweede snelheid ofwel geassocieerd lidmaatschap. Deze keuze zal staten betreffen die niet deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie, maar wel op het gebied van handel, mensenrechten, veiligheid en justitie aansluiting hebben op de Unie. Dit biedt staten een keus voor sterke en betere samenwerking en integratie voor het benutten van kansen die de wereld biedt, of een keus voor een goede handelsrelatie die beperkte verplichtingen met zich meebrengt. Vertegenwoordiging in de Europese Unie dient dan ook op basis van deze beperkte verplichtingen plaats te vinden, deze staten verkrijgen geen zetels in het parlement. De tweede snelheid kan een mogelijkheid zijn voor bestaande lidstaten die zich niet kunnen of willen conformeren aan de geldende normen als ook voor staten die zich willen aansluiten bij de Europese Unie.

12.2.4. Uitbreiding

Verdere uitbreiding van de Europese Unie kan volgens de Jonge Democraten enkel onder handhaving van de Kopenhagen-criteria. Toekomstige lidstaten verkrijgen economische kansen, welvaart en de stabiliteit die een grote gemeenschap als de EU kan bieden. Deelname aan de communautaire rechtstaat, met het vrije verkeer van o.a. werknemers, diensten en kapitaal vereist strikte naleving van de genoemde Kopenhagen-criteria.

Een stabiele buurregio is in het belang van de EU. Door middel van strikte naleving van het conditionaliteitsprincipe van het Europees Nabuurschapsbeleid (ENP) moet de EU democratie en mensenrechten bevorderen in haar directe buurlanden, alsmede een bijdrage leveren aan de stabiliteit van de economieën en de veiligheidssituatie.

De landen die deelnemen aan het ENP zijn uitgesloten van lidmaatschap; enkel de landen in de Europese Economische Ruimte, Zwitserland en de landen die op de Uitbreidingsagenda staan komen daarvoor in aanmerking.

13. Buitenlandse Zaken

De Jonge Democraten beschouwen vrijheid, democratie en mensenrechten als universele waarden. Dit zijn voorwaarden voor een vreedzame, rechtvaardige en welvarende samenleving overal ter wereld. Het bevorderen hiervan is van groot belang, ook voor het Koninkrijk der Nederlanden (Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten, hierna: Nederland). Helaas zijn vrede, rechtvaardigheid en welvarendheid niet altijd vanzelfsprekend. De wereldbevolking groeit en tegelijkertijd staan we voor uitdagingen: economische en politieke verhoudingen zijn verschoven, we hebben te maken met een klimaatcrisis en natuurlijke hulpbronnen worden schaarser. Te midden van deze uitdagingen ambiëren wij een eerlijk en transparant buitenlandbeleid. Hierbij moet er een balans zijn tussen het streven naar een eerlijke wereld en het beschermen van de belangen van Nederland en zijn bondgenoten. Wij zien het bevorderen en behouden van de internationale rechtsorde, handel en ontwikkelingssamenwerking als de drie belangrijkste pijlers om dit doel te bereiken. De eerste pijler hanteren wij omdat een stabiele internationale rechtsorde waakt over de bescherming van universele mensenrechten en op die manier vrede en veiligheid bevordert. De tweede pijler kiezen wij omdat internationale economische groei en de vrije en eerlijke wereldhandel de verspreiding van de bovengenoemde universele waarden kunnen versterken. Dit is alleen mogelijk wanneer er gestreefd wordt naar een zo inclusief en duurzaam mogelijke aanpak – waarbij winst op korte termijn niet voorop staat. Groeiende economische ongelijkheid belemmert namelijk een rechtvaardige wereld en zorgt voor steeds extremere politieke stromingen, waardoor vrijheid en internationale samenwerking steeds vaker op de tocht komen te staan. Die inclusieve en duurzame economische groei zijn dus nauw verbonden met stabiliteit en veiligheid, waardoor onze laatste pijler, een ambitieus ontwikkelingssamenwerkingsbeleid, wat ons betreft onontbeerlijk is. Om bovenstaande waarden uit te dragen kiezen de Jonge Democraten overtuigd voor internationale samenwerking, met name binnen de Europese Unie (EU), de Verenigde Naties (VN) en de NAVO, en andere instellingen waar mogelijk. De Jonge Democraten onderstrepen hierbij steeds het belang van het Koninkrijksperspectief, wat betekent dat ook de andere landen binnen het Koninkrijk adequaat betrokken worden bij internationale samenwerking.

13.1 Handel en ontwikkelingssamenwerking

De Jonge Democraten zien de bevordering van een vrijewereldhandel, ontwikkelingssamenwerking en noodhulp als essentieel onderdeel van het Nederlandse buitenlandbeleid. Beleid op dit gebied moet volgens de Jonge Democraten daarom gevoerd worden in lijn met de Sustainable Development Goals.

13.1.1 Handel

Nederland heeft veel baat bij vrijhandel. De Jonge Democraten zijn voorstander van vrijhandel en steunen daarom bilaterale en multilaterale initiatieven om de internationale economische samenwerking te bevorderen. Vrijhandel bevordert de gezamenlijke welvaart, maar de Jonge Democraten zijn van mening dat positieve welvaartseffecten van vrijhandel wel eerlijk en evenredig verdeeld moeten worden. De World Trade Organisation (hierna WTO) is de belangrijkste institutie voor het internationale handelsverkeer. De Jonge Democraten vinden dat de WTO hervormd moet worden. Zo moeten WTO-rechters met een meerderheid van de stemmen van de leden

kunnen worden benoemd om het platleggen van de geschillenbeslechting te voorkomen. Daarnaast zijn de Jonge Democraten tegenstander van het toekennen van importheffingen als vergelding. Als alternatief streven de Jonge Democraten naar een systeem waarbij overtreders van de internationale handelsregels, zowel bedrijven als overheden, worden beboet. De opbrengsten van deze boetes moeten vervolgens evenredig terugvloeien naar de leden van de WTO. Hierdoor zou de WTO-begroting niet afhankelijk moeten worden van de inkomsten van de boetes die zij uitschrijft. De Jonge Democraten pleiten voor een uitbreiding van eerlijke internationale vrijhandels- en belastingverdragen. Tegelijkertijd zijn de Jonge Democraten van mening dat er bij het sluiten van handelsverdragen kritisch gekeken moet worden naar mogelijke schendingen van fundamentele normen en waarden. De Jonge Democraten zijn zich hierbij bewust van de soft power van een groot handelsblok als de EU. Deze moet haar soft power ambitieuzer en consistentere gebruiken om mensenrechten, milieu- en klimaatstandaarden en arbeidsrechten bij handelspartners te verbeteren. De Jonge Democraten zijn van mening dat de EU en Nederland hun strategische, economische en veiligheidsbelangen te allen tijde moeten beschermen. Hierbij zijn er telkens nieuwe uitdagingen. Zo vinden de Jonge Democraten dat de EU haar interne markt beter moet beschermen tegen oneerlijke concurrentie van (staats)bedrijven van buiten de Unie. In het internationaal economisch verkeer moet het principe van wederkerigheid gelden: landen die hun markten ongeoorloofd voor Europa afschermen, zullen ook in mindere mate toegang tot de Europese markt kunnen verwachten. Daarnaast dient Europa haar vitale infrastructuur beter te beschermen tegen invloeden van buitenaf. Belangrijke middelen tot het bereiken van deze doelen zijn representatieve vertegenwoordiging en transparantie tijdens de onderhandelingsfase van handelsverdragen. Relevante belangengroepen horen hierin een stoel te krijgen en parlementariërs en journalisten moeten hun controlerende functie uit kunnen voeren.

Voor internationale geschillenbeslechting tussen staten en bedrijven of bedrijven onderling is eerlijke en transparante rechtspraak ook essentieel. De Jonge Democraten moedigen het gebruik van internationale handelsrechtbanken naar model van het Netherlands Commercial Court dan ook aan. Systemen van investeerder-staatarbitrage (ISDS) die voldoen aan EVRM-standaarden van transparantie, onafhankelijkheid en onpartijdigheid zijn goede alternatieven voor de gevallen waarin het gebruik van nationaal procesrecht onwenselijk is.

13.1.2 Ontwikkelingssamenwerking

Ontwikkelingssamenwerking bevordert op de lange termijn stabiliteit en economische ontwikkeling in de wereld. Daarom zien de Jonge Democraten ontwikkelingssamenwerking als belangrijke pijler van het buitenlandbeleid. Door de groeiende economische ongelijkheid en toenemende migratiestromen vinden de Jonge Democraten het moreel noodzakelijk een bijdrage te leveren aan stabiliteit en economische ontwikkeling. Naast het morele belang van ontwikkelingssamenwerking profiteert Nederland als relatief klein land met een open economie van stabiliteit in de wereld die gepaard gaat met ontwikkeling. De Jonge Democraten erkennen dat de combinatie van economische groei en sociale ontwikkeling, zoals armoedebestrijding, mensenrechten, en toegang tot onderwijs, gezondheidszorg, (digitale) infrastructuur en bestuurlijke en financiële instituties, inherent is aan het verbeteren van levensomstandigheden. Hoewel de Jonge Democraten de private sector een belangrijke rol toedichten als partners in ontwikkelingssamenwerking, dient het OS-beleid niet als primair doel te hebben de Nederlandse export te bevorderen omdat dit ten koste

kan gaan van onder meer armoedebestrijding en mensenrechtenbeleid. De Jonge Democraten zien een grote rol voor de EU op het gebied van ontwikkelingssamenwerking. Door de ontwikkelingssamenwerkingsprogramma's van de lidstaten bijeen te brengen ontstaan er schaalvoordelen en kan de EU een grotere rol spelen met haar ontwikkelingsbeleid op het geopolitiek toneel. Zo kan de EU met haar slagkracht ook hier leiderschap tonen om duidelijkere eisen te stellen aan internationale ontwikkelingssamenwerking. Dit zorgt er voordat de EU een geloofwaardig alternatief kan bieden op het gebied van ontwikkelingssamenwerking tegenover de groeiende geopolitieke invloed van China door bijvoorbeeld de Nieuwe Zijderoute.

Gezien het sociaaleconomische belang van ontwikkelingssamenwerking dient de internationaal vastgestelde budgetrichtlijn voor ontwikkelingssamenwerking (0,7% van het Bruto Nationaal Inkomen) door Nederland te worden beschouwd als absolute financiële ondergrens voor ontwikkelingssamenwerking. Dit geld mag onder geen voorwaarde worden gebruikt voor niet of nauwelijks aan ontwikkelingssamenwerking gerelateerd beleid, zoals stabilisatiemissies of vluchtelingenopvang. De Jonge Democraten vinden dat Nederland, als een van de rijkste en meest ontwikkelde landen ter wereld, ambitieuzer hoort te zijn dat het absolute minimum. Daarom zijn de Jonge Democraten er voorstander van dat op termijn 1% van het Bruto Nationaal Inkomen geïnvesteerd moet worden in de ontwikkeling van de allerarmsten. Hiermee geeft Nederland een belangrijk signaal af aan de internationale gemeenschap. Nederland dient bovendien bij de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling aan te dringen op een verscherping van de definitie van ontwikkelingssamenwerking en striktere naleving van de internationale afspraken op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Hoewel meetbare resultaten bij kunnen dragen aan het draagvlak voor het beleid, is het langetermijneffect van ontwikkelingssamenwerking vaak lastig te meten en kunnen er perverse prikkels uitgaan van meetbare (korte termijn) doelstellingen. De sociaaleconomische veranderingen hebben tijd nodig, wat betekent dat investeringen een lange adem vergen. Veel landen kampen met een hoge schuldendruk en dit heeft ertoe geleid dat deze landen een zware rentelast dragen, waardoor overheidsinvesteringen worden ontmoedigd. Om dit tegen te gaan zijn de Jonge Democraten voorondersteunen van landen in het omgaan met hun schuldendruk. Dit moet gedaan worden door organisaties zoals de IMF en de Wereldbank, en hun regionale partners, en moet gedaan worden door technische ondersteuning te geven in het omgaan met de overheidsfinanciën en macro economie, en door leningen aan te bieden als "lender of last resort". Dit dient dan wel gepaard te gaan met structurele hervormingen om de overheidsfinanciën op orde te brengen en te investeren in de kwaliteit van instituties en de capaciteit om zelf belastingen te innen. Nederland dient hierbij zijn kennis van goed democratisch bestuur zo veel mogelijk met partnerlanden te delen. Investeringen in ontwikkelingssamenwerking dienen ook bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. De transitie naar een CO2 neutrale economie dient ambitieus bevorderd te worden in ontwikkelingslanden door onder andere de ontwikkeling van groene energie en duurzaam bodemgebruik te stimuleren. Ontwikkelingslanden kunnen alleen investeren in de kwaliteit van hun instituties en sociale voorzieningen wanneer ze in staat zijn effectief belastingen te innen. Overheden lopen wereldwijd jaarlijks honderden miljarden aan belastinginkomsten mis door belastingontwijking. Multinationals die actief zijn in ontwikkelingslanden

ontwijken belasting, terwijl het midden- en kleinbedrijf, arbeiders en huishoudens de zware lasten moeten dragen. De Jonge Democraten vinden dit moreel verwerpelijk en pleiten daarom voor meer internationale samenwerking en een internationaalverdrag om belastingontwijking tegen te gaan. Ook moet erop Nederlands en Europees niveau verder gewerkt worden aan wet- en regelgeving die belastingontwijking tegen gaat.

13.1.3 Noodhulp

68. Internationale crises vragen om onvoorwaardelijke steun van ontwikkelde landen zoals Nederland. 69. Om effectiever te reageren op crises én toekomstige crises te voorkomen, zijn volgens de Jonge Democraten Europese coördinatie en een geïntegreerde visie op noodhulp en ontwikkelingssamenwerking nodig. 70. Hoewel noodhulp vaak onvermijdelijk is, brengt geld dat voortijdig wordt geïnvesteerd in risicogebieden veel meer op. 71. In lijn met de Sustainable Development Goals vinden de Jonge Democraten dan ook dat er meer geïnvesteerd moet worden in reductie van het risico op rampen in de ontvangende landen en ze te helpen systemen op te zetten om effectief om te gaan met mogelijke crises. 72. Regelmatige beleidsevaluaties zijn nodig om noodhulpbeleid doorlopend te verbeteren. 73. Tot slot mag de financiering van ontwikkelingssamenwerking niet ten koste gaan van noodhulp en vice versa, want deze twee zijn complementair aan elkaar.

13.2 Internationale veiligheid & rechtsorde

13.2.1 Nederland in een multipolaire wereld

De wereldorde van na de Koude Oorlog ondergaat sterke veranderingen. Waar voorheen de Verenigde Staten de vrijewereld leidden, gedragen door internationale instituties zoals de Wereldbank en de VN zijn er nu meerdere machtige staten die hun eigen weg gaan en zich verzetten tegen de liberale wereldorde. De geopolitieke spanningen lopen op en oorlogen worden hybride en onzichtbaar gevoerd. Tegelijkertijd zijn het bestaan en de betrouwbaarheid van het trans-Atlantisch bondgenootschap niet langer vanzelfsprekend. Ontwikkelingen zoals klimaatverandering, globalisering, nieuwe technologieën, een toename aan etnisch-religieuze spanningen en een groeiende wereldbevolking vergroten de kans op conflicten en regionale instabiliteit, maar ook op migratiestromen en solistisch gedrag van staten. Het streven naar wereldwijde vrede, vrijheid en veiligheid staat hierdoor steeds meer onder druk. Juist voor die waarden maakt Nederland zich hard en ook onze handelsstromen zijn hier sterk van afhankelijk. De Jonge Democraten zijn overtuigd van internationale samenwerking en streven naar een vreedzame wereld waarin de rechten van de mens gewaarborgd zijn, conflicten via internationale gerechtshoven en tribunalen worden opgelost en handelsstromen vrijelijk kunnen stromen. Nederland moet zich blijven inzetten om de internationale rechtsorde te versterken en een eerlijk transparantbuitenlandbeleid voeren.

13.2.2 De Europese Unie als wereldspeler

De Jonge Democraten geloven in de kracht van Europa om als één blok op te treden op het wereldtoneel. Een krachtiger en eenduidig Europees beleid kan de wereld veiliger en democratischer maken en vanuit die leiderschapsrol kan Europa de norm stellen op het gebied van klimaatbeleid, conflictbeheersing en handelsverdragen. Alleen samen staan we

sterk tegenover grootmachten als China, Rusland en de Verenigde Staten. Momenteel wordt het Europeesbuitenlandbeleid bepaald door het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid (GBVB), dat ondersteunt wordt door de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO). De vaststelling van besluiten verloopt echter zeer stroef omdat in de Raad er vaak met unanimiteit gestemd wordt, waardoor slechts één land zijn veto uit hoeft te spreken om besluitvorming te blokkeren. Om snel en effectief te reageren op buitenlandse ontwikkelingen vinden de Jonge Democraten het noodzakelijk om deze unanimiteit af te schaffen en voortaan te stemmen met gekwalificeerde meerderheid, dat wil zeggen

meer dan 55 procent van de lidstaten die samen 65 procent van de bevolking van de Europese Unie vertegenwoordigen. Zo

wordt voorkomen dat het GBVB wordt lamgelegd doordat één land dwars ligt op een bepaalde kwestie.

Daarnaast moet de huidige positie van de Hoge Vertegenwoordiger op termijn uitgroeien tot een echte

Europese Minister van Buitenlandse Zaken, die namens de hele Unie met één stem in de internationale politiek opereert. De

Jonge Democraten zijn verder voorstander van één EU-zetel binnen de VN-Veiligheidsraad en EU-vertegenwoordiging bij

andere supranationale organisaties. Het bewerkstelligen van de strategische autonomie van de EU op het wereldtoneel maakt

ook het proactief handelen in geopolitieke sferen mogelijk, in plaats van het grotendeels reactieve beleid van de afgelopen decennia. Verder zijn de Jonge Democraten van mening dat een effectief EU-buitenlandbeleid over voldoende financiële middelen moet beschikken om de gemeenschappelijke EU belangen te verdedigen. Daarom roepen de Jonge Democraten op tot een verhoogd budget van de EDEO, ook met als doel om de capaciteiten van het Europees diplomatieke postennetwerk uit te breiden en zo beter de gemeenschappelijke belangen van alle Europese burgers te kunnen behartigen.

13.2.3 Europa en haar buurlanden

De gebruikelijke democratische bestuursvorm binnen de Europese Unie is in een behoorlijk aantal EU-omringende landen niet vanzelfsprekend. Instabiliteit teistert deze gebieden vaak. Deze instabiliteit uit zich bijvoorbeeld in de schending van internationale mensenrechten en het verzwakken van de internationale rechtsorde of het ondermijnen van de belangen van EU-lidstaten, zowel intern als extern. De Jonge Democraten zien vanwege de gevaren die deze instabiliteit meebrengt een rol weggelegd voor de EU

om deze regio's aan stabiliteit te helpen, bijvoorbeeld door democratische processen in deze regio's te bevorderen. De Jonge Democraten vinden daarom dat de Europese Unie in haar nabuurschapsbeleid een 'carrot and stick'-methode moet gebruiken waarbij goed gedrag beloond wordt en kwalijk of illegaal handelen bestraft wordt. Bij beloningen kan gedacht worden aan voordelige handelsdeals, investeringen in dat land, samenwerking in internationale organisaties, of een lening. In het meest positieve geval lonkt voor Oost-Europese landen een lidmaatschap van de Europese Unie, waarbij natuurlijk niet afgeweken kan worden van scherpe toelatingseisen. Bij bestraffing kan gedacht worden aan verschillende vormen van sancties, boycots en het opleggen van handelsbeperkingen.

13.3 Internationaal recht & humanitaire kwesties

13.3.1 Mensenrechten en democratie

De Jonge Democraten zijn van mening dat ieder mens is geboren met een aantal onontvreembare rechten. Het langetermijndoel van de Jonge Democraten is dan ook een rechtvaardige wereld waar schendingen van mensenrechten en van het internationaal recht niet plaatsvinden. Als land zijn wij trots op onze status als gastheer van het Internationaal Strafhof, het Internationaal Gerechtshof, en het Permanent Hof van Arbitrage. Wij streven naar een rechtvaardige wereld omdat wij ervan overtuigd zijn dat mensenrechten gebaat zijn bij sterke democratische structuren, duurzame ontwikkeling en een betere wereld. 11De Jonge Democraten denken dat democratisering een kwestie van de lange adem is, en niet enkel door militaire interventie een realiteit kan worden. 112.Het is van belang dat democratische ontwikkelingen, rechtsstatelijkheid en het maatschappelijk middenveld waar mogelijk worden gesteund. 113.Naast democratische rechten vinden wij ook dat er continu oog moet zijn voor de gelijkwaardige deelname van vrouwen en minderheden aan de maatschappij en wij zien dit als een prioriteit. 114.Nederland en de EU hebben een taak om land aan te spreken als het de democratie of bescherming van de rechten van de mens, direct of indirect ondermijnt. Het schenden van deze fundamentele normen kan niet geaccepteerd worden. Daarbij erkennen de Jonge Democraten dat de uitwerking van het democratisch bestel en de bescherming van mensenrechten tot op zekere hoogte kan en moet verschillen per land. Dit wordt immers beïnvloed.

13.3.2 Migratie

116.Jonge Democraten vinden dat iedereen recht heeft op een menswaardig bestaan in het land waar hij of zij wil wonen. Migratie is een middel voor individuen om hun kansen en vrijheden te vergroten. Ook levert migratie economische en culturele bijdragen aan staten. Het bevorderen van mensenrechten, democratie, welvaart, vrede en veiligheid in een regio kan er tegelijkertijd wel voor zorgen dat gedwongen migratie vermindert. Staten moeten daarom in samenwerking met elkaar en supranationale instituties zoals de Europese Unie migratie zo goed mogelijk samen faciliteren. De Jonge Democraten vinden dat vluchtelingen de mogelijkheid moeten hebben zich in Europa te vestigen. Dit houdt in dat Nederland voldoende moet investeren om in humane opvang te kunnen voorzien, overal binnen het Koninkrijk.

13.3.3 Verenigde Naties

Om ook in de toekomst wereldwijd samen te kunnen werken, vinden de Jonge Democraten het belangrijk te investeren in contributies aan de Verenigde Naties (VN). Maar de Jonge Democraten vinden ook dat er hervormingen nodig zijn om de VN effectiever, transparanter en minder bureaucratisch te maken. Ook moeten hervormingen bijdragen aan de uitbreiding van capaciteiten en het bevorderen van de geografische representativiteit van de VN. Verder pleiten de Jonge Democraten voor meer samenwerking tussen de verschillende VN-organisaties, omdat geïntegreerde oplossingen nodig zijn om onder andere de Sustainable Development Goals te behalen. Daarnaast vinden de Jonge Democraten dat het betrekken van jongeren bij internationale organisaties kan bijdragen aan toekomstgericht en inclusief beleid. Wij roepen daarom op tot een vaste positie van jongeren binnen de besluitvorming van VN en andere internationale organisaties.

13.3.4 Hervorming Veiligheidsraad

De Verenigde Naties, waaronder de Veiligheidsraad, spelen een essentiële rol bij het handhaven van de internationale vrede en rechtsorde. De Jonge Democraten zijn van mening dat bij militair ingrijpen een mandaat van de Veiligheidsraad zoveel mogelijk nagestreefd moet worden. De werking van de Veiligheidsraad is echter verouderd en de Jonge Democraten vinden dat Nederland zich in EU-verband moet inzetten voor hervorming van de Veiligheidsraad. De Jonge Democraten zijn dan ook voorstander van een gezamenlijke EU-zetel in de Veiligheidsraad en van verdere coördinatie van gezamenlijk EU-beleid bij de VN.

13.3.7 De World Trade Organization

De World Trade Organization (WTO) is de belangrijkste institutie voor het internationale handelsverkeer. De Jonge Democraten vinden dat de WTO hervormd moet worden. Zo moeten WTO-rechters met een meerderheid van stemmen van de leden kunnen worden benoemd om het platleggen van de geschillenbeslechting te voorkomen. Daarnaast geven de Jonge Democraten de voorkeur aan een systeem waarbij overtreders van de internationale handelsregels, zowel bedrijven als overheden, worden beboet in plaats van het toekennen van importheffingen als sanctie. Dit staat eerlijke vrijhandel minder in de weg. De opbrengsten van deze boetes moeten vervolgens evenredig terecht komen bij de leden van de WTO. Hierdoor zou de WTO-begroting minder afhankelijk moeten worden van de inkomsten van de boetes die zij uitschrijft.

13.4 Nederlanders in het buitenland

1Nederlanders zijn internationaal georiënteerd: meer dan één miljoen Nederlanders woont langdurig in het buitenland. De Jonge Democraten vinden het belangrijk om zich ook in te zetten voor deze Nederlanders. Het wegnemen van onnodige obstakels en het verbeteren van consulaire voorzieningen kunnen voor hen veel betekenen. Nederlanders in het buitenland krijgen vaak te maken met onnodige bureaucratie. De Jonge Democraten willen dat de overheid zich richt op het terugdringen van die bureaucratie, door middel van de digitalisering van administratieve processen. Bij die digitalisering moet de veiligheid en privacy centraal staan. Daarnaast zien de Jonge Democraten het contact met de burger als centrale taak van de overheid. Aangezien het contact tussen Nederlanders in het buitenland en de overheid nog te veel obstakels bevat, dient de overheid hiervoor te zoeken naar innovatieve oplossingen of alternatieven. De Jonge Democraten hechten veel waarde aan de democratische betrokkenheid van alle Nederlandse staatsburgers. Slechts een klein deel van de Nederlandse stemgerechtigden in het buitenland stemt bij de Nederlandse verkiezingen. Om hier verandering in te brengen, willen de Jonge Democraten verkiezingen ook voor Nederlanders in het buitenland zo toegankelijk en laagdrempelig mogelijk maken, en deze Nederlanders door middel van informatiecampagnes informeren over hun stemgerechtigdheid. Zelfontplooiing van het individu is een belangrijk speerpunt van de Jonge Democraten. Daarom vinden de Jonge Democraten dat de overheid actief moet werken aan een zo soepel mogelijke overgang tussen de Nederlandse en buitenlandse onderwijssystemen. Daar kan intensivering van Nederlands onderwijs in het buitenland een belangrijke rol bij spelen. Wat betreft de Jonge Democraten moeten Nederlanders in het

buitenland daarnaast op termijn gelijke toegang krijgen tot het aanbod van de Nederlandse publieke omroepen.

14. Defensie en Internationale Veiligheid

Dit hoofdstuk vormt de grondslag voor het internationale veiligheids- en defensiebeleid dat de Jonge Democraten voorstaan. De Jonge Democraten pleiten voor een internationaal veiligheidsbeleid dat gericht is op samenwerking en het versterken van de internationale rechtsorde, d.w.z. een wereld waarin landen zich aan internationale regels en afspraken houden en hun geschillen vreedzaam oplossen. Daarvoor is een actief buitenland- en veiligheidsbeleid, waarbij Nederland een proportionele bijdrage levert aan de wereldwijde vrede en veiligheid, cruciaal.

14.1. Nederland in de wereld

De wereld is aan sterke veranderingen onderhevig. De opkomst van andere landen als wereldspelers en ontwikkelingen zoals klimaatverandering, mondialisering, nieuwe technologieën en een groeiende wereldbevolking hebben allen invloed op toekomstige conflicten en de wereldwijde vrede, vrijheid en veiligheid.

De internationale veiligheid en vrijheid is tegenwoordig sterk vervlochten met die van Nederland. Zo is onze infrastructuur onderdeel van een mondiaal netwerk en is onze welvaart afhankelijk van afzetmarkten, grondstoffen en energie elders in de wereld. Het is daarom van groot belang om onze handel en toegang tot grondstoffen en afzetmarkten veilig te stellen. Instabiliteit in het buitenland kan deze toegang in gevaar brengen. Zo bedreigt piraterij onze handelsroutes en kunnen conflicten onze toegang tot grondstoffen belemmeren.

Door de open economie is de Nederlandse welvaart bovendien kwetsbaar voor protectionisme en agressieve handelspraktijken. Een goed functionerende internationale rechtsorde, waarbij landen zich aan internationale regels en afspraken houden en hun geschillen vreedzaam oplossen, is daarom essentieel voor Nederland.

Nederland heeft niet de middelen om zelfstandig haar veiligheid en welvaart te beschermen. Daarom is internationale samenwerking in alle mogelijke fora en organisaties cruciaal. Een wereld die gedomineerd wordt door de competitie tussen enkele grootmachten en een zwakke internationale rechtsorde is niet in het belang van Nederland. Daarom moet Nederland, met alle mogelijke partners, streven naar het versterken van de internationale rechtsorde. Dat houdt in dat Nederland een proportionele bijdrage moet leveren aan de mondiale vrede, veiligheid en vrijheid.

14.2. Diplomatie

14.2.1. Wapenbeheersing en ontwapening

Door onzekerheid over elkaars intenties kunnen landen terechtkomen in een wederzijdse wapenwedloop die een gevaar vormt voor de wereldwijde vrede en veiligheid. De Jonge Democraten vinden daarom dat Nederland verdragen moet stimuleren die de transparantie op het gebied van bewapening versterken.

Voor de veiligheid van Nederland en de wereld is het belangrijk dat (digitale) wapens of technologieën niet in de handen vallen van terroristische organisaties, criminelen of regimes die hun bevolking onderdrukken. Ook de verspreiding van kennis over onze veiligheids- en wapensystemen moet voorkomen worden. De huidige EU-richtlijnen voor wapenexport geven te veel ruimte voor de eigen interpretatie van lidstaten. Daarom pleiten de Jonge

Democraten voor een gemeenschappelijk wapenexportbeleid in de EU. Hierbij moet een onafhankelijke autoriteit de besluiten van de lidstaten over de export van wapens toetsen en controleren. Nederland moet in Europees verband pleiten voor striktere afspraken over de export van wapens met de grote wapenexporteurs in de wereld. In post-conflict situaties is er vaak een overschot aan wapens. De Jonge Democraten pleiten daarom voor de financiering van ontwapeningsprogramma's in EU-verband, indien mogelijk in samenwerking met de VN.

Grote nucleaire arsenalen zijn een risico voor de wereldwijde vrede en veiligheid. De Jonge Democraten pleiten daarom voor een flinke reductie van het aantal kernwapens. Om dit doel te bereiken zijn de Jonge Democraten voorstander van een nucleaire taak voor de Nederlandse F35's. Zo blijft Nederland onderdeel van de nucleaire overlegstructuren en kan hiermee maximale invloed uitoefenen op nucleaire ontwapening. Daarnaast moet de internationale gemeenschap samenwerken om te voorkomen dat kernwapens zich verder verspreiden. De verspreiding van lange afstandsrocketten zijn een directe bedreiging voor de Nederlandse veiligheid. Daarom zijn de Jonge Democraten voor de ontwikkeling van het raketchild van de NAVO en de Nederlandse deelname daaraan.

14.2.2. Sanctiemaatregelen

Sancties zijn maatregelen van de internationale gemeenschap tegen een schending of bedreiging van de internationale vrede en veiligheid. De Jonge Democraten onderschrijven het belang van sancties om ongewenst gedrag van overheden, (terroristische) organisaties of individuen te beëindigen, te beperken, te ontmoedigen of te veranderen. Sanctiemaatregelen hebben echter niet altijd het gewenste effect. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor een toetsingskader en een periodieke evaluatie van de effecten van sancties. Individuen tegen wie internationale sancties zijn opgelegd moeten de mogelijkheid hebben om deze sancties periodiek te laten toetsen door een onafhankelijke rechter, die deze sancties ook moet kunnen opheffen. Het is meestal niet effectief als Nederland zelfstandig sanctiemaatregelen oplegt. Daarom moet Nederland ernaar streven om sancties in EU- of VN-verband te organiseren.

14.2.3. Economische veiligheid

De Nederlandse welvaart is afhankelijk van de toegang tot grondstoffen, energie en afzetmarkten. Dat maakt ons kwetsbaar voor valuta- en handelsconflicten. Nederland is te klein om zich zelfstandig te weren tegen deze bedreigingen. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor een sterkere EU die in staat is om eensgezind de economische belangen van de lidstaten te beschermen. Tenslotte moet in Europees verband gewerkt worden aan het verminderen van de energie-afhankelijkheid van landen buiten de EU.

14.2.4. Meer Europese verantwoordelijkheid

De Jonge Democraten zijn van mening dat Europa meer verantwoordelijkheid moet nemen voor de veiligheid in en rond Europa. De rol van Europa in de Europese veiligheidsorganisaties, zoals de EU, de NAVO en de OVSE moet versterkt worden. De NAVO blijft de militaire hoeksteen van de collectieve verdediging. De Jonge Democraten pleiten voor een grotere Europese bijdrage binnen de NAVO, zowel op het gebied van militaire slagkracht als in de militaire leiding. Daarnaast moeten Europese landen in EU-verband intensiever gaan samenwerken. De structuur van de EU biedt een geschikt

platform voor een geïntegreerde, gezamenlijke aanpak ten aanzien van bedreigingen tegen de Europese vrijheid, veiligheid en welvaart. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor een versterking van de crisisbestrijding en preventie-instrumenten van de EU. De EU moet een leidende en coördinerende rol gaan spelen in crisisbestrijding en preventie. Eveneens is het noodzakelijk om een permanent Europees operationeel hoofdkwartier op te zetten om afhankelijkheid van de bereidheid van lidstaten om een hoofdkwartier ter beschikking te stellen te voorkomen.

Op dit moment zijn individuele landen grotendeels verantwoordelijk voor de financiering van een eigen militaire deelname aan een EU-missie. Het is van belang dat er een gezamenlijke financiering komt voor alle aspecten van gemeenschappelijke missies. Om te voorkomen dat één lidstaat de gehele besluitvorming blokkeert, moeten missies kunnen worden uitgevoerd indien een gekwalificeerde meerderheid van de EU-lidstaten instemt met een gezamenlijke inzet.

Het is van belang dat de EU inspeelt op haar eigen krachten en niet andere organisaties, zoals de NAVO, onnodig dupliceert. In plaats daarvan moeten de EU en de NAVO intensiever samenwerken, zowel voor de collectieve verdediging als voor crisisbeheersingstaken. De EU kan hierin een brugfunctie vervullen tussen de militaire en de civiele componenten van een missie.

14.3. Krijgsmacht

De Jonge Democraten onderschrijven het belang van een professionele krijgsmacht ter ondersteuning van het Nederlandse en Europese veiligheidsbeleid, zowel nationaal als internationaal. Nederland moet in staat zijn om haar veiligheidsbelangen te beschermen en daarbij is militaire slagkracht soms onmisbaar. Belangrijk is dat deze slagkracht geïntegreerd wordt toegepast met andere beleidsinstrumenten zoals diplomatie en ontwikkelingssamenwerking. Voor de inzet van militairen moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan. Zo is een volkenrechtelijk mandaat cruciaal, dient het te passen in de Nederlandse politieke doelstellingen en is een gedegen, legitieme exitstrategie noodzakelijk. Al deze voorwaarden moeten getoetst worden aan de hand van het toetsingskader dat het parlement en de regering overeen zijn gekomen. Volgens het toetsingskader dient de regering, indien mogelijk, het parlement te informeren over de op hande zijnde militaire inzet. Voor de inzet ten aanzien van internationale missies is brede parlementaire steun zeer gewenst. Besluit tot militaire inzet ligt bij de regering.

14.3.1. Militair ambitieniveau

De internationale veiligheidssituatie heeft gevolgen voor de mate waarin Nederland een militaire bijdrage moet kunnen leveren. De Nederlandse krijgsmacht moet allereerst in staat zijn om, samen met onze bondgenoten, het eigen en het bondgenootschappelijke grondgebied te verdedigen. Daarnaast moet de Nederlandse krijgsmacht een proportionele bijdrage kunnen leveren aan operaties ter versterking van de internationale vrede en veiligheid. Ten slotte moet de krijgsmacht haar bijdrage kunnen leveren aan de nationale veiligheid onder civiel gezag, zoals het geven van militaire bijstand tijdens rampen en crises. Om dit ambitieniveau voldoende uit te kunnen voeren moet het voortzettingsvermogen van onze krijgsmacht verhoogd worden. Daarvoor is een geleidelijke uitbreiding van de krijgsmacht benodigd die in 2030 voltooid moet zijn.

14.3.2. Inrichting van de krijgsmacht

Omdat de internationale veiligheidsomgeving onvoorspelbaar is, moet de krijgsmacht diverse soorten missies kunnen uitvoeren en volhouden in verschillende inzetgebieden. Ook moet de krijgsmacht snel inzetbaar zijn als de omstandigheden daar om vragen. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor een veelzijdig inzetbare krijgsmacht die in internationaal verband in staat is om alle grondwettelijke taken te kunnen uitvoeren. Een hoogtechnologische krijgsmacht, die internationaal relevant blijft, is cruciaal voor het uitvoeren van het vastgestelde ambitieniveau. Daarom vinden de Jonge Democraten dat Defensie minimaal 20% van haar budget moet uitgeven aan investeringen en hierbij de verduurzaming van Defensie in ogenschouw moet nemen. Aanschaf van nieuwe capaciteiten moeten niet los van elkaar overwogen worden maar moeten, in overleg met onze partners, gebaseerd zijn op één allesomvattende visie op de krijgsmacht.

Reservisten

De Jonge Democraten maken zich zorgen over de invulling van de personele organisatie van de krijgsmacht door de enorme personeelstekorten. Door de ontstane tekorten is er steeds meer behoefte gekomen aan reservisten en vervullen zij steeds meer taken binnen de krijgsmacht. Zij zijn dan ook een welkome toevoeging aan de arbeidscapaciteit. Reservisten zijn een flexibel in te zetten groep die de krijgsmacht extra capaciteit en specialistische kennis biedt om in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen en dreigingen. De Jonge Democraten streven ernaar dat mensen in de maatschappij met een speciale deskundigheid worden gestimuleerd om reservist te worden. De krijgsmacht moet op dit gebied intensief samenwerken met werkgevers om de combinatie van een civiele baan en een reservistenfunctie te vergemakkelijken. Reservisten worden niet louter als vervanging of aanvulling ingezet, maar moeten volledig worden geïntegreerd in het operationele functioneren van eenheden. Om dit te bereiken zijn de Jonge Democraten voorstander van een zo compleet mogelijk reservistenbeleid waarin de rechts- en inkomenspositie van de reservist gelijk wordt gesteld aan die van een beroepsmilitair. De Jonge Democraten vinden het van belang dat Defensie en werkgevers hier goede afspraken over maken en de reservist en werkgevers hier goed over voorgelicht worden.

14.3.3. Defensiebegroting

Door de bezuinigingen van de afgelopen jaren en de toegenomen onveiligheid, is de krijgsmacht ondergefinancierd. Er is een structureel tekort aan goed personeel en materieel en ook voor de vervanging van cruciale capaciteiten is niet genoeg geld. Daarnaast vraagt de NAVO een hogere gereedheid van de krijgsmacht, wat extra kosten met zich meebrengt. Ook in vergelijking tot onze NAVO-bondgenoten draagt Nederland structureel te weinig bij. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor een stapsgewijze verhoging van het defensiebudget. In dit kader moet Nederland in 2025 minimaal 1.5 procent van het bruto nationaal product uitgeven aan defensie. Vervolgens moet het budget stapsgewijs verhoogd worden tot twee procent, conform de afspraken die in de NAVO hierover gemaakt zijn.

De aanschaf van militaire capaciteiten kost vaak tientallen jaren. Stabiliteit in de begroting en de visie op Defensie is daarmee zeer gewenst. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor automatische correcties op de begroting voor onverwachte kosten zoals inflatie en wisselkoersen. Ook moet de regering streven naar een zo breed mogelijke parlementaire steun voor haar visie op Defensie, zodat de continuïteit van deze visie ook na een regeringswissel is gewaarborgd.

14.3.4. Europese defensiesamenwerking

Nederland en onze Europese partners bezitten zelfstandig onvoldoende militair vermogen om in hun eigen veiligheid te voorzien en om de internationale rechtsorde in hun omgeving te handhaven. De Jonge Democraten vinden dit een onverantwoord risico en pleiten daarom voor intensievere defensiesamenwerking. Op langere termijn zou deze samenwerking moeten leiden tot een gezamenlijke Europese krijgsmacht. Dat is echter pas mogelijk als de lidstaten bereid zijn om hun buitenland- en veiligheidsbeleid te integreren. Tot die tijd zullen de lidstaten het initiatief hebben bij de intensivering van defensiesamenwerking.

Er zijn meerdere initiatieven om de Europese defensiesamenwerking te intensiveren. De Jonge Democraten zijn voorstander van deze initiatieven op voorwaarde dat ze daadwerkelijk de militaire slagkracht van de Europese partners versterkt. Op langere termijn zal Europese defensiesamenwerking de afhankelijkheid tussen Europese partners vergroten. Daarom pleiten de Jonge Democraten ervoor om geleidelijk ook de politieke besluitvorming rondom militaire inzet af te stemmen tussen Europese partners. Deze afstemming moet het uiteindelijk mogelijk maken om duplicatie van capaciteiten te verminderen en een efficiëntere Europese militaire slagkracht te formeren.

De Europese defensiemarkt is op het moment te versnipperd en inefficiënt. Dit heeft tot gevolg dat de Europese wapenindustrie de internationale concurrentie steeds slechter kan bijbenen. Daarom pleiten de Jonge Democraten voor eerlijke concurrentie binnen de Europese defensiemarkt, te beginnen met niet-strategische wapensystemen. Binnen Europa worden te veel vergelijkbare wapensystemen en technologieën ontwikkeld en gebruikt. Daarom moet de EU gestructureerde samenwerking bij de ontwikkeling en exploitatie van wapensystemen en technologieën financieel gaan stimuleren. De Jonge Democraten ondersteunen de initiatieven om in EU-verband defensie-gerelateerd onderzoek te financieren en pleiten voor uitbreiding hiervan.

14.4. Inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Voor de nationale en internationale veiligheidsbelangen van Nederland is een stevige en onafhankelijke Nederlandse inlichtingenpositie van fundamenteel belang, of het nu gaat om het voorkomen van terrorisme, voorzien van mogelijke conflicten, tegengaan van spionage, beschermen tegen digitale aanvallen, doorgronden van intenties van een andere landen, inzicht in capaciteitsontwikkeling van mogelijke tegenstanders of de risico's van verspreiding van massavernietigingswapens.

Politici, beleidsmakers, bedrijven en militairen hebben allen een inlichtingenbehoefte voor hun besluitvorming. Deze behoefte wordt in belangrijke mate voorzien door de inlichtingen en veiligheidsdiensten, die hun informatie van diverse bronnen en instanties ophalen.

Het is daarnaast gebleken dat het (op tijd) delen van inlichtingen tussen landen van cruciaal belang is voor de veiligheid van zowel Nederland als onze bondgenoten. De Jonge Democraten zijn van mening dat Europese landen de handen ineen moeten slaan om inlichtingen zo ver als mogelijk te combineren en te stroomlijnen, zowel tussen landen als tussen de respectievelijke nationale inlichtingen- en veiligheidsdiensten onderling.

14.4.1. Digitale veiligheid

Het digitale domein wordt in toenemende mate gebruikt door verschillende internationale actoren voor spionage, sabotage en ondermijning van de samenleving. Ook worden digitale wapens ingezet in oorlogsvoering en zal dit in de toekomst in toenemende mate gebeuren. De Jonge Democraten vinden het belangrijk dat de Nederlandse overheid de veiligheid van onze digitale infrastructuur en omgeving kan waarborgen. Voor dit doel is het van belang dat Defensie en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten investeren in defensieve cybercapaciteiten. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten en Defensie moeten tevens een controlefunctie vervullen op de digitale veiligheid in Nederland door kritieke (bedrijfs)sectoren periodiek te evalueren en wanneer nodig te helpen in het bereiken van de veiligheidseisen.

De inzet van digitale wapens gebeurt zowel in gewapende conflicten als daarbuiten. In gewapende conflicten moet het Humanitair Oorlogsrecht leidend zijn voor het gebruik van digitale wapens. Daarnaast moet Nederland streven naar zo sterk mogelijke internationale normen en regels voor het gebruik van digitale wapens buiten gewapende conflicten. De Nederlandse overheid moet zich daarom inzetten om het gebruik van digitale wapens door staten, multinationals en andere actoren internationaal op de agenda te zetten en te reguleren.

14.5. Ontwikkelingssamenwerking

Instabiliteit wordt vaak veroorzaakt door een samenhang van structurele problemen zoals ongelijkheid, armoede, gebrek aan vrijheid, mensenrechtenschendingen, klimaatveranderingen, demografische ontwikkelingen en slecht bestuur. Hoewel ontwikkelingshulp niet alleen bedoeld is om instabiliteit te verminderen, biedt het wel een cruciale bijdrage om deze structurele problemen aan te pakken. Door conflictpreventie wordt voorkomen dat onveiligheid zich verspreid en dat later (militaire) interventie nodig is. Ook in de wederopbouw na een conflict is ontwikkelingssamenwerking cruciaal voor de ondersteuning van lokaal bestuur en het creëren van duurzame economische ontwikkeling en stabiliteit. De Jonge Democraten pleiten ook hier voor een geïntegreerde benadering. Zo kunnen politiefunctionarissen het plaatselijke politieapparaat versterken, juristen de rechtsstaat opbouwen, militairen de krijgsmacht professionaliseren, donororganisaties het onderwijs verbeteren en de private sector duurzame economische groei creëren.